

ürün

SOSYALİST DERGİ

EKİM
1977

40

YIL: 4

CİLT: 7

“KAVGA SESLERİ
GELİYOR

KÖYLERDEN VE
ŞEHİRLERDEN,,

İÇİNDEKİLER

HABER — YORUM — İNCELEME

Murat Moralı
bağışdır - 2012

TKP M.K. Genel Sekreteri İ. Bilen 75 Yaşında	5
Köy Emekçilerinin Ceyhan Mitingi : «Kavga Sesleri Geliyor, Köylerden ve Şehirlerden»	8
Maden-İş'in 22. Genel Kurulu	9
TKP'nin 57. Kuruluş Yıldönümü Dolayısıyla Politbüro Üyesi A. Saydanın Demeci	10
Gelişmiş Kapitalist Ülkelerde İleri (anti-tekel) Demokrasi ve Devrimci Durum Orhan K. GÜNDÜZ	13
İşçi Sınıfı Partilerinde Program: TKP Programı Temel SAATÇIOĞLU	17
Lenin ve Ajitasyon-Propaganda'nın Görevleri Selami ÖZER	24
Marks, Engels ve Lenin'de Tarım Programı Kerim AKSU	31
Kırsal Alanda Politik Örgütlenme K. AKSU	68

BÜYÜK SOSYALİST EKİM DEVRİMİNİN 60. YILI

«Bağımsızlığın Güvencesi»

A. SAYDAN 82

Devrim, Ahlak ve Politika

Boris LEİBZON 84

DÜNYA İŞÇİ SINIFI PARTİLERİ ÜZERİNE BİLGİLER

Barış ve İyi Komşuluk Çıkarlarının Tersine Olarak:

Japon Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin Bir Açık

Mektubu Üzerine

(Bulletin d'Information) 91

Okurlarımıza Duyuru

Kağıt fiyatlarına ve öteki basın-yayın araçlarına yapılan zamlar nedeniyle ÜRÜN Dergisi'nin fiyatı, Ekim 1977 sayısından başlayarak 15 TL.sına çıkartılmıştır.

Ancak, okurlarımız, 1 Ocak 1978 tarihine kadar eski abone bedelleri (6 aylık 50 TL., 1 yıllık 100 TL.) üzerinden abone olabilirler. Bundan amacımız, ÜRÜN Dergisi'nin abone sayısını artırarak yaygınlaşmasını sağlamak ve aynı zamanda okuyucularımıza dergiyi mümkün olan en ucuz fiyat ile ulaştırmaktır. Her ÜRÜN okuyucusunu, kendi dergisine sahip çıkmaya, abone olmaya ve çevrelerinde abone kampanyası başlatmaya çağırıyoruz.

1 Ocak 1978 tarihinden sonra **YURT İÇİ** abone bedelleri 6 aylık 75 TL., 1 yıllık 150 TL. olacaktır. Okurlarımıza duyururuz. Dostça selamlarımızla.

ÜRÜN YAYINCILIK

Sahibi: URAL ATEŞER • Yazı İşleri Müdürü: AHMET TAŞTAN • Yönetim Yeri: Nuruosmaniye Caddesi, Özaydın İşhanı, No: 59-61/2 Cağaloğlu - İSTANBUL • Yazışma ve Havale Adresi: P.K. 41 Sirkeci - İSTANBUL • Türkiye Dağıtımı: TEMEL DAĞITIM, Divanyolu, Klodfarer Cad. 38/2, İSTANBUL • Dizgi-Tertip: BAŞARAN MATBAASI • Baskı: UFUK MATBAASI • Kapak Filmleri: TAB GRAFİK • Kapak Baskı: GÖZLEM MATBAASI • Yurt içi Abone koşulları: Altı Aylık 50, Bir Yıllık 100 Lira • Yurt dışı Abone koşulları (uçakla): F. Almanya - 35 DM, Hollanda - 38 Fl., Belçika - 460 Fr., İngiltere - 9 £., Fransa - 75 Fr., İsviçre - 40 Fr., ABD - 22 Dolar.

Murat Moralı
bağışdır - 2012

9 Eylül 1977 tarihli **Resmi Gazete**'de yayınlanan Bakanlar Kurulu kararıyla, «kalkınmamızın daha hızla devamını sağlamak ve sosyal adaleti daha yaygın hale getirmek» (!) amacıyla, bazı temel maddelere %25 ile %125 arasında değişen zamlar yapıldı. Tam bu sıralarda, emperyalizmin malî örgütü Uluslararası Para Fonu'ndan (IMF) bir heyet Türkiye'de bulunuyordu. Kapalı kapılar ardında yapılan uzun pazarlıklardan sonra Türk parasının değerinin %10 oranında düşürüldüğü açıklandı. Burjuva basını, bu devalüasyonun son yedi yılda paranın değerinde yapılan 39. «ayarlama» olduğunu yazdı. (**Hürriyet**, 21 Eylül 1977)

Şu günlerde ise, 2. MC'nin Maliye Bakanı Cihat Bilgehan başkanlığında bir hükümet heyeti Uluslararası Para Fonu'ndan 110 milyon dolar koparabilmek için bir kez daha Vaşington'un kapısını aşındırıyor. 1. MC'nin Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon'un seçimlerden hemen önce yine Vaşington'a gittiğini, sözkonusu emperyalist malî örgüt yetkililerinin Bakan'dan Türk parasının değerinin %75 oranında düşürülmesini istediklerini hatırlamak gerek (**Günaydın**, 25 Haziran 1977). Bu demektir ki, yeni ve daha yıkıcı bir devalüasyon ya da devalüasyonlar dizisi kapıdadır.

9 Eylül zamları ve bunu izleyen zincirleme fiyat artışları son otuz yılda, denilebilir ki, bir eşine raslanmadık boyutlara ulaşmıştır. Paranın satınalma gücü son yirmi günde nerdeyse yarı yarıya düşmüştür. Son zam kararlarıyla, işbirlikçi burjuvazi, onların sözcüsü gerici-faşist karması MC, emekçilere karşı ekonomik alanda tam anlamıyla bir saldırıya geçmiştir. Bu saldırıyı parlak vadelerle, cilâlı sözlerle, İstanbul'un boynuna takılan altın gerdanlık ikinci boğaz köprüsü demagojileriyle gizleyebilmenin kolay kolay olanağı yoktur. Nitekim «zamları sırtı kalın olanlara yükleyeceğiz» diyen (**Günaydın**, 31 Ağustos 1977) Türkeş gibilerinin foyası aradan on gün geçmeden bütün çıplaklığıyla ortaya çıkmaktadır.

2. MC, her alanda baskı ve terörü alabildiğine hızlandırmaktadır. 2 Eylül günü Ümraniye'de 2 bin gecekonduyu kılları kıpırdamadan panzerlerle dümdüz eden ve 6 yurttaşımızın kanına girenler, halka karşı gerçek anlamıyla bir savaş açmışlardır. Bu ihanet cephesinin karşısına aktif olarak, bilinçli ve örgütlü kitle eylemleriyle çıkılmazsa, önümüzdeki günlerde bu baskı ve terörün daha da yoğunlaşacağı muhakkaktır.

Gerici-faşist karması ortaklık, halkın tepkisini bastırabilmek için, Devlet Güvenlik Mahkemeleri'ni yeniden programına almıştır. İçişleri Bakanı, yargıç kararı olmadan polislin evleri arayabileceğini açıklamıştır. (**Cumhuriyet**, 18 Eylül 1977)

Öte yandan Uluslararası Para Fonu Heyeti Türkiye'yi ziyareti sırasında, «enflasyonist çıkışı önlemek için bir süre ücret artışlarının durdurulmasını istemiştir.» (Associated Press, Milliyet, 14 Eylül 1977). Para Fonu'nun bu sinyali üzerine işbirlikçi burjuvazinin en has sözcülerinden Rafet İbrahimoglu ücret artışlarını önleme, toplu sözleşmeleri sınırlandırıp ortadan kaldırma amacı taşıyan bir «Ücret Konseyi»nin kurulması görüşünü ileri sürmüştür. Bu uğursuz koroya MSP'li Çalışma Bakanı Cumalioğlu, asgari ücretin önümüzdeki Mayıs-Haziran ayları sonuna kadar değişmeyeceğini söyleyerek katılmıştır.

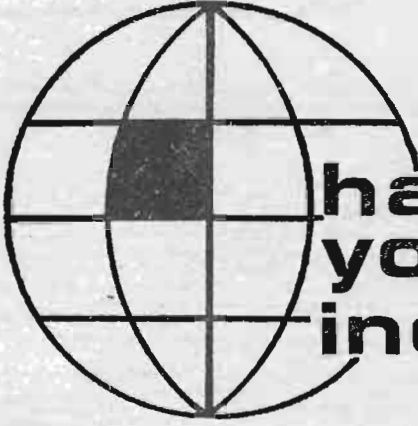
Ulusun büyük çoğunluğu, emperyalizme bağımlı bu çarpık kapitalist yapıdan kaynaklanan ağır bunalımın yükü altında ezilirken, işbirlikçi burjuvazinin kârları astronomik rakamlara varmaktadır. İngiliz **Financial Times** gazetesinin haberine göre, Türkiye'nin en büyük üç özel endüstriyel ve ticarî şirketi olan Koç, Sabancı ve Eczacıbaşı gruplarının 1976 yılındaki satış ve kârları rekor seviyeye ulaşmıştır. Koç grubunun 1976 yılındaki kârı bir önceki yıla göre, iki katından fazla artarak 148 milyon dolara erişmiştir. Sabancı grubunun 1976 yılındaki konsolide edilmiş vergi öncesi kârı ise bir önceki yıla oranla %540 artarak 51 milyon dolar olmuştur. Eczacıbaşı'nın 1976 kârı 7,5 milyon dolar iken, bu yıl 22,3 milyon dolar olması beklenmektedir.» (Tercüman, 8 Eylül 1977)

İşte bugün Türkiye'de kutuplaşma ve bunun sonucu sınıflar savaşımı böylesine keskin, böylesine elle tutulur biçimde somuttur. Halka amansız bir savaş açan bu gerici-faşist karması ortaklığa karşı en basta işçi sınıfımız direniyor. İşbirlikçi sermayenin sözcüsü MESS'e karşı aylardır grevde olan yiğit metalurji işçilerinin, Maden-İş'in 22. Kongresi işçi sınıfımızın bu en savaşkan kesiminin birliğini pekiştirmede daha ileri bir adım olmuştur. Öte yandan tarım emekçilerinin son Ceyhan ve Sakarya mitingleri işçi-köylü bağlaşıklığı yolunda somut, umut verici örneklerdir.

Ülkemiz, icine itildiği bu kör çıkmazdan, bu ağır bunalımdan muhakkak kurtulacaktır, kurtulmak zorundadır. Bunun da yolu, işçi sınıfımızın çevresinde bütün ilerici, ulusal demokratik güçlerin toplanmasından, Ulusal Demokratik Cephe'nin kurulmasından geçiyor. Böylesi bir cephe yeni değildir. Geçmişte somut örneği vardır. Kuvay-i Milliye böyle bir cepheydi. İşçi sınıfımız, onun öncü savaşkan partisi daha kurulduğu günden beri böyle bir cepheyi savunagelmış, onu programlarının köşetaşı yapmıştır.

Bugün Ulusal Demokratik Cephe belgisi bir kez daha yurdu baştan başa sarıyor. DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in en son Genel Yönetim Kurulu ve Başkanlar Konseyi toplantısında ulusal-demokratik talepler bildirge taslağının hazırlanması önerisi bu yolda ileri bir adım olacaktır.

ürün

haber yorum inceleme

TKP M.K. Genel

Sekreteri

i. Bilen

75 Yaşında

Türkiye ve dünya işçi sınıfı hareketinin çeşitli yayın ve belgelerinde belirtildiği gibi, 18 Ekim 1977, Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri İ. Bilen'in 75. doğum yıldönümüdür.

İ. Bilen, TKP'nin kuruluşundan iki yıl sonra, 1922 yılında henüz 20 yaşındayken parti saflarına katılmış, Türkiye işçi sınıfı tarihinde birçok önemli grevi yönetmiş, uzun yıllar Komintern'de çalışmış, Komintern dergisinde R. Davos imzasıyla yazılar yazmıştır. Onun yapıtları ve yazıları dünyanın hemen bütün dillerine çevrilmiş, Türkiye konusunda ana kaynak olmuştur.

İ. Bilen, Türkiye proletaryasının kendi bağrından yetiştirdiği, dünya komünist ve işçi hareketinin en saygın önderlerinden biridir. O, aynı zamanda, Türk dilinin büyük bir ustası olarak bilinir.

ÜRÜN dergisi, proletarya enternasyonalizmi bayrağını her zaman yükseklerde tutmuş olan Türkiye işçi sınıfının büyük evladı İ. Bilen'in 75. doğum yılını en ateşli ve içten duygularla kutlar.

TKP Genel Sekreteri bir toplantıda konuşurken.

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Politbüro üyesi İ. Bilen yoldaşa

Değerli Bilen yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, doğumunun 70. yıldönümünü, bütün Türk komünistleri adına içtenlikle, heyecanla kutlar.

Hayatının elli yılı halkımızın milli ve sosyal kurtuluş davası uğrunda çetin şartlar altında savaşan TKP'nin sallarında geçti. Bu haklı mücadelede güçlükler, baskılar, terör seni yıldımadı. İçki sınımların, Büyük Oktobar devriminin ışıklarıyla aydınlanan savaş yolunda Marksizmi-Leninizmi, proletarya enternasyonalizmini savundun. Milletlerarası komünist hareketinin Leninci çizgisi uğrunda sağ ve «sol» okunlara karşı amansızca savaştın.

Doğumunun yetmişinci yıldönümünde Seni, yurdumuzda faşistlerin geriletilmesi, ona getiren ve besleyen emperyalizmle mücadelemiz, barış, demokrasi ve sosyal ilerleme davasının aktif bir savaşçısı olarak selamlıyoruz.

Sana sağlık, TKP'nin, emekçi sınıfların ve bütün halkımızın haklı davası için mücadelede kuvvet ve daha uzun ömürler dileriz.

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ

18. 10. 1972

MERKEZ KOMİTESİ

Yeni Çağ dergisinin Ekim/1972 sayısında yayımlanan, «TKP M.K.'nin İ. Bilen'in doğumunun 70. yıldönümünü kutlama mesajı»nın fotokopisi.

Yunanistan Komünist Partisi Genel Sekreteri H. Florakis, TKP M.K. Genel Sekreteri İ. Bilen ve AKEL Genel Sekreteri E. Papayoanu.

TKP Genel Sekreteri İ. Bilen, Nazım Hikmet'le birlikte.

TKP Genel Sekreteri İ. Bilen, bir uluslararası toplantıda.

Köy Emekçilerinin Ceyhan Mitingi

“Kavga Sesleri Geliyor Köylerden ve Şehirlerden,,

Türkiye emekçi halkının, işçi sınıfının örgütlü öncülüğünde emperyalizmin ve onun destekçisi işbirlikçi burjuvazi, toprak ağaları ve gericiğin dayattığı ekonomik, toplumsal ve politik baskı ve terör düzenine karşı, sosyalizme açılan ileri demokratik bir düzen için yürüttüğü savaşım yeni boyutlara ulaşmaktadır.

18 Eylül 1977 tarihinde KÖY-KOOP'un (Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatif Birlikleri'nin Merkez Birliği) Ceyhan'da düzenlediği «Taban Fiyatlarını Protesto Mitingi ve Yürüyüşü.» kapitalizmin derinleşen bunalımlarının yükünü artık çekmek istemeyen, işçi sınıfının gösterdiği ileri demokratik bir düzen ve sömürsüz bir toplum kurma yolunda saflarını sıklaştıran ve örgütlenen üretici köylülerin yükselen sesidir.

Türkiye İşçi Sınıfının Partisi, kırsal kesimde yaşamını sürdürmek savaşı veren ve nüfusun %65'ini oluşturan emekçi halkımızın demokratik haklarını elde etme savaşımında «...demokratik bir toprak reformu fikrinin öncülüğünü yapmaktadır. Bu sorun hâlâ gündemdedir.» (Platform Tezleri'nden)

Üretici köylülerin Ceyhan'da, «yoksul köylüyü topraksızlaştırmak» ve «böylece kendi topraklarına toprak katmak» isteyen büyük burjuva-toprak ağası sınıfların ve onların temsilcisi eli kanlı, gerici-faşist karması MC'nin dayattığı ezgi ve zulüm politikasına karşı çıkışları, kırsal kesimde demokratik, adil bir toprak mülkiyeti rejimi kurmak, demokratik bir toprak reformu yapmak zorunluluğunun canlı bir biçimde dile getirilmesidir. İşçi sınıfının öncü savasın örgütü, «kooperatiflerde, bastaki toprak ağalarının, tefecilerin egemenliğini kırma savaşımında köylüleri destekliyor.» (Platform Tezleri'nden)

Demokratik bir devrim için savaşımın ayrılmaz bir parçasını oluşturan köylü-tarım sorununun çözümüne «...ana devrimci güç olan işçi sınıfının öncülüğünde, köy emekçilerinin, geniş orta tabakaların, devrimci avdınlar ve gençliğin savaşı ve eylem birliğiyle ulaşılacaktır»; «Tüm bu güçlerin Ulusal Demokratik Cephe birliği, bu amaca ulaşmada tarihsel bir rol oynayacaktır. Bu aşamada ulusal, demokratik, anti-emperyalist, anti-feodal dönüşümler gerçekleştirilecektir.» (Program'dan)

Daha 1920 yılında öne konulan bu ödevlerin geciktirilmeden yerine getirilmesi için koşullar bugün her zamankinden daha olgundur. Ancak, örgütlü savaşımın ülkemizin her alanına, bu arada kırsal kesime daha da yayılması, ileri demokratik devrimin utkusunu güvence altına alacak olan işçi-köylü bağlaşıklığının sağlanması tarihsel bir zorunluktur. İşçi sınıfının savaşçerleri bu yolda hiç bir çabayı esirgemeyeceklerdir.

Maden-İş'in 22. Genel Kurulu

İşçi sınıfının en politik bilinçli öncülerinin örgütlendiği Maden-İş sendikası, kuruluşunun 30. yılında ve MESS'e karşı giriştiği, ülke çapında 40.000 işçiyi kaplayan grevlerin 100. gününde (6 Eylül 1977) 22. Genel Kurulu'nu toplamıştır.

Ülkede ekonomik, toplumsal ve politik bunalımın derinleştiği ve 2. MC'nin, emekçi halkımıza ve en başta da işçi sınıfına, artan hayat pahalılığını, işsizliğin yıkıcı sonuçlarını, politik cinayetleri ve terör politikasını dayattığı bu güç koşullarda toplanan Maden-İş Genel Kurulu, işçi sınıfının siyasal örgütlenmesine konan yasağın kaldırılması, işçi sınıfı bilimine ters akımlarla etkin mücadele edilmesi, barış için savaşım verilmesi, işçi-köylü bağlaşıklığının hayata geçirilmesi için çalışmak ve işçi sınıfının ve diğer emekçilerin öteki dirimsel çıkarları için savaşılması konularında aldığı kararlarla, ileri demokratik bir düzen için verilen savaşım da en ön saflarda yer aldığı kesin olarak dosta düşmana göstermiştir.

DİSK ve Maden-İş Genel Başkanı Kemal Türkler yaptığı uzun ve önemli açış konuşmasında, sosyalist ve kapitalist sistemlerin karşılaştırmasını yapmış ve kapitalist sistem çözümsüz ve süregelen bunalımların pencesinde kıvranır ve sürekli gerilerken, sosyalist sistemin her geçen gün kalıcı kazanımlarla ilerlediğini kaydetmiş ve emperyalist soğuk savaş stratejisinin sosyalist ülkelerin sabırlı çabaları sonucu bağıtlanan Helsinki Nihai Senedi ile resmen sona erdiğini belirtmiştir.

Genel Başkan Türkler daha sonra, bunalımın kıskacından çıkış yolunu söyle dile getirmiştir: «DİSK iste bu ekonomik, toplumsal ve siyasal koşullarda Ulusal Demokratik Cephe çağrısını yapmıştır. UDC'nin bir bütün oluşturan iki hedefi vardır. Birincisi, MC'ye karşı en etkin ve en kitlesel savaşımı vermek. Bu savaşım bir yandan, MC'nin ekonomik ve siyasal saldırılarını sınırlama amacı taşırken, aynı zamanda MC'nin ülke yönetiminden uzaklaştırılması hedefine yöneliktir. İkincisi, ulusal bağımsızlık-demokrasi-barış ve ilerlemeden yana olan tüm ilerici-demokratik kuruluş ve güçlerin, toplumun ezici çoğunluğunun insanca yaşayabileceği bir düzeni oluşturmak amacıyla güçlerini birleştirmeleridir. UDC, MC yerine demokratik-ilerici bir iktidarın kurulmasını hedeflemektedir. Fasizme-gericiliğe ve emperyalizme karşı, demokratik hak ve özgürlüklerin korunması ve genişletilmesinden, ulusal çıkarlarımızın savunulmasından yana olan herkesi birleştirmek UDC'nin temel ilkesidir.»

Maden-İş 22. Genel Kurulu'nun işçi sınıfının sendikal ve politik birliği yolunda ve emekçilerin öteki dirimsel çıkarları konularında aldığı kararları ictenlikle selamlıyor ve bunların hayata geçirileceğine olan tam inancımızı belirtiyoruz.

TKP'nin 57. Kuruluş Yıldönümü Dolayısıyla Politbüro Üyesi A. Saydan'ın Demeci

«Sayın Dinleyiciler, Sevgili Yoldaşlarım,

Türkiye Komünist Partisi'nin 57. yıldönümünde, bütün Yoldaşlarımı, sempatzıanları, bize yakın olan bütün dostları ve bütün emekçi halkımızı kutlar, kurtuluş yolunda yürüttükleri savaşımında yeni yeni başarılar dilerim. Biliyorsunuz, bu yıl da partimizin 57. yıldönümünü gizlilik koşullarında kutluyoruz. Anlaşdığına göre, partimiz, bir müddet daha gizlilik koşullarında çalışmaya devam edecek. Neden bu böyle oluyor? Çünkü, emperyalizm ve onun bütün yerli ajanları, Demirel ortaklığı, onu destekleyen en sömürücü, en gerici çevreler, tekelciler, büyük toprak beyleri, TKP'nin Marksçı ve Leninci devrimci programından korkuyorlar. Ve bu programın uygulanmasının, işçi sınıfını, emekçi halkı sömürme olanaklarını ortadan kaldıracığını çok iyi biliyorlar.»

Egemen sınıfların TKP'ye konulan yasağı sürdürdüklerini belirten A. Saydan, konuşmasını şöyle sürdürmüştür: «**Ne var ki, bu yasağı sürdürmek tam olarak ellerinde değildir.** İşçi sınıfı, emekçi yığınlar kendi kurtuluşlarını örgütleyen TKP'ye gittikçe artan bir ilgiyle sahip çıkıyor, ona konan yasağın kaldırılmasını sürekli bir savaşım konusu haline getiriyor. TKP ile birlikteliği, işçi sınıfının, emekçi halkımızın iste bu devrimci savaşımından ileri geliyor. Kimsenin legalitevi bize hediye etmesini beklemedik, beklemiyoruz, beklemeyeceğiz. Oportünizmin her türüne, faşistlerle bütünleşen Macculuğa, Trockizme, anarşizme karşı savaşarak, Marksizmi, Leninizmi savunarak, proletarya enternasyonalizmi ilkelerine bağlı kalarak legale çıkmaya çalışacağız. Anti-Sovyetizme, anti-komünizme karşı savaşarak. Türkiye işçi sınıfının enternasyonalist bağlarını geliştirerek legale çıkmaya çalışacağız. Burjuvazinin bu konuda bizden istediği, legaliteyi, bazı ödünler karşısında kabul edeceği görülmektedir. Bu baylar boşuna caba harcamaktadırlar. **TKP legalitevi, hiç bir zaman bezimet pahasına almayı denemeyecektir.** TKP'nin gelişmesi karşısında burjuvazinin bir başka korkusu da ortaya çıkıyor. **Sahte komünist partileri kurmak.** Son günlerde, bu yönde, «Özgürlük Yolu» grubu diye bilinen akıma bağlı kişilerin sahte komünist partisi

kurma girişimlerinde bulunacakları isitildi. İşbirlikçi büyük sermaye çevrelerinin ve en gerici en sömürücü çevrelerin vurucu gücü olan Demirel ortaklığı, TKP'ye konan yasağı, Ceza Kanunu'ndan 141-142. maddeleri kaldırmayacağını değişik vesilelerle tekrarlıyor. Komünistlere karşı kanlı-faşist saldırıları şiddetlendiriyor. TKP'ye karşı provokasyonlara kuvvet veriyor. Bunları yapan ve onu destekleyen en gerici, en sömürgeci çevreler, TKP adını taşıyan böyle bir partiye izin verilerse, bu, yığınlara, işçi sınıfına, bütün devrimci ve demokratik güçlere, özellikle TKP'ye karşı gerici güçlerin, faşizmin saldırısı anlamına gelecektir. Bu sahte TKP'nin emperyalizmin, büyük burjuvazinin sınıfsal çıkarlarına hizmet etmekten başka hiç bir rolü olmayacaktır. Bu koşullarda TKP kurmak isteyenler arasında, aldanmış olanlar varsa, bunlar işçi sınıfına, Türkiye devrimci sürecine ve kendi kendilerine ihanet etme durumuna düşeceklerdir. Ama, bilerek yapıyorlarsa, emperyalizmin, büyük burjuvazinin katkısız ajanları olarak ihanet duvarına çakılacaklardır. Sınıf savaşımının bugünkü aşamasında, burjuvazinin, emperyalizmin, Türkiye işçi sınıfına Maoculuk, Trockizm, anarsizm gibi sapık akımları aşılacak istediği ve bu yönde büyük cabalar harcandığı görülüyor. Bu koşullar da gözönünde tutulacak olursa, ideolojik savaşımın daha da büyük bir önem kazandığı derhal görülür. Partimiz bu işi de başarabilecek durumdadır. Bu, aynı zamanda partiyi güçlendirme sorununun önemli bir yönüdür. Partiyi güçlendirmek, örgütsel ve ideolojik bir sorundur. Partimizi işçi sınıfı içinde daha geniş ölçüde yayarak güçlendireceğiz. İşçi sınıfı, öncü, devrimci ve en savaşkan kolu TKP ile legal sosyalist partiler arasında ayırım yapabilecek düzeye ulaşmıştır. Legal sosyalist partiler, işçi sınıfının büyük burjuvazi ve emperyalizme karşı yürüttüğü sınıf savaşımında, işçi sınıfının dışına atılmışlardır. Bu partilerin zor zamanlarda sınıf sendikacılığına, TKP'ye ve özellikle işçi sınıfına karşı uyguladıkları politika, sınıf düşmanlarına yaramaktadır. TİP'in seçimlerde icine düştüğü acınacak durum, işçi sınıfına karşı takındığı tavrın bir sonucudur. İşçi sınıfı, CHP'nin bazı ileri adımlarını desteklemekle, onun, burjuvazinin egemenliğini sürdürmeyi amaçlayan reformizmi temsil ettiğini unutmamıştır.»

A. Saydan konuşmasını daha sonra şöyle sürdürmüştür. «İşçiler, emekçiler, yığınsal olarak TKP'nin saflarına girme istemi içindeler. Biz bu yığınsal atılımı görmezlikten gelemeyiz. Kapılarımızı işçi ve emekçilere gereği kadar açmamak gibi bir hatayı işleyemeyiz. Partiye girmek isteyenlerde bu düzeyi aramaktan fazla biz, onların sınıfsal kökenine ve sınıf savaşımında tuttukları yerlere bakmalıyız. Genclere, aydınlara saflarımız açıktır. Fakat, bugün, büyük burjuvaziye karşı, emperyalist tekellere karşı, ağır koşullarda, hatta zaman zaman kanlı bir sınıf savaşımı veren işçilere, emekçilere kapımızı ardına kadar açmak ve parti militanlarının önemli bir kısmını bunlardan oluşturmak zorundayız. Bu işçiler ve emekçiler partiye girdikten sonra, Marksizm-Leninizm ilkeleriyle eğitilecek ve yönetici kadro önemli bir ölçüde bunlardan oluşacaktır. Sendika hareketindeki gelişmeler, sınıf savaşımının bu niteliklerinden ayrı değildir. Sınıf sendikacılığının güçlenme süreci gittikçe hızlanıyor. Bu alanda yoldaşlarımızı-

zın emeği büyüktür. Fakat, sendikalar içinde çalışmalara, gereken koşullar içinde daha da hız vermek gerekiyor. Sınıf savaşımının gelişmesi sarı sendikacılığın bir kesimini gerilemek ve sınıf sendikacılığına doğru bir yol almak zorunda bırakıyor. Maden-İş'in grevi yurt içinde ve yurt dışında geniş bir dayanışma, derlenme ve işçi sınıfının birliğini güçlendirme hareketine hız verdiği gibi, sarı sendikacılığı daha da gerilemeye, demaske olmaya ve önemli bir kısmını, bu savaşta, işçi sınıfından yana bir tavır takınmaya zorluyor. Bu konuda hayale kapılmayalım. Sarı sendikacıların günün birinde zamanı ve zemini uygun bulduklarında, işçi sınıfına yine ihanet edebileceklerini unutmayalım. Fakat, işçi sınıfının savaş gücünün, onlardan bir çoğunu sınıf sendikacılığı eğilimine zorladığı da bir gerçektir. Bundan ötürü güvenle ve memnurlukla diyebiliriz ki, işçi sınıfındaki gelişmeler, politik ve sendikal planlarda devrimci bir tabanda birliğe yöneliktir. Bu gerçeği gözönünde tutarak, işçi sınıfının birliğini güçlendirme gibi başta gelen ödevimizi daha da geniş planda geliştireceğiz. Bütün anti-emperyalist, anti-fasist güçlerin eylem birliği sorunu, ancak işçi sınıfının güçlenen birliği tabanı üzerinde sağlıklı bir gelişme gösterebilir.

«Biliyoruz, bugün, bütün anti-emperyalist, anti-faşist güçlerin eylem birliği, UDC politikası ve programında bicimleniyor. UDC sorunu, bugün artık ulusal bir sorun haline gelmiştir. Bu fikir, bütün demokratik güçleri, en basta sendikaları, demokratik vıgın örgütlerini ve burjuvazinin ilerici kolunu uhdesinde toplaya toplaya çığ gibi büyüyor. Partimizin ödevi, bu akını örgütlemek, ona bir platform sağlamak, UDC'yi geliştirmektir. Bütün anti-emperyalist, anti-faşist güçlerin eylem birliği, TKP'nin programında formüle edilmistir. Bugün, bunun ulusal bir sorun haline gelmesi, TKP programının gerçeci ve bilimsel bir temele dayandığının delillerinden biridir. İttifaklar sorunu Lenin'in de önerdiği gibi, devrimci uzlaşmalar sorunundan ayrılmaz. Bundan ötürü, aramızdaki ayrılıklara rağmen, legal sosyalist partiler ve burjuvazinin ilerici, vurtsever kanadıyla asgari müstereklerde diyaloglar kurmalıyız. Diyalogun somut hedeflere dönük ittifaklara dönüşmesi, günümüz şartlarında işçi sınıfının etkinliğinin arttığı oranda kolaylaşacaktır. Fakat bu konuda unutmamak gerekir ki, TKP'nin başta gelen amacı, Türkiye'de sosyalizmi kurmaktır. Sömürünün ve ulusal baskının her türüne son vermektir. Azınlıklar sorunu, özellikle Kürt halkının yazgısını kendi saptama sorunu bu çerçevede içinde çözümlenecektir. Programımızda belirtildiği gibi, bir halkın yazgısını tayin etmesi, ille de ayrılmak şeklinde değil, demokratik bir düzende birleşmek şeklinde de belirebilir.

«Sayın dinleyiciler, sözümü bitirmeden önce ve bir daha, mutluluk ve savaşlarımızda başarılar dilerim.» («BİZİM RADYO», 11 Eylül 1977)

Bir Açıklama

Gelişmiş Kapitalist Ülkelerde İleri (anti-tekel) Demokrasi ve Devrimci Durum

Orhan K. GÜNDÜZ

ÜRÜN'ün bundan önceki 39. sayısında, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki durum üzerine yanlış anlamalara yol açabilecek iki bölüm vardı. İki ayrı yazıda, aynı konuyla ilgili, birbiriyle çelişir gibi görünen bazı tespitler bulunuyor. Sözkonusu yazılar, Temel Saatçioğlu'nun «Günümüzdeki Aşama ve Parti Programları» başlıklı yazısı ile Yıldırım Atılğan'ın «İleri Demokrasi Savaşı» başlıklı yazısı.

İlk yazıda şöyle deniyor: «İkinci olarak, günümüzde emperyalist metropollerde doğrudan devrime yol açabilecek bir devrimci durum söz konusu değildir» (s. 35). İLKE dergisinin İleri Demokrasi konusundaki görüşlerini eleştiren Y. Atılğan'ın yazısında ise, «gelişkin kapitalist ülkeler için devrimci durumun en azından belirli bir perspektif için beklenir olmaması» şeklindeki İLKE yazarının görüşünün bilim ve gerçek dışı olduğu belirtiliyor (s. 60). Aynı yazıda Zarodov'un kitabından yapılan bir alıntıda ise, «zaman zaman kimi kapitalist ülkelerde konjonktür az veya çok devrimci bir duruma yaklaşıyor, hatta gerçek bir devrimci durum başgösteriyor» deniyor.

İlk bakışta, bu iki yazıdaki bu bölümler birbiriyle çelişiyor, hatta T. Saatçioğlu'nun ifadesi, İLKE yazarının görüşünü doğruluyan bir anlam taşıyor gibi gelebiliyor. Her iki yazıyı derinlemesine okumayan ve bu ayrı ayrı yazıların hangi amaçlarla yazıldığını tartmayan birisi, böyle bir sonuca varabilir ve hatta «ÜRÜN yazarları birbiriyle çelişiyor» diyebilir.

Elbette, ÜRÜN'deki her iki yazının da İLKE'nin bilim dışı, oportünist görüşlerini doğrular bir yanı yok, tespitleri çelişki içinde falan değil. Biraz dikkatli bir okur bunu hemen görür. Ama yine de böyle bir yanlış anlamaya yer vermemek için, söz konusu yazıların ilgili bölümlerini biraz daha açmak, gelişmiş kapitalist ülkelerde devrimci durum ve anti-tekel (ileri) demokrasi konusunu ele almak gerekiyor.

Bir kere T. Saatçioğlu'nun işçi sınıfı partileri ve program konusunu ele alan dizinin bir bölümü olarak yayınlanmış olan «Günümüzdeki Aşama ve Parti Programları» yazısı, günümüzde genel olarak üç ayrı konumda savaşım veren komünist ve işçi partilerinin programlarını ve hangi stratejik hedefler için savaşım verdiklerini en genel ve ortak çizgileriyle ele alan bir yazıydı. Böylesi geniş kapsamlı bir konuya sahip olan bir yazı, doğaldır ki, konunun bütün yönlerini ayrıntılı bir biçimde işleyemezdi. Bu

nedenle gelişmiş kapitalist ülkelerdeki strateji konusu ele alındığında, diğerlerinde olduğu gibi sadece bu stratejik çizginin teorik temellendirilmesi ile yetinildi ve anti-tekel stratejiyi belirleyen üç ana neden sayıldı. Bunlardan ikincisi, yukarıya da aldığımız gibi, «günümüzde emperyalist metropollerde doğrudan devrime yol açabilecek bir devrimci durum söz konusu değildir» cümlesiyle başlıyordu.

Burada önce şunu belirtmek gerekiyor. Söz konusu yazı bütün bir dönemi ele alıyor. Bu dönemdeki parti programlarını inceliyor, stratejiye açıklık getirmeye çalışıyor. Bu yüzden yazıdaki «günümüzde» sözcüğü de genel bir nitelik taşıyor. Yani somut olarak şu günü, 1977 yılını değil, söz konusu programların hazırlandığı dönemi, bu programların hazırlanması için esas alınan koşulları ifade ediyor.

İkinci olarak, T. Saatçioğlu'nun yazısının ilgili bölümünde, içinde yaşadığımız yıllarda, ileri kapitalist ülkelerde devrimci bir durumun oluşmasının mümkün olmadığını söyleyen bir ifade de yok. Tersine İleri Demokrasi stratejisinin böylesi bir durumu yakınlaştırmayı amaçladığı açıkça belirtiliyor. Mümkün olmayan şey zaten amaçlanmaz. Y. Atılğan'ın yazısında işlenen konu da özünde bu, yani kapitalist ülkeler işçi sınıfının savaşımlı ve kapitalizmin genel bunalımının derinleşmesi ile bu ülkelerde devrimci durumun olgunlaşmasının olanak içinde olduğu anlatılıyor.

Üçüncü olarak, T. Saatçioğlu'nun yazısındaki alıntı yaptığımız satırlarda, «doğrudan devrime yol açacak bir devrimci durum» derken kastedilen, açıktır ki, sosyalist bir devrime yol açacak, yani tüm toplumu dolaysız, doğrudan devrimci dönüşümlere uğratacak bir sosyalist devrimi günümüzde mümkün kılacak koşulların olmamasıydı. İleri Demokrasi stratejisinin gereği, zaten böylesi bir devrime yol açacak bir ara aşamanın, geçiş aşamasının zorunlu olmasından kaynaklanıyor. «Devrimci durum yoktur» denilirken, kapitalist ülkelerdeki çelişkilerin, devrimci bir durumun, sosyalist bir devrime olanak sağlayacak bir devrimci durumun oluşmasının koşullarını bizzat içinde barındırdığı elbette reddedilmiyor. Bu, kapitalizmin kendi çelişkilerinin üstesinden geldiğini söylemek demek olurdu. İşte anti-tekel demokrasi savaşımı, böyle bir devrimci durumu olgunlaştırmanın bir yolu olarak öne çıkarılıyor.

Şimdi T. Saatçioğlu'nun yazısındaki ilgili bölümün bütününe baştan okuyalım: «İkinci olarak günümüzde emperyalist metropollerde doğrudan devrime yol açabilecek bir devrimci durum söz konusu değildir. Böyle bir durum ne 'yaratılabilir', ne de işçi sınıfı bunun oluşmasını bekleyebilir. Bu yüzden demokratik dönüşümler için savaşım, geniş emekçi yığınları bilinçlendiriyor, savaşım deneylerini artırıyor, onları nihai karşılaşmaya hazırlıyor ve sınıf düşmanının genel bunalım durumunu artırıyor ve böylece devrimci durumu yakınlaştırıyor. Bu durumda ileri demokratik düzen savaşımı, sınıf düşmanına karşı belirleyici nihai karşılaşmaya dönüşmenin, sosyalist devrime yol açmanın olanaklarını kendi içinde taşıyor.» (s. 35)

Görüldüğü gibi, genel demokratik savaşım, giderek, «genel bunalım durumunu artırıyor» ve «böylece devrimci durumu yakınlaştırıyor.» ve «sosyalist devrime yol açmanın olanaklarını kendi içinde taşıyor.»

Bu tespit, söz konusu parti programlarının hazırlanmasının genel koşullarını ifade ederken, Y. Atılğan'ın yazısındaki Devrimci Durum bölümü somut günümüzde, içinde yaşadığımız son yıllarda çelişkilerin iyice keskinleştiğini, devrimci durumun olgunlaşmasının olanaklarının arttığını ele alıyor. Hazırlanan ve izlenen programların, son yıllardaki uygulamasının bir sonucunu anlatıyor.

Yani sözkonusu stratejinin başarılı bir şekilde uygulanması, diğer objektif koşullarla birleştiğinde devrimci durumu yakınlaştırıyor (son yılların tarihi bunu ispatlıyor) ve subjektif faktörün yeterli olduğu koşullarda sosyalist devrimin yolları açılabilir. Bu teorik tespit, Zarodov'un yukarı aldığımız sözleriyle de çelişmiyor. Zarodov'un «hatta gerçek bir devrimci durum başgösteriyor» demesi, bu stratejiler saptandığında devrimci durum vardı anlamına gelmediği gibi, bunun günün genel geçer bir olgusu olduğu anlamına da gelmiyor.

Bütününde ele alındığında ileri demokrasi gelişmiş kapitalist ülkeler için sosyalizme geçişin özgül bir biçimi olarak ortaya çıkıyor; kendi başına ayrı bir devrim değil, sosyalist devrime yol açacak bir geçiş aşaması (Türkiye ile, demokratik devrimin henüz tamamlanmadığı Türkiye ile karıştırmamak gerekir). Bu, günümüzde gerekli; çünkü bu ülkelerde sosyalizmin önkoşulları tekeller devlet kapitalizmi sonucunda son derece hazırsa da, sosyalist devrimin önkoşulları için aynı şey geçerli değil. Bu ikisi arasında bir fark var. Sosyalizmin (bir üretim tarzı olarak) önkoşulları ile sosyalist devrimin önkoşulları arasında doğrudan, dolaysız, düz bir ilişki yok; tersine diyalektik, hatta çelişkili bir ilişki var. Birisinin olduğu yerde, mutlaka öteki de olmuyor. Örneğin kapitalizmin orta düzeyde gelişmiş olduğu bir ülkede (yani sosyalizmi kurmanın önkoşullarının yeterince olgunlaşmamış olduğu), sosyalist devrimin gerçekleşmesinin koşulları mevcut olabilir; aynı şekilde sosyalizmin bütün önkoşullarına sahip gelişmiş kapitalist bir ülkede devrimin önkoşulları mevcut olmayabilir.

Çünkü bu ülkelerde işçi sınıfının karşısındaki sınıf düşmanı dünyanın en deneyimli ve en örgütlüsü. Devrimci harekete karşı bu hasım, en inceltmiş, rafine ve esnek, örgütlü yöntemleri uygulama olanağına sahip. Maddi olanakları sayısız. Bu burjuvazi, işçi sınıfının uluslararası tarihsel kazanımlarından, zaferlerinden büyük dersler almış durumda. Elinde son derece etkili bir baskı, uyutma ve saptırma mekanizması var. Reformist hayalleri halk arasında, işçi sınıfı içinde hâlâ yayabiliyor. Reformist hareket hâlâ güçlü. Tekeller devlet kapitalizminin elinde «yönetenlerin eskisi gibi yönetememesi» durumunu geciktirici, en bunalımlı anlarda yönetimdekileri nispeten de olsa ferahlatıcı araçlar bulunuyor. Bütün bunların üzerine, bu ülkeler işçi sınıfının yaşadığı toplumun, Lenin'in deyişiyle «kendi emeğinden çok, hemen hemen köle haline getirilmiş sömürge yaşayanlarının emeğinden yaşaması» (Cilt 13, s. 68) gerçeği ve emperyalizmin, egemenliğini kullanarak satınalma ve bölücülük politikaları ile işçi sınıfının bir bölümünü oportünist bir kötürümlük içine sokabilme olanağı eklenince, devrimci hareketin gelişme koşulları, açıktır ki, zorlaşmaktadır. Bu nedenle bu ülkelerdeki devrimci hareket nispeten yavaş gelişmektedir.

Ne var ki, Y. Atılgan'ın yazısında da gösterildiği gibi, bu ülkelerde emperyalizm, elindeki bütün olanaklara rağmen devrimci hareketin gelişmesini engelliyemiyor. Son iki-üç yılın deneyimi bunu açıkça gözler önüne seriyor.

Yine de, şu 1977 yılında gelişmiş kapitalist ülkelerin tümü için, bir devrimci durum gerçekten sözkonusu değil. Sadece şu ya da bu ülkede şu veya bu zamanda böyle bir durumun bütün nitelikleriyle ortaya çıkması, objektif koşulları sistemin bütünü içinde artan bir hızla olgunlaşıyor.

Zaten Y. Atılgan'ın İLKE'nin görüşlerine getirdiği eleştirinin devrimci duruma ilgili bölümü (s. 64-68), metropol ülkelerde devrimci durum vardır-yoktur ikilemini tartışmıyor. Eleştirdiği konu, devrimci durumun bu ülkelerde oluşmasının koşulları var mı-yok mu konusu, oluşabilir mi-oluşa-

maz mı konusu. İLKE yazarı bunu «uzun bir perspektif için beklemez-ken, ÜRÜN yazarı, devrimci durumun oluşmasının mümkün olduğunu ispatlıyor. ÜRÜN'deki birinci yazı ise, bunu reddeden tek bir satıra sahip değil, tersine işçi sınıfı partilerinin izlediği doğru politika sonucu bunun hızlandığını gösteriyor. Bu nedenle girişte alıntı yaptığımız satırlar çelişiyor gibi görünse de, ÜRÜN'ün yazıları ve yazarları arasında herhangi bir çelişki söz konusu değil.

Asıl konuya gelelim. İşin özü şurada ve bu Y. Atılğan'ın yazısında ayrıntılı bir şekilde ortaya konulmuş bulunuyor: İLKE yazarı (tıpkı —ve ne yazık ki— tüm goşist akımlar gibi) gelişmiş kapitalist ülkeler işçi sınıfını hiçe sayıyor, ciddiye almıyor, satır aralarında bile olsa kapitalist ülkeler işçi sınıfı partilerini oportünistlikle, revizyonistlikle suçluyor. Ve bunu, şu veya bu parti proletarya diktatörlüğünün, proleter enternasyonalizminin ilkelerine uygun davranmadığı için falan değil, bütün bu ülkeler partilerinin anti-tekel (ileri) demokrasi stratejisini benimsemiş olduğu için yapıyor. Tek ereği ise, buradan çıkarak, Türkiye'de İleri Demokrasi kavramını (ileri kapitalist ülkelerden kopya ederek değil, Türkiye somutunun koşullarından çıkarak) kullanan Türkiye İşçi Sınıfı Partisi'nin stratejisine ve taktikğine kara çalmak.

İleri kapitalist ülkelerdeki durum ve ileri demokrasi konusundaki yazımızı SBKP'nin önde gelen yöneticilerinden Vadim Zagladın'ın Rusça baskısı 1972'de yapılmış olan «Dünya Komünist Hareketi - Strateji ve Taktik» kitabından bir alıntı ile bitirmek istiyoruz:

«Kapitalist ülkelerdeki devrimci hareketin günümüzdeki aşaması henüz, sermayenin tüm sistemine karşı devrimci bir fırtına saldırısı dönemi olarak değerlendirilemez. Bu daha çok, sosyalist devrimin koşullarının hazırlanması, devrimin politik ordusunun sıraya sokulması dönemidir. Bu ülkelerde devrimci işçi hareketi genişlemekte, politik olgunluğu artmaktadır. Kapitalizmin 'sessiz' gelişmesinde bile, işçi sınıfı anti-tekel eylemler cephesini genişleterek, kapitalizmin temellerini artan ölçüde kuvvetle sarsıyor. İşçi sınıfının ve onun devrimci öncüsünün halk kitlelerinin geniş anti-tekel hareketindeki öncü rolü ve uluslararası* bağları, özellikle sosyalist ülkelerdeki sınıf kardeşleri ile olan bağları, kitlelerin devrimci bilincinin artmasını teşvik ediyor.»

«Böylece kapitalizme yeni toplum düzeni tarafından devrimci bir şekilde son verilmesinin, sosyalist devrimin, sadece maddi değil, aynı zamanda sosyo-politik önkoşulları da artan ölçüde olgunlaşıyor.» (1975, s. 88)

S. Üstüngel

SAVAŞ YOLU

N. Hikmet'in önsözüyle...

140 Sayfa 15 TL.

KONUK YAYINLARI

PK. 749 SİRKECİ - İSTANBUL

İşçi Sınıfı Partilerinde Program

TKP Programı

Temel SAATÇIOĞLU

İşçi sınıfı partileri ve programı konusundaki yazı dizimize Türkiye Komünist Partisi'nin Programı ile devam ediyoruz. Daha önceki yazılarımızda Marx, Engels ve Lenin'de parti programı konuları ile günümüzde dünyadaki işçi sınıfı partilerinin programlarının anahatları üzerinde durmuş-tuk. (Bkz. URUN, sayı 37, 38, 39)

Şubat 1975'de son biçimi verilmiş olan TKP'nin üçüncü programı kısa bir Giriş bölümünden sonra 8 ayrı bölümden oluşuyor. Giriş bölümü, kısaca Türkiye'nin en eski partisi olan TKP'nin tarihini özetliyor, bundan önceki iki programın hangi koşullarda oluştuğunu anlatıyor. Üçüncü Program'ın niçin hazırlanması gerektiği şöyle belirtiliyor: «O günlerden bu yana geçen uzun zaman içinde gerek Türkiye'de gerekse dünyada güçler dengesinde sınıf savaşımının koşullarında büyük değişiklikler meydana geldi. Bazı sekterce eğilimleri olan İkinci Program eskidi, günün yeni koşullarına uymaz oldu.»

Giriş'ten sonra Program'da Genel Durum başlıklı bölüm yer alıyor. Burada günümüz Türkiye kapitalizminin durumu ve ülkedeki sınıfların karşılıklı yeralımı ele alınıyor. Ülkedeki egemen güç şöyle belirleniyor: «Bugün Türkiye ve halkı, tarihinin en karmaşık, çetin ve sorumlu bir aşamasını yaşıyor. Memlekette toprak ağalarıyla sarmaşan, emperyalist tekellerle bağlaşan, holdingçiliğe, tekelciliğe yükselme, finans oligarşiye dönüşme, devleti ele geçirme süreci içinde olan ve militarist klikle bütünleşen büyük burjuvazi egemenlik sürüyor.»

Bu egemenliğin nasıl bir ülkede sürdürüldüğü ise Program'da şöyle ifade ediliyor: «Türkiye, bugün derebeylik ilişkilerinin hâlâ yaşadığı, memleketin ekonomik, politik, stratejik kilit yerlerine, ordusuna emperyalist devletlerin el attığı, bu yüzden egemenlik haklarının birçoğunu yitiren kapitalist bir ülkedir.»

Daha sonra ülkenin bu içinde bulunduğu durumun nedenleri ve bunun sonuçları açılıyor, emperyalizmin genel buhranı ile iç içe giren Türkiye kapitalizminin çelişkilerinin sürekli sertleştiği belirtiliyor. Ülkedeki bunalımın bütün halk kesimlerini etkilediği

ve bu arada burjuvazi içindeki ayrışma sürecinin de hızlandığı anlatılıyor.

Bu durumda, «ulusal, liberal burjuvazi, halk yığınlarının ve büyük burjuvazi ile çelişkisinin baskısı altında, emperyalizme ve işbirlikçi burjuvaziye karşı direnmek zorunluğunu zaman zaman duyuyor. Burjuvazinin her iki kolunu ayıran kesin bir duvar yoktur. Ayrışmalar işçi sınıfına karşı birleşmeye de dönüşüyor» deniyor.

Aynı bölümde, diğer sınıf ve tabakaların yanısıra işçi sınıfının son yıllardaki durumu ele alınıyor. İşçi sınıfının çeşitli savaşımlardan geçerek bu güne geldiği anlatıldıktan sonra, son yıllardaki gelişme şöyle dile getiriliyor: «İşçi sınıfı, halk düşmanı rejime, Amerikan köleliğine karşı, ulusal bağımsızlık, demokrasi, barış ve sosyal kurtuluş için giden bu savaşta başı çeken devrimci ana güç olarak kendini tanıttı.»

Ekonomik ve Sosyal Durum başlıklı bölümde, dışa bağımlı kapitalizmin her alanda yıkım ve yoksulluk demek olduğu belirtiliyor, bu yargı, somut gerçeklere dayanılarak ayrıntılı bir şekilde gösteriliyor. Ülkenin koşulları şöyle özetleniyor: «Türkiye geri kalmışlıktan kurtulamıyor, halk yığınları en ağır koşullar altında, adaletsizlik, yoksulluk, bakımsızlık, bilgisizlik içinde yaşıyor. Geniş emekçi yığınlarının yoksullaşma süreci artıyor. Bunun nedeni, bu geriliği, koyu yoksulluğu belirleyen etkenlerin başlıcası Türkiye'nin sadece bir kapitalist ülke olması değildir, aynı zamanda ekonomik ve politik bakımdan emperyalizme bağımlı bir devlet olmasıdır.»

Bu durumun nedenleri ayrıntılı olarak ele alınıyor, bunaltımın ve yoksullaşmanın bütün halk kesimlerini derinlemesine etkilediği vurgulanıyor ve emperyalizme bağımlılığın ülke için ne anlama geldiği gösteriliyor.

TKP'nin Savaş Ödevi başlıklı bölümde Türkiye Komünist Partisi'nin yakın ve uzak amacı konuyor :

«Bugünkü halk düşmanı düzeni, emperyalist çevrelere dayanan büyük burjuva - ağa ikilisini, bu sömürgeci sınıfların egemenliğini her türlü savaş araç ve yöntemleri ile yıkmak tarihsel bir zorunluluk olmuştur. Türkiye'nin ileri demokratik bir düzene geçmesi kaçınılmazdır.»

«TKP'nin yakın amacı olan bu ileri demokratik devrim düzeyine ana devrimci güç olan işçi sınıfının öncülüğünde, köy emekçilerinin, geniş orta tabakaların, devrimci aydın ve gençliğin savaş ve eylem birliği ile ulaşılacaktır.»

«Bütün bu güçlerin ulusal demokratik cephe birliği, bu amaçta ulaşmada tarihsel bir rol oynayacaktır. Bu aşamada bütün ulu-

İşçi Sınıfı Partilerinde Program

TKP Programı

Temel SAATÇIOĞLU

İşçi sınıfı partileri ve program konusundaki yazı dizimize Türkiye Komünist Partisi'nin Programı ile devam ediyoruz. Daha önceki yazılarımızda Marx, Engels ve Lenin'de parti programı konuları ile günümüzde dünyadaki işçi sınıfı partilerinin programlarının anahatları üzerinde durmuş-tuk. (Bkz. URUN, sayı 37, 38, 39)

Şubat 1975'de son biçimi verilmiş olan TKP'nin üçüncü programı kısa bir Giriş bölümünden sonra 8 ayrı bölümden oluşuyor. Giriş bölümü, kısaca Türkiye'nin en eski partisi olan TKP'nin tarihini özetliyor, bundan önceki iki programın hangi koşullarda oluştuğunu anlatıyor. Üçüncü Program'ın niçin hazırlanması gerektiği şöyle belirtiliyor: «O günlerden bu yana geçen uzun zaman içinde gerek Türkiye'de gerekse dünyada güçler dengesinde sınıf savaşımının koşullarında büyük değişiklikler meydana geldi. Bazı sekterce eğilimleri olan İkinci Program eskidi, günün yeni koşullarına uymaz oldu.»

Giriş'ten sonra Program'da Genel Durum başlıklı bölüm yer alıyor. Burada günümüz Türkiye kapitalizminin durumu ve ülkedeki sınıfların karşılıklı yerahını ele alıyor. Ülkedeki egemen güç şöyle belirleniyor: «Bugün Türkiye ve halkı, tarihinin en karmaşık, çetin ve sorumlu bir aşamasını yaşıyor. Memlekette toprak ağalarıyla sarmaşan, emperyalist tekellerle bağlaşan, holdingçiliğe, tekelliliğe yükselme, finans oligarşiye dönüşme, devleti ele geçirme süreci içinde olan ve militarist klikle bütünleşen büyük burjuvazi egemenlik sürüyor.»

Bu egemenliğin nasıl bir ülkede sürdürüldüğü ise Program'da şöyle ifade ediliyor: «Türkiye, bugün derebeylik ilişkilerinin hâlâ yaşadığı, memleketin ekonomik, politik, stratejik kilit yerlerine, ordusuna emperyalist devletlerin el attığı, bu yüzden egemenlik haklarının birçoğunu yitiren kapitalist bir ülkedir.»

Daha sonra ülkenin bu içinde bulunduğu durumun nedenleri ve bunun sonuçları açılıyor, emperyalizmin genel buhranı ile iç içe giren Türkiye kapitalizminin çelişkilerinin sürekli sertleştiği belirtiliyor. Ülkedeki bunalımın bütün halk kesimlerini etkilediği

ve bu arada burjuvazi içindeki ayrışma sürecinin de hızlandığı anlatılıyor.

Bu durumda, «ulusal, liberal burjuvazi, halk yığınlarının ve büyük burjuvazi ile çelişkinin baskısı altında, emperyalizme ve işbirlikçi burjuvaziye karşı direnmek zorunluğunu zaman zaman duyuyor. Burjuvazinin her iki kolunu ayıran kesin bir duvar yoktur. Ayrışmalar işçi sınıfına karşı birleşmeye de dönüşüyor» deniyor.

Aynı bölümde, diğer sınıf ve tabakaların yanı sıra işçi sınıfının son yıllardaki durumu ele alınıyor. İşçi sınıfının çeşitli savaşimlardan geçerek bu güne geldiği anlatıldıktan sonra, son yıllardaki gelişme şöyle dile getiriliyor: «İşçi sınıfı, halk düşmanı rejime, Amerikan köleliğine karşı, ulusal bağımsızlık, demokrasi, barış ve sosyal kurtuluş için giden bu savaşta başı çeken devrimci ana güç olarak kendini tanıttı.»

Ekonomik ve Sosyal Durum başlıklı bölümde, dışa bağımlı kapitalizmin her alanda yıkım ve yoksulluk demek olduğu belirtiliyor, bu yargı, somut gerçeklere dayanılarak ayrıntılı bir şekilde gösteriliyor. Ülkenin koşulları şöyle özetleniyor: «Türkiye geri kalmışlıktan kurtulamıyor, halk yığınları en ağır koşullar altında, adaletsizlik, yoksulluk, bakımsızlık, bilgisizlik içinde yaşıyor. Geniş emekçi yığınlarının yoksullaşma süreci artıyor. Bunun nedeni, bu geriliği, koyu yoksulluğu belirleyen etkenlerin başlıcası Türkiye'nin sadece bir kapitalist ülke olması değildir, aynı zamanda ekonomik ve politik bakımdan emperyalizme bağımlı bir devlet olmasıdır.»

Bu durumun nedenleri ayrıntılı olarak ele alınıyor, bunalımın ve yoksullaşmanın bütün halk kesimlerini derinlemesine etkilediği vurgulanıyor ve emperyalizme bağımlılığın ülke için ne anlama geldiği gösteriliyor.

TKP'nin Savaş Ödevi başlıklı bölümde Türkiye Komünist Partisi'nin yakın ve uzak amacı konuyor :

«Bugünkü halk düşmanı düzeni, emperyalist çevrelere dayanan büyük burjuva - ağa ikilisini, bu sömürgeci sınıfların egemenliğini her türlü savaş araç ve yöntemleri ile yıkmak tarihsel bir zorunluluk olmuştur. Türkiye'nin ileri demokratik bir düzene geçmesi kaçınılmazdır.»

«TKP'nin yakın amacı olan bu ileri demokratik devrim düzeyine ana devrimci güç olan işçi sınıfının öncülüğünde, köy emekçilerinin, geniş orta tabakaların, devrimci aydın ve gençliğin savaş ve eylem birliği ile ulaşılacaktır.»

«Bütün bu güçlerin ulusal demokratik cephe birliği, bu amaçta ulaşmada tarihsel bir rol oynayacaktır. Bu aşamada bütün ulu-

sal, demokratik, anti - emperyalist, anti - feodal dönüşümler gerçekleştirilecektir.»

«TKP'nin uzak amacı Türkiye'de sosyalizmi kurmaktır. Ancak sosyalist bir devrim sonucunda temel üretim araçlarının kamulaştırılmasıyla, burjuva devlet mekanizmasının baştan aşağı yıkılmasıyla, proletarya egemenliğinin, emperyalizmin, burjuvazinin saldırılarına karşı proletarya diktatorasının, sosyalist demokrasinin kurulmasıyla ki, Türkiye ve halkımız her türlü sömürü ve zorbalık biçimlerinden kurtulabilir. Ancak o zaman memleketin üretim güçleri sınırsız bir gelişme, halkın yaşama düzeyi sistemli bir yükselme yoluna girebilir. Baskının, sömürünün, ezginin, zorbalığın her türü kökünden kazınabilir, Türkiye'de yaşayan halkların gerçek kardeşlik ve dostluğu kurulabilir.»

Bu amaçlara ulaşmak için yürütülen savaşımın alanları ve konuları belirtildikten sonra şöyle deniyor: «TKP, Marksizm - Leninizm öğretilerine, komünist ve işçi partilerinin 1957, 1960, 1969 Danışma Toplantıları'nın prensip ve yargılarına, proleter enternasyonalizmine içtenlikle bağlıdır.»

Türkiye Halkının Bugünkü Savaşı ve Uluslararası Koşullar başlıklı bölümde, Türkiye işçi sınıfının savaşımının dünya çapında yürüyen savaşımın bir parçası olduğu görüşü işleniyor. İçinde yaşadığımız çağın kapitalizm ile sosyalizm arasındaki mücadele tarafından belirlendiği vurgulandıktan sonra, bu savaşımın alanının bütün dünya olduğu belirtiliyor. Emperyalizme karşı üç temel gücün, dünya sosyalist sistemi, uluslararası işçi sınıfı hareketi ve ulusal kurtuluş hareketinin birlikte yürüttüğü savaşım anlatılıyor. Türkiye'nin emperyalizme olan bağı uzun uzun gözler önüne seriliyor. Uluslararası durum ve bunun Türkiye'ye yansımaları şöyle ifade ediliyor :

«Bugünkü koşullarda dünyada güçler dengesinde barıştan, demokrasiden, sosyalizmden yana derin değişiklikler oluyor. Sovyetler Birliği'nin, sosyalist ülkeler topluluğunun uyguladığı sürekli barış politikası, Avrupa'da ve dünyada soğuk harp kışkırtıcılığını gerilettiler, gerginliği azalttı. Bu gelişme, azgın gerici güçleri gemliyor, halkların ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyal kurtuluş için savaşlarını güçlendiriyor.

«Dünya ölçüsündeki bu gelişme, Türkiye'de de devrimci hareketi etkiliyor, ilerici güçlere yeni yeni savaş olanakları yaratıyor. Bu gelişme Türkiye'de devrimci hareketin temelini kuvvetlendiriyor. Demokratik haklar için parlamenter yolla savaş yürütmek olanaklarını artırıyor. Parlamentoyu, gerici, işbirlikçi burjuvazinin, toprak beylerinin, militarist kliğin yararına işleyen bir araç olmaktan çıkarmak, onu, işçi sınıfının, halkın yararına işleyen bir araç haline getirmek için daha geniş yollar açılıyor.»

Program, bu bölümün sonunda savaşım biçimleri anlayışını getiriyor: «TKP, ...parlamento içi, parlamento dışı, zamanın koşullarına, kuvvetler dengesine uygun bir savaş stratejisi ve taktiği uygular. Ve bu savaşlarda her tür yöntemleri, legal - illegal olanakları, örgüt biçimlerini araç ve silahları kullanır.

«Emperyalizmin, yerli ortaklarının bütün gerici, vurucu eylemlerine, işçi sınıfının, halk yığınlarının, ulusun ezici çoğunluğunun egemenliğini ezmek için girişeceği her şiddet hareketine karşı, devrimci vurucu eylemlerle karşılık verir.»

Türkiye'de Kapitalist Gelişme başlıklı bölümde, kapitalizmin, bütün halk kesimlerinde oluşturduğu sıkıntı ve yoksulluk, çelişkilerin keskinleşmesi ayrıntılı bir şekilde gösterildikten sonra, şöyle deniyor: «Bu gelişme işçi sınıfının, köylülerin ulusal ve sosyal kurtuluş savaşında yeni yeni müttefikler kazanmasına, ulusal demokratik bir cephe hareketinin doğmasına elverişli bir ortam yaratıyor.»

Ülkenin ve sınıf savaşımının içinde bulunduğu durumu gösteren bölümlerin sonuncusu, **Ulusal ve Sosyal Kurtuluş Savaşı** başlığını taşıyor. Burada son yılların (genellikle 1960 ve sonrası) sınıf savaşmaları tarihi kısaca özetleniyor. İşçi sınıfının yanı sıra köy emekçilerinin, gençliğin savaşımının, ulusal bağımsızlık hareketinin geliştiği, bu gelişmede TKP'nin belirleyici bir rol oynadığı anlatılıyor. Savaşın sadece emperyalizme ve sömürücü güçlere karşı olmadığı da belirtiliyor: «Türkiye Komünist Partisi, burjuva ve küçük burjuva ideolojileriyle, işbirlikçi burjuvaziye, işçi hareketini, ulusal bağımsızlık hareketini baltalama olanaklarını sağlayan ters akımlara: Maoculuğa, Troçkistliğe, likidatörlere her anarşist, aşırı çıkışlara karşı, oportünizmin her türüne karşı savaşını genişletmek, daha da kuvvetlendirmek zorundadır.»

Bundan sonraki bölümlerde, TKP'nin yakın amacı olarak saptanan **İleri Demokratik Düzen**'in nitelikleri, buna ulaşmak için gerçekleştirilmesi gereken dönüşümler, çeşitli halk kesimlerine yeni düzenin sağlayacağı olanaklar ele alınıyor. Demokratik Dönüşümler ve İleri Demokrasi bölümlerinde bu, ayrıntılı bir şekilde yapılıyor.

Demokratik Dönüşümler bölümünün başlangıcında «Nasıl Bir Hükümet?» sorusunun yanıtı veriliyor: «Halkın ezici çoğunluğunun menfaatlerini, Anayurdun çıkarlarını gerçekten savunan, ilerici güçlerin, geniş halk tabakalarının temsilcilerinden kurulacak bir hükümet halkın üzerinde direndiği sorunları, istemleri çözebilir. Böylesi bir hükümet memleketi derin bunalımların kısıcından kurtarabilir. Bu, köylü ile bağışık işçi sınıfının, ilerici güçlerin örgütlü savaşlarıyla, birlikte yürütecekleri savaşım, elde edilebilir.»

Demokratik dönüşümler iki kesimde ele alınıyor, **Ulusal Egemenliğin Yeniden Kurulması ve Ekonomik Alanda** başlıklarını taşıyan bu iki kesimde, yapılması gereken temel dönüşümler ayrıntılı olarak sayılıyor. İlk kesimde emperyalizmin egemenliğine son verilmesi için yapılması gerekenler (NATO, ikili anlaşmalar, yabancı üs ve askeri birlikler konuları), bölgede barış ve güvenliğin sağlanması, tarafsız ve bağımsız dış politika, bütün ülkelerle, özellikle komşularımız ve sosyalist ülkelerle iyi ilişkiler kurulması, silahsızlanmanın ve barışçı çabaların desteklenmesi, Ortak Pazar tekellerinin sömürüsüne son verilmesi, Kıbrıs'ın bağımsızlığının ve toprak bütünlüğünün savunulması ve bütün dünyadaki barış, demokrasi, ulusal kurtuluş, bağımsızlık ve sosyalizm için savaşım veren halkların desteklenmesi konuları ele alınıyor.

Ekonomik Alanda başlıklı kesimde, ülkedeki yabancı sermayenin kamulaştırılması, yeni sömürgeciliğin bütün biçimlerine son verilmesi, «üretim aracı üreten endüstrinin hızla kurulması», bunun başlıca «iç kaynaklara dayandırılması», bunun yanısıra «sosyalist ülkelerin Türkiye için elverişli, karşılıklı fayda ve eşitliğe dayanan yardımlarından da» yararlanılması, «kapitalist ülkelerin de politik şart koşmayan, bağımsızlığımızı zedelemeyen ekonomik yardımlarından da» faydalanılması, «devlet sektörünün egemen olduğu bir karma ekonomi sisteminin» uygulanması, «yerli yabancı bütün bankaların», «sigorta kurumlarının ve büyük toptan ticaretin» ve «büyük özel ortaklıklar, holdingler, kurumlar, devletle ortaklaşa kurulan işletmeler, dış ticaret, madenler ve maden çıkarma endüstrisi»nin devletleştirilmesi ve diğer gerekli önlemler anlatılıyor.

Bu bölüm söyle sona eriyor: «Türkiye Komünist Partisi, ilk adım olarak bütün bu yukarıda savılanların yerine getirilmesinin, emperyalist tekellerin memleketteki her tür üstünlüğü, büyük yerli tekel sermayesinin diktatorasını yıkmakla gerçekleşeceğine inanır.»

Sosyalizme acılan ileri demokratik bir düzenin niteliklerini ele alan ikinci bölüm, **İleri Demokrasi** başlığını taşıyor. Bu bölüm 47 sayfalık TKP Programının 14 sayfasını oluşturuyor. Bir başlangıç kısmından sonra dokuz ayrı altbaşlık altında, çeşitli halk kesimlerinin sorunlarına ileri demokratik düzende ne gibi çözümler getirileceği anlatılıyor.

Başlangıç kısmı İDD'nin politik yapısını dile getiriyor. Şöyle başlıyor: «Demokratik toplum düzeni işçi sınıfının ağır bastığı işçi - köylü bağlaşıklığına, emekçi yığınların, halkın egemenliğine dayanır. Demokratik devlet işçi sınıfının, halk yığınlarının egemenliğini sağlar. Köklü, devrimci dönüşümler gerçekleştirir.»

Daha sonra yönetim biçimi, araçları, bunların demokratik

oluşumu ele alınıyor. Sağlanacak özgürlükler şöyle sıralanıyor : «Demokratik hükümet, kişi, konut dokunulmazlığını, vicdan, söz, toplantı, basın, haberleşme, örgüt ve parti kurma özgürlüğünü, yaşam gizliliğini, grev hakkını, din ve mezhep özgürlüklerini, yurt içinde gezi ve yerleşme özgürlüğünü güvence altına almalı, fiilen sağlamalıdır.»

TKP'nin ulusal soruna yaklaşımı aynı bölümde şöyle dile getiriliyor: «Türkiye Komünist Partisi, ulusların yazgılarını kendilerinin çizmesi konusundaki, Leninci ilkelere bağlıdır. Memleketimizde yoğun, kaynaşmış yığınlar halinde yaşayan uluslara, ulusal azınlıklara (Kürt'lere, Laz'lara, vb.) tam demokratik, eşit Anayasal haklar tanınmalı, bu uluslara kültürlerini geliştirmek olanakları yaratılmalıdır.

«Uluslara bu hakları tanımak, her zaman için onların birbirinden ayrılmalarını istemek ve propaganda etmek zorunluğunu koşmaz. Kendi yazgısını çizmek hakkı, uluslara demokratik devletin bütünlüğünde kalmak, onunla sıkı ekonomik ve politik işbirliği kurmak hakkını da kendinde taşır.»

Daha sonra diğer hak ve özgürlükler ele alınmakta, politik ve sosyal hayatın din, partiler, yasaklar, vb. gibi önemli konularına getirilecek çözümler işlenmektedir.

Bundan sonraki kısımda dokuz altbaşlık altında, çeşitli halk kesimlerinin yaşama ve çalışma koşullarının nasıl düzeltileceği anlatılıyor.

İşçi sınıfının politik, sosyal hakları kesiminde, ücretler, işsizlik, çalışma süreleri, tarım işçilerinin sorunları, iş sağlığı, sigorta, konut, sendikal hak ve özgürlükler konuları; dış ülkelere göç kesiminde, yabancı ülkelerde çalışan işçilerimizin sorunları; köy emekçileri ve demokratik toprak reformu kesiminde, toprak kamulaştırmaları ve bunların topraksız ve az topraklı köylülere dağıtılması, derebeylik artığı ilişkilerin tasfiyesi, demokratik kooperatifçilik, ormanlar, sular, büyük hayvan sürüleri ile ağaların elindeki üretim araçlarının kamulaştırılması, devlet çiftlikleri, tarımın ve küçük üreticilerin desteklenmesi, tarıma devlet yardımı, köy emekçilerinin eğitim ve sağlık sorunları, Köy Komiteleri'nin kurulması; Orta Tabakalar kesiminde, emperyalist tekellerin ve büyük burjuvazinin sömürüsüne uğrayan küçük ve orta sanayicilerin, atelyecilerin, esnafın, küçük tüccarın, zanaatçıların çıkarlarının savunulması, mühendis, mimar, doktor, avukat gibi serbest meslekten olanların yasama düzeyinin yükseltilmesi, memur, öğretmen, subay gibi aydın emekçilerin haklarına sahip çıkılması, vb. konuları; Ordu kesiminde, ordunun emperyalistlerin, NATO'nun, işbirlikçilerin, militarist kliğin elinden kurtarılması, emperyalizme karşı, işbirlikçilere karşı savaşıarak, yurdun bağımsızlık,

egemenlik ve halkın demokratik haklarını savunarak görev yapar bir duruma getirilmesi; Kadın hakları kesiminde, kadınlara eşit hak sağlanması, kadın emekçilerin iş sağlığı, analığın ve çocukların devletçe korunması, çocukların çalışmasının yasaklanması konuları; **gençlik** kesiminde, gençliğin korunması, işçi ve öğrenci gençliğin sorunlarının çözümü; **ulusal kültür ve eğitim** kesiminde, herkesin okuma yazmasının sağlanması, her düzeyde parasız eğitimin sağlanması, devletin eğitim harcamalarının artırılması ve ulusal eğitim işlerinin kökten yeniden düzenlenmesi sayılmaktadır.

TKP Programı'nın son bölümünde, Parti'nin, işçi sınıfının ve emekçi halkın yığinsal partisi olmak amacını da taşıdığı belirtilmekte ve şöyle denmektedir: «Bu ödev başarıldığı oranda TKP bu programla açıkladığı amaçlarına ulaşacaktır.»

TKP'nin savaşımını dile getiren birkaç cümleden sonra, Program şöyle sona ermektedir :

«Bu program, TKP'nin, bütün komünistlerin, komünistlere yakın olanların, bütün ilericilerin, işçi sınıfının ve bütün halkın ortak çabaları, ortak savaşı ile gerçekleşecektir.»

**

Başka bir yazımızda da, Türkiye'deki legal sosyalist partilerin programlarını ele alıp, bunların Türkiye İşçi Sınıfı Partisi'nin Programı'ndan nasıl ve nerelerde ayrıldıklarını, bu nedenle de Türkiye işçi sınıfı için, niçin bir yol gösterici olamadıklarını göstermeye çalışacağız.

ürün
yayınları

B. Leibzon Anarşizm, Troçkizm, Maoizm

Fiyatı : 17,5 Lira

Genel Dağıtım : TEMEL DAĞITIM, Divanyolu, Klodfarer Cäd.
38/2 Cağaloğlu - İSTANBUL

Lenin ve Ajitasyon-Propaganda'nın Görevleri

Selâmi ÖZER

İşçi sınıfı partisinin savaşlarında her zaman dirimsel bir önem taşıyan ajitasyon - propaganda çalışmalarının temel ilkelere üzerinde **Ürün**'ün 38. sayısında yayınlanan bir yazıda durulmuştu. Bu yazımızda ajitasyon ve propagandanın görevlerini ve bu konuda Lenin'in çeşitli zamanlarda getirdiği bazı temel ve belirleyici görüşleri ele alacağız.

Ajitasyon - propagandanın temel görevi son çözümlemede, başta işçiler olmak üzere bütün emekçilere, işçi sınıfı partisinin genel çizgisini, parti kararlarını, görüşlerini ve programını tanıtmak, günümüzdeki ve önümüzdeki sorunların çözümü için parti tarafından önerilen yolun doğruluğuna onları ikna etmektir.

Bilindiği gibi ajitasyon ve propaganda, parti tarafından insanların kafa ve kalplerini kazanmak için yürütülen bir çalışmadır. Çünkü bilinç ne kadar yüksek olursa, savaşıma atılma ve bu savaşıma sonuna kadar götürmedeki kararlılık da o kadar yüksek olur. İşçi sınıfının savaşıma ancak bilinçli kişilerin elinde yürütülebilecek bir savaşımdır.

İşçi sınıfı partisi bu amaçla kendi propaganda ve ajitasyon çalışmalarında emekçi kitlelere, izlediği politik yolun özünü, marksist - leninist öğretiyi ve kendi genel politikasını anlatmayı, kavratmayı amaçlar, bütün aydınlatıcı çalışmalarını bu hedeflere bağimli kılar.

Kitleleri bilinçlendirmede seçilen yol **İKNA**'dır. İşçiler, emekçiler, aydınlar, işçi sınıfı partisinin politikasına ve görüşlerinin doğruluğuna ikna olurlarsa, ancak o zaman, bu yolda gönüllü olarak yürümeyi benimseyebilirler. **Fikirler, ancak emekçi halk bunların doğruluklarına ikna olduğu zaman sosyal gelişmede önemli bir etken olurlar.** Marx, bu gerçeği, «fikirler kitleleri kavradığı zaman maddi bir güç haline gelirler» şeklinde ifade etmiştir.

Lenin, «Plekhanov Yoldaş Sosyal Demokrasinin Taktiğini Nasıl Mahkûm Ediyor?» adlı makalesinde şöyle diyordu: «Sosyal Demokrasinin bütün politikası, halk **kitlelerinin gelecekte gideceği yolu bugünden aydınlatmaktan ibarettir.** Marksist meşalemizi yükseltiyoruz; ve ayrı ayrı sınıfların attığı her adımda, her politik ve ekonomik olayda hayatın öğretimizi **doğruladığını** gösteriyoruz.

Kapitalizm ne kadar gelişir ve politik savaşım ne kadar keskinleşirse, halkın o kadar büyük bir kesimi söylediklerimize ve bunların hayat (ya da tarih) tarafından **doğrulandığına** ikna olacaktır.» (Toplu Yapıtlar, Cilt 10, s. 480 - 481)

Lenin bu kısa paragrafta ajitasyon - propaganda çalışmasının bütün özünü dile getiriyor. Yeni tip işçi sınıfı partisinin kurucusu olarak Lenin, bu konuda birçok çalışma yapmıştır. **Lenin'de ajitasyon - propaganda soyut bir faaliyet değil, doğrudan partinin savaşımına bağlı, onu geliştirici ve yaygınlaştırıcı bir unsurdur.** Ajitasyon - propaganda konusu ile ilgili yazdığı her sırta bu açıkça görülür.

Ajitasyon ile Propagandanın Farkı

Önce Lenin'in ajitasyon ve propagandanın niteliklerini ve görevlerini nasıl tanımladığına bakmakta yarar var. Ünlü **Ne Yapmalı**'da Lenin ikisi arasındaki ayrımı şöyle koyuyor: «Şimdiye kadar biz... diyelim ki, işsizlik meselesini ele alan bir propagandacının, buhranların kapitalist niteliğini, modern toplumda buhranların kaçınılmazlığının sebebini, bu toplumun bir sosyalist toplum biçimine geçişinin gereğini, vb. açıklaması gerektiğini sanırdık. Kısacası, propagandacı 'birçok fikri' birden savunmalıdır, o kadar çok ki, bu fikirler birbiriyle bağlantılı bir bütün olarak ancak nispeten az sayıda kişi tarafından anlaşılabilir olsun. Aynı konu üzerinde konuşan ajitator ise, bir örnek göstererek konuyu ele alacaktır, dinleyicilerin kolayca anlayabileceği ve iyi bildiği bir gerçek üzerinde duracak. Örneğin işsiz bir işçinin ailesinin açlıktan ölmesi, artan yoksullaşma, vb. üzerinde duracak ve herkesin bildiği bu gerçekten yararlanarak 'yiğınlara' **tek bir fikri**, örneğin servet artışı ile yoksulluğun artışı arasındaki çelişkinin saçmalığı fikrini iletme yolunda çaba sarfedecektir. Ve bu çelişkinin daha tam bir açıklamasını propagandacıya bırakarak, bu göze batan haksızlığa karşı yiğınlar arasında hoşnutsuzluk ve **öfke yaratmaya** çalışacaktır. İşte bu yüzdendir ki, propagandacı, genellikle **yazı yazarak** görevini yerine getirir; ajitator ise **konuşarak.**» (Ne Yapmalı, Sol Yayınları, 1968 baskısı, sayfa 85.)

Sosyalist ve Demokratik Görevler

Lenin «İki Taktik»i yazdığı dönemlerde, ajitasyon ve propagandanın görevlerini de işçi sınıfının genel savaşımına uygun olarak iki ayrı düzeyde ele almış ve sosyalist görevler ile demokratik görevler arasında ayırım yapmıştır. Ülkemizdeki sınıf savaşımının koşulları açısından büyük önem taşıyan bu ayırma özel bir dikkat ayırmak gerekiyor. İşçi sınıfı partisinin programında sosyalizme ulaşmak için ileri demokrasi hedefi getiriliyor. Demokrasi

için savaşım günümüzde belirleyici bir önem taşıyor. Bu yüzden Lenin'in konuyu nasıl ele aldığına bakmak, son derece öğretici oluyor. Lenin, «Rus Sosyal Demokratlarının Görevleri» adlı makalesinde, daha 1897'de konuyu ayrıntılı bir şekilde ele almıştı : «Sosyal demokratların pratik faaliyetleri bilindiği gibi proletaryanın sınıf savaşımını yönetmeye ve bu savaşımı, her iki biçiminde (sosyalist ve demokratik) örgütlemeğe yöneliktir...»

«Rus sosyal demokratlarının sosyalist faaliyetleri, bilimsel sosyalizmin öğretilerinin **propagandasını yapmak**, işçiler içinde günümüzdeki sosyo - ekonomik düzen ve bunun temelleri ve gelişmesi hakkında, Rus toplumunun farklı **sınıfları**, bunlar arasındaki karşılıklı ilişki ve savaşım hakkında, işçi sınıfının bu savaşımındaki rolü, yokolan ve gelişen sınıflar karşısındaki tavrı, kapitalizmin geçmişi ve geleceği karşısındaki tavrı hakkında ve uluslararası sosyal demokrasinin ve Rus işçi sınıfının tarihsel görevi hakkında doğru bilgileri yaymaktan ibarettir. İşçiler arasında ajitasyon yapılması, propaganda ile ayrılmaz bir şekilde bağlıdır. Rusya'da günümüzdeki politik ilişkiler ve işçi kitlelerinin mevcut gelişme düzeyleri açısından ajitasyon doğal olarak ön plana çıkmaktadır. İşçiler arasında ajitasyon yapılması, sosyal demokratların işçi sınıfının bütün kendiliğinden savaşım eylemlerinde, çalışma süreleri, ücretler, çalışma koşulları gibi konularda işçilerle kapitalistler arasında çıkan bütün çatışmalarda yer almalarından ibarettir. Görevimiz, faaliyetimizi işçi hayatının pratik günlük sorunları ile sıkı bir şekilde birleştirmek, işçilere bu sorunlarda doğruyu bulmada yardımcı olmak, işçilerin dikkatini en kaba suistimallere çekmek, onlara, işverenler karşısında taleplerini daha kesin ve amaca uygun bir şekilde ifade etmede yardımcı olmak, işçilerde dayanışma bilincini, bütün Rus işçilerinin çıkarlarının ve dâvalarının ortak olduğu, Rus işçilerinin, proletaryanın dünya ordusunun bir bileşeni olan bütünsel bir işçi sınıfı olduğu bilincini pekiştirmektir.»

Lenin aynı yazıda daha sonra demokratik görevleri ele alır: «Sosyal demokratlar, işçiler arasında en yakın **ekonomik** istemler temeli üzerinde **ajitasyon** yaparken, bununla işçi sınıfının en güncel politik gereksinimlerine, sıkıntı ve taleplerine değinen bir ajitasyonu kopmaz bir şekilde birleştirirler. Bu ikincisi, her grevde, işçilerle kapitalistler arasındaki her karşılaşmada görülen polis terörüne karşı, işçilerin genel olarak Rus vatandaşları ve özel olarak en ezilen ve hak yoksunu sınıf olarak haklarının kısıtlanmasına karşı ve işçilerle ilişkisi olan ve işçi sınıfına, onun politik köleliğini açıkça gözler önüne seren mutlakiyetin ünlü temsilci ve uşaklarına karşı ajitasyondur. Nasıl ekonomik alanda, işçi hayatının sorunları arasında ekonomik ajitasyon için kullanılması

mümkün olmayan tek bir sorun bile yoksa, politik alanda da, politik ajitasyona konu olamayacak tek bir sorun yoktur. Ajitasyonun bu iki biçimi, sosyal demokratların faaliyetinde bir madalyonun iki yüzü gibi birbirine bağlıdır. Gerek ekonomik, gerekse politik ajitasyon proletaryanın sınıf bilincinin gelişmesi için aynı ölçüde gereklidir, Ekonomik ve politik ajitasyon bir yol gösterici olarak Rus işçilerinin sınıf savaşımı için aynı ölçüde gereklidir, çünkü her sınıf savaşımı siyasal bir savaşımdır. Her iki ajitasyon da işçilerin bilincini uyandırır, onları örgütler ve disipline eder, onlara dayanışma içinde davranmayı ve sosyal demokrat ülküler için savaşımı öğretir. Her iki ajitasyon da böylece işçilere güçlerini en yakın sorunlarda, en acil taleplerde sınama olanağı verecektir. İşçilere, hasmı, kısmi sorunlarda ödünler vermeye zorlama ve bu yolla ekonomik durumlarını düzeltme olanağı verecek, kapitalistleri örgütlü işçilerin gücünü hesaba katmaya zorlayacak, hükümeti işçilerin haklarını genişletmeye ve taleplerine kulak vermeye zorlayacak, onun kendisine karşı düşmanca tavır alan ve sağlam bir sosyal demokrat örgüt tarafından yönetilen işçi kitlelerinden sürekli korku duyarak davranmasını sağlayacaktır.» (Cilt 2, s. 329 - 335)

Lenin ekonomik ve politik ajitasyonu birleştirmeyi beceremeyenleri, «Hareketimizin En Acil Görevleri» makalesinde şöyle eleştiriyor: «İşçi sınıfının politik gelişmesini ve politik örgütlenmesini teşvik etmek şeklinde tespit ettiğimiz en önemli ve en temel görevi ikinci plana itenler..., politik propaganda ve ajitasyon ile örgütlenmenin içeriğini ve kapsamını daraltanlardır. Bunlar, işçilere sadece hayatlarının özel anlarında, sadece kutlama törenlerinde, vb 'politika' vermeyi mümkün ve yerinde kabul edenler; mutlakiyete karşı politik savaşımı, ondan tek tek ödünler istemeye indirgemek için çok çaba harcayan, ama bu tek tek ödün taleplerini devrimci işçi partisinin mutlakiyete karşı sistematik ve ardıcıl bir savaşımı halinde geliştirmek için hiç de yeterince çaba harcamayanlardır.» (Cilt 4, s. 367)

Ajitasyon ve Propagandanın Düzeyi

Propaganda ve ajitasyon çalışmalarında çoğu kez tartışma konusu olan bir sorun da, bu çalışmanın kime, daha doğrusu hangi düzeydeki kişilere yöneleceğidir. Bir yazı ya da konuşmanın içeriği saptanırken, nasıl bir düzey tutturulması gerekir? Bu sorularla hep karşılaşırız. Lenin bu konuda bir makalesinde şöyle diyor: «Sosyal Demokrasinin görevi, siyasal haklara sahip olmayan kitlelerin pesinden sürüklenmek değil, kitlelerin siyasal bilincini geliştirmektir; ikinci olarak —ve temel sorun budur— kitlelerin siyasal savaşım fikrini anlamadığı yanlıştır. En basit işçi

bile, bu fikri anlayacaktır. Elbette ajitatörün ya da propagandacının ona bu fikri aktarabilecek, bunu ona anlayabileceği bir dille ve günlük hayatın, o işçi tarafından bilinen olgularına dayanarak anlatabilecek bir şekilde ona yaklaşmayı bilmesi koşuluyla. Ama bu önkoşul, ekonomik savaşım koşullarının açıklanması için de gereklidir. Bu alanda da kitlenin alt ve orta kesimlerinden gelen basit bir işçi, genel ekonomik savaşım fikrini kavrama durumunda değildir; bu fikri sadece bazı az sayıda aydın işçi kavrar, içgüdü'nün ve dolaysız ortak çıkarların yönlendirdiği kitle de bunları izler.

«Politika alanında da bu böyledir: Genel siyasal savaşım fikrini elbette sadece aydınlanmış bir işçi kavrar, kitle hiçbir siyasal hakka sahip olmadığını çok iyi hissettiği ve en dolaysız günlük çıkarları kendisini her zaman siyasal baskının her türlü mümkün biçimiyle karşılaştırdığı için onu izler. Hiçbir siyasal ya da sosyal harekette, hiçbir ülkede, hiçbir zaman sözkonusu sınıfın ya da halkın kitleleri ile bu sınıfın ya da halkın sayıca az aydın temsilcileri arasında şu aşağıdakinden daha başka bir ilişki olmamıştır ve olamazdı da: Belli bir sınıfın önderleri, her zaman ve her yerde onun en ileri ve en aydın temsilcileri olmuştur. Rus işçi hareketinde de başka türlü olamaz. Bu yüzden de, bu ileri işçi kesiminin çıkarlarının ve ihtiyaçlarının inkar edilmesi, (işçilerin bilincini sürekli olarak daha yüksek bir düzeye çıkarmak yerine) en alt kesimlerin kavrama yeteneğine inmek çabaları, sadece işçi sınıfını en zararlı etkilere açık tutmaktan, işçi sınıfı içine mümkün mertebe sosyalist ve devrimci olmayan bütün fikirlerin girmesi için zemin hazırlamaktan başka birşeye hizmet etmez...» («Profession de Foi» Nedeniyle, adlı makaleden; Lenin, **Eğitim Politikası ve Pedagoji Üzerine**, Konuk Yayınları, İstanbul, 1977, s. 183 - 184).

Siyasal Bilinç Nedir?

Ajitasyon ve propaganda üzerine Lenin, özellikle «**Ne Yapmalı?**»da uzun uzun durmuştur. Konuyu son derece açık bir şekilde ele alan bu pasajları uzun da olsa aynen buraya aktarmakta yarar görüyoruz :

«Gerçekte 'emekçi yığınların eylemini yükseltmek', ancak bu eylem, 'ekonomik bir temel üzerinde siyasal ajitasyon' ile **sınırlanmadığı** zaman mümkündür. Siyasal ajitasyon... bütün alanlarda siyasal gerçekleri açıklama kampanyasının örgütlenmesidir. Ancak böyle bir kampanya yığınların siyasal bilince ulaşmasını **sağlayabilir** ve yığınların devrimci eylemini hızlandırabilir. İşte bunun içindir ki, bu eylem, bütün uluslararası sosyal demokrasinin en önemli işlevlerinden biridir. Çünkü siyasal özgürlük (varolsa) bile, bu kampanyayı gereksiz kılmaz, ancak onun doğrultusunu

değiştirebilir... Eğer işçiler, **hangi sınıflar gadre uğrarsa uğrasın, her türlü suistimale karşı, keyfi davranışlara zulmün ve zorbalığın bütün davranışlarına karşı tepki göstermeye alışmış değillerse; ve işçiler, bunlara karşı, başka herhangi bir açıdan değil de, sosyal demokrat açıdan tepki göstermeye alışık değillerse, işçi sınıfının bilinci, gerçek bir siyasi bilinç olamaz. Eğer işçiler, öteki sosyal sınıfların her birini, entellektüel, manevi ve siyasal hayatlarının bütün görünüşlerinde gözleyebilmek için somut ve güncel siyasal gerçek ve olaylardan yararlanmasını öğrenmezlerse; eğer maddeci çözümlenme ve ölçütleri, bütün sınıfların, kategorilerin ve grupların, bütün eylem ve hayat tarzlarına pratik olarak uygulamayı öğrenmezlerse, işçi yığınlarının bilinci, gerçek bir sınıf bilinci olamaz. Kim, işçi sınıfının dikkatini, gözlem imkanlarını ve bilincini, yalnız işçi sınıfı üzerine, hatta başlıca işçi sınıfı üzerine çekiyorsa, böylesi, Sosyal Demokrat değildir; çünkü kendini iyi tanıyabilmesi için işçi sınıfının çağdaş toplumun bütün sınıfları arasındaki karşılıklı ilişkiler hakkında tam bir bilgisi,... siyasi hayatın deneyimlerine dayanan bir bilgisi olması gerekir.» (s. 88 - 89)**

Bilincin Dışardan Verilmesi Konusu

Çoğu kez yanlış anlaşılan bir konuya da, Lenin, yine «**Ne Yapmalı?**»da açıklık getirir: İşçilere bilincin dışardan verilmesi konusu. Kimileri bundan hep, bilincin işçi olmayanlarca (küçük burjuva aydınları) işçilere taşınacağı sonucunu çıkaragelmişlerdir. Lenin'i dinleyelim: «Siyasal sınıf bilinci, işçilere **ancak dıştan** iletilebilir, yani ancak ekonomik mücadelenin dışından, işçilerle işverenler arasındaki ilişki alanının dışından iletilebilir.» (Burada kastedilen ekonomik bilinçten farklı olan, bunu da kapsayan, ama daha yüksek olan siyasal bilinçtir. Salt ekonomik savaşım alanıyla sınırlı kalındığında, işçilerin siyasal bilince ulaşması olanaksızdır. Öte yandan işçiler, sınıf savaşımına gözlerini genel olarak ekonomik savaşım alanında açıyorlar. Lenin bunun için «dışardan» kavramını kullanıyor. Bu bilinci aktarma görevini ise sadece işçi sınıfının partisi yerine getirebilir). Şöyle devam ediyor Lenin: «Bu bilgiyi elde etmenin mümkün olduğu tek alan **bütün** sınıf ve tabakaların devletle ve hükümetle ilişkisinin alanı, **bütün** sınıflar arası karşılıklı ilişkiler alanıdır. Onun için işçilere siyasal bilgi iletmek için ne yapılmalıdır sorusuna cevap... 'işçiler arasına gidilmelidir' cevabı olamaz, işçilere siyasal bilgiyi iletilebilmek için, sosyal - demokratlar **toplumun bütün sınıfları arasına gitmek zorunda**dırlar...» (s. 100 - 101).

Birkaç sayfa ilerde Lenin, bu konudaki görevleri şöyle açıklıyor: «Biz teorikler olarak, propagandacılar olarak, ajitatörler ola-

rak ve örgütçüler olarak 'toplumun bütün sınıfları içine gitmeliyiz'... Asıl önemli olan şey, halkın bütün katları arasındaki **propaganda ve ajitasyondur**... Biz bir **sosyal demokrati** dinlemek isteyen işçi mitingleri düzenleyebiliyoruz. Ama bir **demokrati** dinlemek isteyen bütün sınıfların temsilcilerinin (katıldığı) mitingleri düzenleyebilme yolunu arayıp bulmak zorundayız. Çünkü pratikte 'sosyalistlerin her devrimci hareketi destekledikleri' ve bundan ötürü sosyalist inançlarımızı bir an bile gizlemeksizin **bütün halk önünde genel demokratik görevlerimizi** savunmak zorunda olduğumuzu unutan kimse, sosyal demokrat olamaz. Pratikte **her türlü** genel demokratik meselenin ortaya atılmasında, öneminin belirtilmesinde ve çözüme bağlanmasında **herkesin önüne geçme** yükümlülüğünde olduğunu unutan kimse, sosyal demokrat değildir.» (s. 104 - 105)

Doğruluk ve Hakikate Uygunluk

Lenin'in ajitasyon ve propaganda konusunda çok önem verdiği bir konu da **doğruluk**. «Bir marksist halka hakikatı söylemek zorundadır.» (Ek Cilt 1, s. 443) Devrimden sonra Moskova işçilerinin önünde yaptığı bir konuşmada, Lenin şöyle diyordu: «Bolşeviklerin sonunda kazanmasının nedeninin, ajitasyonda daha usta olmaları olduğunu sanmak gülünçtür. Ajitasyonları gerçeklere dayandığı için, etkili olmuştur. Asıl neden budur.» (Cilt 30, s. 294-296). 1921'de Komintern yetkililerinden E. Varga'ya yazdığı bir mektupta da şöyle diyor: «Tam ve hakikate uygun enformasyona ihtiyacımız var. Ve hakikat, kime hizmet edeceğine bağlı olamaz.» (Ek Cilt 2, s. 349.)

Ajitasyon - Propaganda İçin En Geçerli Kaynak

Ajitasyon ve propaganda çalışmalarında hangi kaynağa başvuracağız, nereden yararlanacağız? sorusunun cevabını yine Lenin'den izleyelim: «Programımız ajitasyon amaçları için bir özetleme olmalıdır. Bütün programların, örneğin Erfurt programının olduğu gibi. Bu programın her maddesi ajitatorlar için yüzbinlerce konuşma ve yazı (konusu) içeriyordu. Programımızın her maddesi, her emekçinin bilmesi, kendine mal etmesi ve kavraması gereken şeyleri kapsamaktadır.» (Sekizinci Kongre'de parti programı üzerine raporun son söz kısmından, Cilt 29, s. 176 - 177).

Marks, Engels ve Lenin'de Tarım Programı

Kerim AKSU

Tarım - köylü sorunları, yani, tarımda kapitalizmin gelişimi, etkileri, kırsal alanda makinelaşma, köylülüğün tarkılılaşması ve bunlara ilişkin daha bir yığın konu Marksist - Leninist partilerin programında işçi - köylü bağlaşıklığı açısından olduğu kadar, ciddi bir toplumsal sorun olan tarım sorununun çözülmesinin önemi açısından da hayli etkin bir yer tutar. Geçmişte de bu böyleydi. Yüzyıldan fazla bir zaman önce, bilimsel sosyalizmin kurucuları olan Marks ve Engels, proletaryanın nihai zaferi bakımından bu konuya dikkati çekerek, önemini vurgulamışlardı. Bu nedenle, Marksist tarım programının incelenmesine, tarihsel bir yöntemle yaklaşmanın daha yararlı olacağı kanısındayız. Ancak, bir dizi makaleden oluşan bu yazı serisine, kapitalist ülkelerdeki tarım sorununun temelini oluşturan ekonomik süreçlerin incelenmesiyle başlamak gerektiğini belirtmekte yarar vardır. Bununla birlikte, bugün Türkiye'nin içinde bulunduğu koşullar ve sıradan okurun konuyu, konuyu, önce politik yünden ele almayı zorunlu kılmıştır. İşte bu pratik zorunluluk nedeniyle, ilk makale Marks, Engels ve Lenin'de, Marksist klasiklerde tarım sorununun ele alınışına hasredilmiştir. Çizilen çerçeve, esas olarak kapitalist dünya ile sınırlı olacaktır. Daha sonraki makalelerde, günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki Marksist tarım programlarının ana hatları ele alınacaktır. Ayrıca, güncel zorunlukların doğuracağı bazı kırsal sorunlara değinen makaleler de sunulacaktır. Bu arada, orta düzeyde gelişmiş kapitalist bir ülke olan Türkiye'de tarım sorununun, özellikle de kırsal alandaki toprak mülkiyeti rejiminin, işçi - köylü bağlaşıklığının ve özgül programatik sorunların okurun zihnini meşgul edebileceği akla gelmektedir. Konuya ayrıntılarıyla yeniden dönmek üzere, ilk elde, sıradan okurun konuya ilgisini çekmek, konuyla yakınlaşmasını sağlamak, kafasındaki pratik sorulara biraz olsun ışık tutmak amacıyla, Türkiye'deki durumu genel çizgileriyle vermek daha yararlı olacaktır. Bu düşünceyle, Türkiye'de tarım sorununu kısaca inceleyen bir yazı daha önceden okura sunulmuştur («Türkiye Tarımında Toprak Mülkiyeti Rejimi ve Sınıf Savaşımı»).

Tarım - köylü sorununun, özellikle sınıf savaşımının geniş boyutlara ulaştığı, işçi sınıfının politik bilincinin hayli yükseldiği günümüzde önemli bir sorun olduğu açıktır. Yoksul köylülerin geniş kesimlerinin bir yandan kentlere göçüp kentli yoksullar kitlesine katıldığı, öte yandan kırsal alanda ücretli işçi olarak, ortakçı ya da kiracı olarak çalıştığı ve her geçen gün, küçük köylülerin topraklarını ellerinden biraz daha fazla çıkardıkları düşünülürse, işçi - köylü bağlaşıklığının ve genel olarak da, kırsal alanın sosyo - politik sorunlarının çözümlenmesinin proletaryanın önünde duran ivedi bir görev olduğu kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Bugün tüm devrimciler, proletaryanın nihai zaferinin kaçınılmaz olduğuna inanıyorlar. Ancak bu, Lenin'in de belirttiği gibi, «sınıf savaşımı kırsal alana götürülmedikçe, kırsal emekçi yığınları kent proletaryasının Komünist partisi etrafında birleştirilmedikçe ve proletarya tarafından eğitilmedikçe başarılamaz.»¹

— I —

MARKS VE ENGELS EMPERYALİZM ÖNCESİNDE KÖYLÜLÜK

1. Feodalizmin çöküşü ve Köylülüğün Bir Sınıf Olmaktan Çıkışı

Feodalizm, tıpkı kendisinden önce gelen kölelik düzeni gibi, baskı ve sömürüye dayanan bir sistem olarak bilinir. Feodal ekonomi, köleci toplumun ekonomisi gibi, esas olarak, doğal ekonomidir. Özellikle feodalizmin başlangıcında, köylülerin kendi tüketimleri için üretim yaptıkları ve değişimin ise hayli raslansal bir olgu olduğu görülmektedir. Feodal beyler, köylüleri kendi uçsuz bucaksız arazilerinde çalıştırır ve onları amansızca ezerlerdi. Köylü, ancak boş kalan zamanlarında kendi ufacak toprağını işlemek zorundaydı. Toprağa bağlı olan köylü, toprağını terkedemez ve toprağın alım - satımında da, onunla birlikte alınıp satılırdı. Feodal ağanın toprağında çalışmanın yanısıra, ağanın ve ailesinin özel işlerini de yapmaktaydı.

Feodal sömürünün en belirgin iki biçiminden birisi angarya, diğeri de ayni ya da nakdi ranttı. Angarya sisteminde, köylü, kendi üretim araçlarıyla haftanın belli bir kısmında kendi toprağını, geri kalan büyük kısmında da ağanın arazisini işlerdi. Rant sisteminde ise, köylü, ağaya düzenli olarak belli bir miktar tarım ürünü ya da para vermek zorundaydı.

Feodalizm koşullarında, bir sınıf olarak köylülük en fazla ezilen ve sömürülen sınıftı. Ve bu yüzden feodalilere karşı serflerin savaşımı, feodalizmin yıkılmasında önemli bir öznel etken ola-

¹ Lenin, Toplu Eserler, C. 31, s. 153.

bilmiştir. Feodalizmin yıkılışına neden olan nesnel temel ise, onun tarihsel evrimini tamamlayarak, üretim güçlerini kısıtlayıcı, gerici bir öz kazanmasıdır. Pazar koşulları, bu yıkılışı daha da hızlandırmaya yaradı. Aynı ranttan nakdi ranta geçiş, belli bir ölçüde, pazar ekonomisinin doğmasına ve gelişmesine yol açtı; köylü, artık - ürününün bir kısmını satmak ve böylece toprak sahibine para vermek için pazarla ilişki kurdu. Bu, doğal ekonominin gerilemesine, meta üretiminin doğmasına zemin hazırladı.

Öte yandan, tüccar, tefeci gibi orta tabakaların sermaye biriktirmesi ve manifaktür üretimden büyük - ölçekli üretime, fabrika üretimine geçiş de kapitalizmin doğuşunu mustuluyordu. Feodal ilişkiler, kapitalizmin gelişmesi yolunda birer engel haline gelmişti. Kapitalizmle feodalizm arasındaki çatışma böylece gelişti.

Kapitalist, feodal beye karşı savaşımında kendisine iyi bir bağlaşıklık da buldu. Bu, feodallerin baskısıyla ezilen, toprak aracılığıyla sömürülen köylü sınıfıydı. İster şiddet, ister barışçıl yolla, isterse karşılıklı anlaşmayla olsun, tüm ülkelerde bu savaşımın kazanan burjuvazi oldu. K. Marks, bu olguya şöyle işaret ediyordu :

«Gerçek gelişme yolu kapitalistin, toprak sahibi karşısındaki zorunlu zaferiyle sonuçlanır —yani olgunlaşmamış ve gelişmemiş özel mülkiyet karşısında gelişmiş özel mülkiyetin zaferiyle—. Çünkü hareket hareketsizliği yenmelidir — açık, kendi bilincinde olan alçaklık, gizli, bilinçsiz alçaklığı yenmelidir; (...) ve para özel mülkiyetin başka bütün şekillerine karşı zaferi kazanmalıdır.»² Gerçekten de zaferi, şu ya da bu yolla, para kazandı. Burjuvazi, iktidarı feodallerden alana dek köylünün yanındaydı. Ancak bundan sonra, eğer burjuvazinin gelişmesini, daha fazla kazanmasını engelliyorsa, köylünün yıkılması, yoksullaşması gerekirdi. Kapitaliste fabrikalarında çalışacak işgücü lazımdı. Yine kapitaliste, tarımsal hammadde sağlayacağı büyük çiftlikler, tarım makinalarını çalıştıracak işgücü gerekiyordu. Bu taze işgücünü en çok ve en ucuz kırsal alandan sağlayabilirdi. Böylelikle, köylüler yerlerinden yurtlarından söküldüler; toprağa aşırı bağlı olan yoksul köylüler ise, yarı aç, yarı tok bir halde, bir süre daha topraklarında tutunabildiler. «Burjuva kapitalistler, bütün bu yapılanları, serbest ticaretin getirilmesi, modern tarımın egemenlik alanını büyük çiftlik sistemleri üzerinde genişletmesi ve kendilerine daima el altında bulunan serbest tarım proletaryası

² K. Marks, 1844 El Yazmaları, s. 90, İstanbul, 1969.

sağlaması açısından hoşnutlukla seyrediyor ve destekliyorlardı.»³

Artık köylü bütünsel bir sınıf olmaktan çıkıyordu. Kapitalizmin sanayi alanında görülen etkileri, çok geçmeden kırsal alanda da kendini hissettirmeye başladı. Hatta, modern sanayi, «tarım alanında, diğer alanlardan daha fazla devrimci bir etki»⁴ yaptı. Eski toplumun ezilen sınıfı, kalesi olan köylüyü yoketmiş ve onun yerine ücretli işçiyi koymuştu.

Kendisine gereken sermaye ve işgücünü sağlamak için burjuvazi, çeşitli yöntemler uygulamıştır. «Kilise mallarının yağmalanması, devlet mülkünün hileli yollardan ele geçirilmesi, ortamlı toprakların çalınması, feodal ve klan emlakinin gaspedilerek, başıboş bir terör havası içinde modern özel mülkiyet haline getirilmesi, ilkel birikimin birçok sevimli yöntemlerinden bazılarıydı. Kapitalist biçimde tarım için gerekli olan ele geçirilmiş; toprak, sermayenin bir parçası haline getirilmiş ve kent sanayileri için gerekli 'özgür' ve yasadışı proletarya sağlanmıştı.»⁵

Bu gelişim, bir yandan, sanayi kapitalistleri için «özgür» proletarya sağlarken, öte yandan da, köylülüğün birbirinden farklı tabakalara ayrışmasına neden oldu. Eskiden köyün kendisi, hatıta köylü ailesi, gerek duyduğu hemen herşeyi üretti, yani kendi kendine yeterliydi. Bunlar, hemen hemen katıksız doğal ekonomi koşullarıydı; paraya pek gerek yoktu. Kapitalist üretim, kendi para ekonomisiyle ve büyük - ölçekli sanayiyle buna bir son verdi. Köylülüğün farklılaşması, kapitalizmin kırsal alandaki gelişimine paralel olarak devam etti ve bugün de etmektedir. Kapitalizmin kırsal alandaki evrim süreci, toprakların büyük kapitalist çiftçilerde toplanmasına yolaçtı. Büyük kentlere göçüp proleterleşen, daha doğrusu yoksullaşan köylülerin yanısıra, kır işçileri, ortakçı ve kiracılar, toprağını yitirmemek için didinen köylüler ortaya çıktı.

Engels, 1850 yıllarında kaleme aldığı **Almanya'da Köylü Savaşı** adlı yapıtında köylülerin farklılaşmasına işaret eder. Engels, büyük köylülerin burjuvaziye katıldıklarını söyledikten sonra, geride kalan köylüleri **küçük köylüler** diye adlandırmakta ve şöyle tanımlamaktadır: «**Küçük köyü** deyince, genel olarak kendisinin ve ailesinin işleyebileceğinden daha büyük olmayan ve ailesini besleyebilecek [ölçüden] daha küçük de olmayan bir toprak parçasının sahibini ya da kiracısını — özellikle birincisini — anlarız.»⁶ Devamla, küçük köylüleri şu kategorilere ayırmaktadır :

³ K. Marks, Kapital, C. I, s. 762 - 63, Ankara 1975

⁴ age, s. 532

⁵ age, s. 772

⁶ F. Engels, «Fransa ve Almanya'da Köylü Sorunu», Marks / Engels, Seçme Eserler, C. II, s. 422 - 3.

a) **Derebeylik köylüleri.** Bunlar hâlâ soylu efendileri adına angarya işler gören köylülerdir. Bunlara, feodal toplumdaki kalan ve o toplumun damgasını taşıyan ilişkilerin kapitalist toplumdaki kalıntıları da diyebiliriz. Engels, bunları **ortakçılar** diye de adlandırabileceğimizi belirtmektedir. Toprak kirasının yüksekliği, mahsulün kötü olması bu köylü tabakasının yoksullaşması için yeterlidir. Zaten mahsulün orta düzeyde olduğu dönemlerde bile, bu köylü aileleri çok zor geçinebilmekte ve yaşamaktadırlar.

b) **Kendi küçük topraklarına sahip olan köylüler.** Bu köylüler tefecinin boyunduruğu altına girmiş bulunan köylülerdir. Öylesine borçlananları vardır ki, toprağı tefecinin malı haline gelmiş olmasına karşın, buna sıkı sıkıya sarılmışlardır. Mülkiyet duyguları hayli güçlüdür.

c) **Ücretli kır işçileri.** Büyük kapitalist çiftliklerde çalışan ve hiç toprağına sahip olmayan «köylülerdir». Aslında bunlara artık pek de «köylü» denemez. Çünkü, büyük kapitalist çiftçilerle ilişkileri işçi - patron ilişkisinden farksızdır.⁷

Burjuvazi, elinden gelse daha o dönemde geniş toprakları kendi elinde toplamak ve küçük üreticilerin tümünü topraklarından söküp atmak isterdi. Zira büyük toprak sahiplerinin çoğu henüz büyük - ölçekli tarımı yürütmeye yeterli değildi ve zaten bunu yapmak için gerekli sermaye ve yetenekten de yoksundular.

Köylülük arasındaki sınıfsal ayrışma, emperyalizm koşullarında bazı değişikliklere uğramakla birlikte, Engels'in yaptığı çözümlenmenin esas olarak bugün de geçerliliğini koruduğunu belirtmek gerekir.

2. **Kapitalizmin Gelişmesinin Kırsal Alandaki Etkileri**

Kırsal alanda kapitalizmin gelişmesi, köylülüğü bir sınıf olmaktan çıkarmanın yanı sıra, birçok değişikliği de beraberinde getirir. Tarımda kapitalizmin gelişimi, her ülkenin özgül koşullarından dolayı aynı biçimde olmamıştır. Ancak bu gelişim, pek çok özgül karakterler taşımakla birlikte, iki ana biçimde oluşmuştur: «Fransız» ya da «Amerikan» tarzı ve «Prusya» tarzı. Tarımda «Amerikan» tarzı kapitalistleşme, köylüler tarafından toprak ağalarının, derebeylerinin topraklarına el konulmasıyla gerçekleşmiştir. «Prusya» tarzı kapitalistleşmede ise büyük toprak sahipleri, derebeyleri tarım kapitalistleri haline dönüşmüşlerdir. Öte yandan, «klasik yol» olarak bilinen ve İngiliz tarımındaki gelişmeyi niteleyen bir yol daha vardır. Burada köylüler büyük toprak sahipleri tarafından topraklarından kovulmuşlar ve proleterleşmişlerdir. Hangi yolla olursa olsun, tarımdaki kapitalistleşme yoksul ve hatta orta köylülerin yıkımını da beraberinde getirmiştir.

⁷ F. Engels, *Almanya'da Köylü Savaşı*, s. 12 - 3

Kapitalizm makinalı üretimi, büyük - ölçekli üretimi tarıma da sokmuştur. İkel araçlarla, eski yöntemlerle üretim yapan köylünün büyük - ölçekli, yoğunlaştırılmış üretimle rekabet edememesi son derece doğaldır. Elindeki küçük toprak parçasıyla geçimini sağlayamayan köylü, bir zaman sonra, ekonomik bakımdan büyük toprak sahibine bağımlı hale geliyor ve bazen de ufak toprağını bile ona kaptırıyordu. Sanayi alanında olduğu gibi, tarımda da eskiden beş, on hatta elli kişinin yaptığı işi, şimdi makina başında bulunan birkaç kişi kolayca yapabiliyordu. Bu, topraksız kalanların bir çoğunu kentlere akına zorlamaktaydı. Kapitalistler, üretim araçlarına sahip oldukları için nasıl proletaryayı baskı altına almışlarsa, kırsal alanda da öylesine egemenlik kurmuşlar ya da kurmak üzeredirler. Kır işçilerini, yoksul köylüleri ve hatta orta köylülüğü amansızca sömürüyorlar. **Fransa'da Sınıf Mücadeleleri**'ni inceleyen K. Marks, bu konuda şöyle yazıyordu: «Fransız köylüsünün sömürülmesi, sanayi proletaryasının sömürülmesinden ancak biçim bakımından ayrılmaktadır. Sömürücü aynıdır: sermaye. Kapitalistler, teker teker ipotek ve tefecilik yoluyla köylüleri teker teker sömürmektedirler.»⁸

Emperyalizm öncesi koşullarda tarımda kapitalizmin gelişmesi, köylünün yoksullaşmasını, mülksüzleşmesini getirmekle birlikte, tarihsel gelişim açısından ilerici bir süreçti. Kırsal alanda kapitalizmin gelişmesinin etki ve sonuçlarını şöyle özetlemek mümkündür :

Bu süreç,

— Geniş köylü kitlelerini mülksüzleştirerek, proleterleşmelerine yol hazırlamaktadır;

— Böylelikle, toplumsal değişim isteğini, sınıf savaşımını kırlarda da öne çıkarmaktadır;

— Tarımda ikel, bilimsel - olmayan yöntemlerin yerini çağdaş, bilimsel yöntemlerin almasına neden olmuştur;

— Tarım ile manüfaktür arasındaki bağı kopartmış, böylelikle tarımın bağımsız gelişim yollarını açmıştır. Öte yandan da, «gelecekteki daha üst düzeydeki bir sentezin maddi koşullarını» yaratmıştır;

— Büyük kentlere göçü hızlandırarak, «bir yandan toplumun tarihi hareket ettirici gücünü yoğunlaştırdığı gibi, öte yandan da, insan ile toprak arasındaki madde dolaşımını» bozmuştur;

— Üretim aracının (toprak ve diğer üretim aletleri) işçinin, yoksul köylünün köleleştirilmesi, sömürülmesi için bir araç haline gelmesine yol açar; böylelikle «iş süreçlerinin toplumsal bile-

⁸ K. Marks, **Fransa'da Sınıf Mücadeleleri**, s. 139, Ankara, 1967.

şimi ve yapısı, işçinin bireysel canlılığını, özgürlüğünü ve bağımsızlığını ezmenin örgütlü bir şekline dönüştürülür.»⁹

— Kırsal alanda da işgücünün israf edilmesini ve kapitalist çiftçi tarafından son zeresine dek sömürülmesini dev boyutlara ulaştırmıştır.

Yoksul köylülerin kitleler halinde topraklarından kopup yoksullaşmasına ve giderek proleterleşmesine, büyük toprak sahibi kapitalistlerin boyunduruğu altına girmesine yol açan bu gelişim, tarım emekçilerini proletaryaya yaklaştırır. En azından, bunun için gerekli nesnel koşulları yaratır. Burjuvazinin köylüler arasında «kutsal özel mülkiyet» duygusunu yayma çabasına karşın, amansız baskı ve sömürüyle karşı karşıya kalan geniş köylü kitleleri yavaş yavaş çıkarlarının proletaryanın safında yer almak olduğunu görmeye başlamışlardır. Sahip olduğu bir karış toprağın «kutsal özel mülkiyeti», onun ve ailesinin karnını bile doyuramaz hale gelmiştir. Kısacası, geçmişteki bir üretim biçiminin öteki her kalıntısı gibi, tarımsal küçük üretimin ve küçük üreticinin, yani yoksul köylünün de gelecekte umudu yoktur. O geleceğin proleteridir. Ancak, köylülük arasında, özellikle kapitalizmin görece az gelişmiş olduğu yörelerde, toprağa, toprak mülkiyetine karşı büyük bir bağlılığın, özlemin varlığı da belirtilmelidir.

3. Köylülüğün İkili Niteliği ve Proletaryanın Köylülüğe Karşı

Tavır

Kapitalist gelişim, köylülüğü proletaryaya yaklaştırır, fakat onun özel mülkiyete bağlılığından ileri gelen tutarsızlığını, kararsızlığını bir anda ve tümüyle yok etmez. Tarım işçileri, geçimlerini esas olarak mülkiyetlerinden değil de, işgüçlerinden sağladıkları, yoksul ve küçük köylüler de gittikçe özel mülkiyete karşı «yabancılaştıkları» için, bu üç kategoride, sözkonusu tutarsızlığın, kararsızlığın olumsuz etkileri bir ölçüde daha az görülmektedir. Toprak sahibi orta köylülerde ise bu duygu hayli ağır basar. Marks ve Engels, küçük burjuvazinin geniş bir kesimini oluşturan orta köylülüğün bu ikili konumuna **Komünist Manifesto'da** şöyle dikkati çekmişlerdi: «Orta sınıfın alt kesimi, küçük imalatçı, dükkan sahibi, zanaatkar, köylü, bunların hepsi orta sınıfın ufarak bölümleri olarak ayakta durabilmek için burjuvaziyle mücadele ederler. Bu nedenle bunlar devrimci değil, tutucudurlar. Hatta gericidirler; çünkü tarihin tekerini tersine döndürmek isterler. Kazara devrimci olacak olurlarsa, yakında proleterleşeceklerini gördükleri içindir. O zaman da halihazır çıkar-

⁹ K. Marks, *Kapital*, C. I, s. 533

larını değil, gelecek çıkarlarını savunurlar; kendi görüş açılarını terkeder, proletaryanın görüş açısını benimserler.»¹⁰

Köylülüğün ayrışmasına paralel olarak gelişen bu tutum farklılığını Engels şöyle dile getiriyordu: «Köylüler, kendi özel teşebbüsleri olmadan, işçilerle küçük burjuvazi arasında dalgalanarak, ayaklanan sınıfların kuyruğunu oluşturdular. Kendi özel toplumsal konumları, hemen her durumda, hangi yola döneceklerini belirliyordu; tarım işçisi genellikle kentteki işçiyi destekliyordu; küçük köylü ise, küçük burjuvalarla el ele gitme eğilimindedi.»¹¹

Kapitalizmin iki ana sınıfının —burjuvazi ve proletarya— çıkarlarının birbiriyle karıştığı, biraraya geldiği toplumsal bir kategoriye temsil ettiği için köylülüğün geniş kesimleri, özellikle kapitalizmin az gelişmiş olduğu bölgelerde, sınıf çatışmasının üstünde kalma duygusu içindedirler. Aslında bu duygu, kapitalizmin yeni yeni yeşerdiği dönemlerde, yalnızca köylülüğe değil, küçük burjuvazinin tümüne özgü birşeydi. Emperyalizm evresinde, bu durum çoğu yerde nesnel bakımdan değişmiştir.

Bilimsel sosyalizmin kurucuları, köylülüğün ikili toplumsal karakterini böylelikle ortaya serdiler. Onların dünya görüşlerinin ikili —devrimci ve tutucu— karakterine, bu iki kutup arasında bocaladıklarına işaret ettiler. Ancak kapitalizm geliştikçe ve özellikle emperyalizm evresine girdikçe, köylülüğün ve genel olarak da küçük burjuvazinin (pek az bir kesimi hariç) belirgin bir ilerici eğilim benimsemeye zorlandığına dikkati çektiler. Böylelikle, proletaryanın köylülüğe karşı tavrı konusundaki ilk Marksist önermeleri getirdiler. Marks, proletaryanın köylülüğün çeşitli tabakalarına karşı tavrının, devrimin yenilgisi ya da zaferi üzerinde belirleyici nitelikte bir etki yaptığını Paris Komünü'nün yenilgisinden çıkarılan derslerle bir kez daha vurguladı.

Köylüler proletarya ile yandaş olmak zorundaydılar; çünkü biçimi farklı da olsa, onların sömürücüleri —büyük sermaye— aynıydı. Marks, 1871 yenilgisini değerlendirirken, proletaryanın köylülerle bağlaşmasının zorunluluğunu dile getirdi ve su sonuca ulaştı: Proletarya, sermayeye karşı savaşında köylü kitlelerini ve genel olarak da küçük burjuvaziyi yanına almazsa, kapitalist sistemi yıkması olanaksızdır.

Modern ülkelerin tarihi tarafından doğrulanan, kırsal nüfusun kendi adına asla başarılı bir hareket yapamayacağı gerçeği de, köylülüğün proletaryanın öncülüğünde, onun yanında yer alması zorunluluğunu apaçık olarak kanıtlamaktadır. Çünkü, köy-

¹⁰ K. Marks, F. Engels, Komünist Manifesto, s. 54, İstanbul, 1970

¹¹ F. Engels, Almanya'da Devrim ve Karşı - Devrim, s. 157.

lülük geniş bir alana ve dağınık bir şekilde yayılmıştır. En bilinçli olması gereken kısmı —kır işçileri ve yoksul köylüler— arasında bile sınıf bilinci, örgütlülük düzeyi düşüktür. «Atılım, kentlerde yoğunlaşmış daha bilinçli ve daha uyanık nüfustan gelmelidir.»¹²

Marks ve Engels'in kırsal alanda kapitalizmin gelişimi ve bunun sonuçları konusunda ileri sürdükleri temel tezler, Marksist tarım programının yaratılması, geliştirilmesi ve genel olarak proletaryanın nihai zaferi açısından büyük önem taşır. Lenin, emperyalizm koşullarında bu tezleri yaratıcı bir şekilde geliştirmiş ve sosyalizmin zafere ulaşmasında yaşamsal bir rol oynayan Marksist tarım programını ortaya çıkarmıştır.

— II —

LENİN VE ÇARLIK RUSYASI'NDA KÖYLÜLÜK

1. 1861 Reformu, Etkileri ve Sonuçları

19. yüzyılın ortalarında Çarlık Rusyası'nda feodalizm, yani toprak köleliği egemendi. Oysa Batı Avrupa ülkelerinin çoğunda feodalizm yıkılmış, burjuvazi iktidarı ele geçirmişti. Çarlık Rusyası'nda hüküm süren feodal ilişkiler, kapitalizmin gelişimini engelliyordu. Köylü, feodal beyin izni olmadan toprağı bırakamıyor, «özgür» olabilmek için birçok güçlüklerle karşılaşlıyordu. Sık sık başgösteren köylü ayaklanmaları, toprak ağalarının malikanelerinin yakılıp yıkılması Çarlık yönetimini zor durumda bırakmaya başlamıştı. Öte yandan, kırsal alanda kapitalizmin gelişiminin engellenmesi, sanayi alanında egemenliğini kurmaya başlamış olan kapitalistlerin de hoşuna gitmiyordu.

Köylü ayaklanmaları mutlak olarak haklı bir temele dayanıyordu. Toprak ağaları, serfleri öldürmek dahil her türlü «hakka» sahiptiler. Canları istediğinde, köylüleri Sibiryaya sürgüne gönderebiliyorlardı. Yalnızca, 1760 - 72 arasındaki 12 yılda 20.000 köylünün Sibiryaya «yerleştiğı» bilinmektedir. Üstelik bazı kaynaklar, sürgünlerin ancak dörtte - birinin gidecekleri yere canlı olarak vardıklarını belirtmektedirler. Toprak ağaları, köylüleri, aile halinde toplu olarak ya da aileleri dağıtıp tek tek satma «hakına» da sahiptiler. Çarlık Rusyası'nda uygulandığı biçimiyle serflikin köleliğin pekçok kuralını ödünç aldığı bilinmektedir. Köylüler, hizmet karşılığı ya da «armağan» olarak da iş görüyorlardı. Örneğin, 120.000 cana sahip olan asiller vardı. Daha sonradan, I. Aleksandr, köylülerin Sibiryaya sürülmesini yasakladıysa da,

¹² age, s. 22 - 3.

çok geçmeden bu kararından vazgeçti. Köylülerin canı boğazına gelmişti. 1839 tarihli bir polis belgesinde «serfliğin, devletin altında bir barut fıçısı» olduğu teslim ediliyordu. Bu durumda, köylü ayaklanmalarının süregelenleşmesi doğal karşılanmalıdır.

Feodal beyler, asiller «aşağıdan» bir hareketin patlamasından büyük endişe duyuyor ve baskı önlemlerini de giderek arttırıyorlardı. II. Aleksandr, «serfliğin aşağıdan gelen bir hareketle kalkmasını beklemektense, yukardan gelen bir hareketle onu kaldırmak çok daha iyidir,» diyerek, feodalizmin korkusunu dile getirmişti.

Buna ek olarak, serflik ekonomik bakımdan da gerici bir öz kazanmıştı. Gerçekten de bu kurumun ayakta kalması fiilen bedava bir işgücüne sahip, aldırılmaz ve tembel bir soylular sınıfının toprağın verimini arttırmak amacını güden her çabayı ertelemesine ve hemen hemen Ortaçağ'a özgü çalışma usulleriyle yetinmesine yol açıyordu. Ayrıca, serflik, işgücünün «serbest kalmasını» da engelliyordu.

Çarlığın yayılma politikası sonucu girdiği savaşlar ve özellikle 19. yüzyılın ortalarına doğru başgösteren yenilgiler, Çarlık yönetiminin güçten düşmesi sonucunu doğurmuştu. Avrupa gericiliğinin kalesi olan Rusya'da Çarlık rejimi için ölüm çanları çalmaya başlamıştı.

Artık eskisi gibi yönetemeyeceklerini anlayan egemen çevreler bir çıkış yolu aramaya başladılar. Onlar için bu yol yüzeysel bir reformdu. Oysa milyonlarca köylü, sorunu en köklü biçimde, devrimci yoldan çözmek istiyordu.

Çar II. Aleksandr, 19 Şubat 1861 tarihinde yayımladığı bir manifestoyla serfliği ortadan kaldırdığını açıkladı. Bu reform, Çarlık Rusyası'ndaki gelişimlerle yakından ilgilenen Marks'ın da belirttiği gibi, halka karşı bir girişimdi. Serflik sisteminin çeşitli yanlarını korumak üzere tasarlanmıştı. Köylüler açısından ise bu, ancak görünüşte bir kurtuluş, köleliğin biçimindeki bir değişiklikten ibaretti. «Pedersahi» bir bağımlılık yerine, «uygar bir bağımlılık biçimi» getiriyordu.¹³

Üstelik köylü, yıllardır işlediği toprağa sahip olmak için ya çok yüksek bir bedel ödemek, ya da ağanın toprağında bedava çalışmak zorunda bırakılmıştı. Bu bedel, toprak ağalarının tazminatlarını hemen ödemiş olan devlete yapılacak ve 49 yıl vadeli, yüzde 6.5 faizli ödemeler şeklinde olacaktı. Angarya uygulamasında ise köylü, eski efendisinin toprağında her yıl 30 - 40 gün bedava çalışacaktı. Fakat bu durumda bile, köylü toprağın gerçek sahibi değil, ancak onun kullanım hakkının sahibi oluyordu. Top-

¹³ Bkz. Karl Marks - Biyografi, s. 292, İstanbul, 1976

rağın mülkiyeti geleneksel toprak kuruluna (Zemski Sobor) devredilmekte, mir de bunun üzerindeki hakları kullanmaktaydı.

Üstelik toprağın değeri de hayli yüksek biçilmişti. «Reformu yapanların fikrinde muhtemel olarak yalnızca toprağın değil, özgürlüklerinin bedelini de ödetmek söz konusuydu. Oysa çoğu hallerde, verilen toprak bunu alanın geçimini zar - zor sağlayacak nitelikteydi.» Nitekim, 1878'de yapılan bir incelemede, 1861'de «serbest» bırakılan 21 milyon köylünün yarısının asgari geçim düzeyinin dahi altında yaşadığı saptanmıştı.

Köylünün sırtına, toprak ağalarının baskısının yanısıra, şimdi sermayenin baskısı da bindirilmekteydi. Reform sonucu vergiler artmış, toprak kirası ortaya çıkmıştı. Köylünün, ev mamullerinin yerini alan fabrika mamullerinden satın almak ve temel gereksinimlerini karşılamak için parası olmalıydı.

Köylüler, reformun gerçek özünü anlamakta gecikmediler. Daha uygulanmaya başlar başlamaz bu reformun kimlere yararlı olacağı ortaya çıktı. Yalnız 1861 yılında 500 kadar ciddi köylü ayaklanması oldu ve umutları kırılan köylülerin eylemleri, kanla bastırıldı. Reformun uygulanışı sırasında da karışıklıklar çıktı. «Hükümet, 'haksız' serf - sahiplerinin oburluğunu tatmin etmek için elinden gelen herşeyi yaptı; seçilen adamların soylular arasından gelmiş olmalarına karşın, Reformu yürütmesi gereken adamları değiştirme buluşuyla bile yetinmedi! (...) Büyük Reform, toprak tasarruf belgesi kabul etmeyen köylülerin vurulması ve askeri cezalara başvurma olmadan yürütülemedi.»¹⁴

Reformdan yıllarca sonra bile kırlarda serfliğin kalıntıları varlığını sürdürmeye devam etti. Çar ailesi yalnız başına, 500.000 köylü ailesinden daha çok toprağa sahipti. En büyük toprak sahiplerinden 30.000'i, 10 milyon köylü ailesinin sahip olduğu kadar toprağı elinde bulunduruyordu. Topraksızlık, toprağı karasaban, vb. gibi ilkel aletlerle işlemek zorunda kalması, köylüyü, büyük toprak sahibinin yanında ortakçılık yapmaya zorluyordu. Köylü, mal sahibinin toprağını kendi aletleri ve hayvanlarıyla işleyerek, ürünün yarısını ona bırakırdı. Açlık, sefalet, yoksulluk, horlanma geniş köylü yığınları arasında hergün rastlanan «alışılmış» şeylerdi. Köylüye uygulanan cezalar da son derece ağırdı.

«19. yüzyılın sonlarında, 20. yüzyılın başlarında Rusya'da tarım sorununun özü, 10,5 milyon köylü ocağı 75 milyon desyatınlik (1 desyatın = 2,7 akr) toprağına sahipken, 30 bin toprak ağasının 70 milyon desyatine sahip olmasıydı.»¹⁵

¹⁴ Lenin, Toplu Eserler, C. 4, s. 421.

¹⁵ Tarım - Köylü Sorununda Leninizm, s. 6, Moskova, 1970.

Köylülerin büyük çoğunluğu ekonomik bağımsızlığını yitirmiş, topraklarından atılmış ve proleter ya da yarı - proleter hale gelmişlerdi. Küçük bir azınlık ise —yaklaşık % 20— toprağı ve öbür üretim araçlarını ellerinde toplayarak tarım kapitalistleri haline gelmişlerdi.

Lenin, yazdığı ilk makalede («Köylü Yaşamındaki Yeni Ekonomik Gelişmeler»), reformun genel sonuçlarını ve Çarlık Rusya'sının özellikle Güney Bölgesindeki köylerin durumunu ele almış, köylülüğün ayrışmasına dikkati çekmişti. Köylülüğün en alt grubunda **yoksul** köylüler yer alıyordu. Güney Rusya'da Taurida Bölgesindeki mevcut düzeye göre, bunların 0 - 10 desyatın kadar bir toprağı vardı. «Bu grubun sahip olduğu çekim hayvanı (tarımdaki başlıca üretim aracı) sayısı, bunların gerçekte ne kadar yoksul olduklarının en iyi göstergesi»ydi. Bu gruptaki köylüler, giderek, bağımsız çiftçi olma özelliğini yitirmişlerdi; «çünkü, bunların çiftlikleri mutlak bir çözülüş içindeydi, işledikleri alan hayli yetersizdi ve son olarak da, çiftlikleri gelişigüzel işleniyordu.» Lenin'in saptadığına göre bu grup, kendi asgari harcamalarının ancak yarısından azını bağımsız çiftçilikten karşılayabiliyordu. Bunlar, kendi çiftliklerinin ürünleriyle geçinemediklerine göre, nasıl yaşayacaklardı? Eşas olarak, işgüçlerini satarak... Gerçekten de, «bu gruptaki tüm köylüler, bağımsız çiftçiden ziyade ücretli işçi» idiler. Topraksız köylülerin bu grupta özel bir yeri vardı.

İkinci grup **orta** köylülerdi. Bunlar, ele alınan bölgenin koşullarına göre, ortalama, 10 - 25 desyatınlik bir toprağına sahip ve genellikle, «bütün masraflarını çiftçilikle karşılayamayıp, dışarda çalışmaya da başvurmak zorunda» olan bir kategoriydi. Büyük kısmının, kendi topraklarını işleyecek kadar hayvanı ve aracı yoktu. «Ancak, gerçekte, bu grup içinde bile araçların dağılımı asla tekdüze değildi.» Orta köylülüğün genel ekonomik durumuyla ilgili olarak Lenin şunları kaydediyordu: «Bu [grup]; özellikle, kendi işledikleri toprağın geliriyle yaşayan köylülerden oluşmaktadır; bunların işledikleri alan, aşağı yukarı, yerel köylülüğün işlediği ortalama alana eşit (ya da biraz daha azdır) ve yalnızca, ailenin zorunlu gereksinimlerini karşılar. Ama hayvan ve araç yetersizliği, bunların eşitsiz dağılımı, bu gruptaki köylü çiftliğini, özellikle, üst grubun alt ve orta grupları ezme eğilimi, bu tehdit edici eğilim karşısında istikrarsız, tehlikeli bir duruma getirmektedir.»

Üst gruptaki köylülere gelince, bunlar, (yine bölgenin o günkü ölçülerine göre) 25 desyatinden fazla * toprağına sahip olan ve

* Bu ortalama, örneğin Dnieper Bölgesinde 41.3 desyatındı.

nüfusun ancak beşte birini oluşturan **zengin** köylülerdi. «Bu mutlu azınlık, bütün tarımsal çıktı açısından belirleyici bir rol oynuyordu. (...) Bu yüzden, esas tahıl üreticileri, köylülerin bu üst grubuydu ve bundan dolayı da, (bu, büyük önem taşıyan ve özellikle, sık sık atlanan bir gerçektir) çeşitli tarım beyanatlarının ve tarımsal iyileştirmeler, vb. hakkındaki lafların tümü, esas olarak ve çoğunlukla (hatta bazen özellikle) bu zengin azınlıkla ilintilidir.» Bu grupta yeralan çiftlikler, birer ticari işletme halindeydi. Kredilere kolayca konan köylüler bu kategoride bulunuyorlardı. Bunlar, büyük ölçüde, ücretli emek kullanıyorlardı; «öyle ki, bu gruptaki köylülerin sağladığı büyük parasal gelir (tümüyle olmasa bile), büyük ölçüde, —bilimsel politik ekonominin bu terime verdiği özgül anlamıyla— **sermayeden** gelen geliri temsil etmektedir.»

Lenin'in belirttiği gibi, Çarlık Rusyası'nda reform sonrası dönemde kırsal alandaki sınıfsal ayrışma daha açık bir hale geldi, kırdaki durağan yapı yavaş yavaş çözüldü, sınıf savaşımı gelişti. «Köylülük arasında ortaya çıkan ekonomik çıkarlar savaşımının temel nedeni; sosyal üretimin düzenleyicisinin piyasa olduğu bir sistemin varlığıdır.»¹⁶

Sonuçta, 1861 Reformu, köylü ocaklarının büyük kısmının toprak ağalarının eline geçmesini sağladı. Bunun yanı sıra, geniş köylü kitleleri, aşırı derecede ağır koşullarla toprak kiralamak ya da aşırı fiyatlarla toprak almak, hiçbiri olmazsa da, büyük toprak sahiplerinin yanında ücretli işçi olarak çalışmak zorunda kaldılar.

Lenin, 1861 Reformu'nu değerlendirirken şunları söylüyordu: «Böylesi reformlar, yalnızca Rusya'da değil, Batı'da da 'özgürlük' ve 'eşitlik' hakkındaki teorilerle donatılıyordu ve, önceden **Kapital**'de de gösterildiği gibi, özgürlük ve eşitlik fikirlerine meta üretimi temel sağlamıştır. Ama Rusya'da Reformu uygulayan bürokratik mekanizma ne kadar karmaşık olursa olsun, **görünüşte**, burjuvaziden ne kadar **uzaklaşmış olursa olsun, şurası muhakkak ki, böylesi bir reform temelinde ancak burjuva sistemi gelişebilirdi.**»¹⁷

Gerçekten de, 1861 Reformu en çok burjuvazinin işine yaramış, kapitalizmin kırsal alandaki gelişimine temel sağlamış ve kapitalistlere bol ve ucuz işgücü yaratmıştır. Rusya tarımında «Prusya» tarzında gerçekleşen kapitalistleşme, yoksul köylü kitlelerinin gündün güne yıkımını, mülksüzleştirilmesini beraberinde getirmiş ve hayli acılı olmuştur.

¹⁶ Lenin, **Toplu Eserler**, C. 1, s. 47, 50, 54, 55, 57, 61, 62, 68, 73.

¹⁷ **age**, s. 452.

Lenin, Çarlık Rusyası tarım ve sanayiinde kapitalizmin gelişmesini, **Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi** adlı ünlü yapıtında incelemiştir. Kırsal alanda kapitalizmin gelişimine ilişkin ayrıntılı çözümlemesi sonucunda, şu gerçekleri ortaya çıkarmıştır :

— Yoksul köylülere Reform sonrası verilen topraklar, yavaş yavaş, zengin köylülerin elinde toplanmaktadır; ailelerin beşte biri, köylülerin elindeki toplam satın alınmış toprakların onda altısına ya da yedisine sahipken, ailelerin yarısını oluşturan yoksul köylüler, en fazla, %15'ine sahiptirler.

— Yoksul köylülerde, verilmiş - topraklarını kiraya verme eğilimi ağır basar, ailelerin beşte biri, kirayla tutulan toplam toprakların onda 5 - 8'ine sahiptir. Yani, topraklar girişimci çiftçilerin elinde toplanmaktadır.

— Satın alma, kirayla tutma (ya da el koyma) gibi yollarla toprakların zengin köylülerin elinde toplanması, yoksul köylülerin mülksüzleştirilmesi süreci hızlanmıştır; ailelerin % 20'si, toplam toprakların % 35 - 50'sine sahipken, % 50'si toprakların % 20 - 30'na sahiptir.

— Aynı farklılaşma diğer üretim araçlarının ve çeki hayvanlarının dağılımında da kendini göstermektedir: toplam ailelerin beşte birini oluşturan hali vakti yerinde aileler, her 100 aletten 73'üne sahipken, yoksul aileler (toplam ailelerin yarısı) her 100 aletten yalnızca 3'üne sahiptirler.¹⁸

Köylülüğün farklılaşması, toprağı bol, entansif tarım yapılan eyaletlerde daha bir belirgindi.

Lenin, Rusya köylülüğünü, toplam geliri, harcamaları, toplam üretimdeki payı, vb. bakımından inceleyerek, şu önemli vargıya ulaşmıştı: «... **Köylülüğün farklılaşması, köylüyü, bir yandan bir çiftlik emekçisine, öte yandan da bir küçük - meta üreticisine, bir küçük burjuvaya dönüştürerek, kapitalizm için bir iç pazar yaratır.**» Lenin, şunu da eklemektedir :

«Bu verilerden çıkartılan, bunun kadar önemli olan bir başka sonuç da, **bütün köylü gruplarında, çiftçiliğin, büyük ölçüde ticari nitelik kazanmış olması, pazara bağlı hale gelmesidir**»¹⁹.

Daha açık ifade etmek gerekirse, köylülüğün proleterleşmesi, tüketim maddeleri için bir iç pazar yaratırken, tarım kapitalistlerinin ortaya çıkması da üretim araçları için bir pazar yaratır. Proleterleşen «köylüler» arasında işgücünün meta haline geldiği, kapitalistleşen çiftçilerde ise üretim araçlarının sermaye haline geldiği görülmektedir.

¹⁸ Lenin, **Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi**, s. 121 - 23, Ankara, 1975.

¹⁹ *age*, s. 137

Rusya tarımında Reform sonrasında gözlenen bir başka olgu da, tarımda makina ve diğer girdiler kullanımının geniş boyutlara ulaşmasıydı²⁰. Tarımda makina kullanımı, kapitalistleşmeyle atbaşı gitmektedir. Lenin, «tarımda makine kullanılmasının sonuçları, (...) bütün iç çelişkileriyle, kapitalist ilerlemedeki bütün tipik özellikleri yansıtmaktadır,» diye yazıyordu.

Makina kullanımının tarımdaki bellibaşlı sonuçları şunlardı :

— Makineler, sanayide olduğu gibi, tarımda da emek üretkenliğini artırdı;

— Üretimin yoğunlaşmasına ve tarımda kapitalist işbirliğinin uygulanmasına yol açtı;

— Makineler, kapitalizm için bir iç pazar yarattı;

— Çiftçiliğin ücretli emeğe dayandığı yerlerde, ücretli işçileri sürüp atarken tarım kapitalistinin oluşması ve emek hizmetinden kapitalizme geçmeleri ücretli işçiler için bir istem yaratıyordu;

— Tarım tümüyle kapitalist çizgiler üzerinde örgütlendikçe ve makina kullanımı genelleştikçe, ücretli tarım işçilerinin mutlak sayısında bir düşme görüldü (sanayi işçileri için, bu sürecin tersi sözkonusudur);

— Makineler, kadın ve çocuk emeği kullanımını artırdı;

— Emek yoğunluğunda bir büyümeye yol açtı;

— Nihayet, makinalaşma, küçük ölçekli üretimin yerine büyük ölçekli üretimi geçirdi.²¹

Lenin'in Rusya tarımında kapitalizmin gelişmesi hakkında yaptığı ayrıntılı araştırmanın; marksist tarım programının yetkin bir uygulaması olmasının yanısıra, bu programın ekonomik ve politik temelini yaratıcı bir şekilde geliştirilmesine büyük bir katkı yapması açısından da büyük bir önemi vardır. Lenin, bu araştırmasında, kırsal alanda kapitalizmin gelişmesinin, getirdiği tüm acılara, yıkıma karşın, görece ilerici olduğuna işaret etmiştir. Çünkü, bu gelişim «... İŞÇİNİN ZİHNİNİ UYANDIRMAKTA, sessiz ve bağlantısız hoşnutsuzluğu bilinçli protestoya dönüştürmekte, dağınık, küçük, anlamsız başkaldırışı, bütün çalışan insanların kurtuluşu uğruna örgütlü bir sınıf savaşımına, gücünü bu büyük ölçekli kapitalizmin varlığı koşullarından alan

²⁰ Yine de bu olguyu abartmamak gerekir. Nitekim, 1904'de ülkede ancak 82 bin ton gübre kullanılıyordu; oysa modern usullerin uygulanması halinde 6 milyon ton gübre harcanması gerekirdi.

²¹ age, s. 203 - 07.

ve dolayısıyla, hiç kuşkusuz, KESİN BAŞARIYA güvenebilen bir savaşıma dönüştürmektedir.»²²

Lenin'in, kırsal alandaki gelişimlerin görece ilerici olduğu konusunda ileri sürdüğü görüşler, pratik politika açısından da önemlidir. Zira, Narodniklerin savunduğu fikirlere göre, Rusya'nın geleceği, kapitalizmin kırsal alandaki gelişiminde değil, tersine, kapitalizmin engellenmesinde ve mirin gelişiminde yatmaktaydı. Böylesine yanlış görüşlere karşı ideolojik savaşım kaçınılmazdı.

2. Narodnik Görüşlerin Eleştirisi

Narodnizm, Çarlık Rusyası'nda, 19. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan bir politik akımdı. Narodniklerin başlangıçtaki amacı, çarlık rejimini devirmektir. Programlarında, genel oy temeli üzerinde seçilmiş bir halk organının örgütlenmesi; demokratik özgürlüklerin ilanı; toprağın köylülere, fabrikaların işçilere verilmesi gibi istemler yer alıyordu. Ancak daha sonraları, örgüt üyeleri bireysel teröriste kaydılar. Lenin, yanlış görüşlerinden dolayı onları amansızca eleştirmekle birlikte, çarlığa karşı yürüttükleri özverili savaşıma saygı duyduğunu da belirtmekteydi.

Marksizmin emekçi kitleler arasında yayılmaya başladığı 20. yüzyıl başlarında, Narodnik görüşler tehlikeli bir hal almıştı. Çünkü bu görüşler, devrimci eylemin kitlelere dayanmasını engelliyordu.

Narodnikler, herşeyden önce, Rusya'da kapitalizmin gelişimini yadsıyor, bu gelişim olmadan da, kırsal kömün temelinde sosyalizme geçişin mümkün olabileceğini ileri sürüyorlardı. Lenin'in de açıkça ortaya koyduğu gibi, Rusya'da, özellikle 1861 Reformu'ndan sonra kapitalizmin kırsal alanda gelişimini ortaya koyan olguları görmezlikten geliyorlardı. Onlara göre, kapitalizmin kırsal alandaki gelişimi görece ilerici bir nitelik taşııyordu ve ısrarla, geçmişteki üretim biçimini korumak gerektiğini savunuyorlardı.

Bu savlarını da Rusya'da pazar yokluğuna dayandırmaktaydılar. Onlar, «köylünün yoksulluğunun iç pazarı bütünüyle yığına ve onu gerçekte tıkamakla tehdit ettiğine ve bunun da kapitalizmi olanaksız kıldığına inanıyorlardı; çünkü o [kapitalizm], ürünleri ve artık - değeri gerçekleştirmek için geniş bir pazara gerek duyuyordu. Ama kapitalizm Rusya'da olanaksız olsaydı, devrimci marksizm de bu durumda perspektifsiz kalacaktı.»²³ Bu yüzden narodnizm, bir bakıma, devrimci marksizmin yadsınması anlamına geliyordu.

²² Lenin, Toplu Eserler, C. 1, s. 236; ayrıca bkz. «Halkın Dostları» Kimlerdir ve Sosyal - Demokratlara Karşı Nasıl Savaşılır? s. 124, Ankara, 1976.

²³ Tarım - Köylü Sorununda Leninizm, s. 7.

Narodnikler, ısrarla, küçük ölçekli üretimin üstünlüğünü savunuyor, Rusya tarımında küçük ölçekli üretimin, yerini büyük ölçekli üretime bırakmaya başladığını ve bu sürecin, büyük ölçekli üretim tarımda egemen olana dek süreceği gerçeğini de kabul etmek istemiyorlardı.

Küçük tarım işletmelerinin yanısıra, elsanatı sanayiindeki yıkımın gerçek nedenini de göremiyorlardı. Rusya kırındaki elsanatı sanayilerinde emeğin ezilmesinin nedeninin, üretim ilişkilerinde değil, çarlık rejiminin uyguladığı mali ve tarımsal politikada yattığını düşünüyorlardı. Lenin, bu noktaya dikkati çekerek şöyle diyordu: «... 'halkın dostları', genel perişanlığına, görece ufak kuruluşlarına ve son derece düşük emek üretkenliğine, ilkel tekniğine ve az sayıda ücretli işçisine karşın, köylü sanayiinin **kapitalizm** olduğu gerçeğini asla kavrayamayacaklardır. Açıkçası onlar, **sermayenin** insanlar arasında belli bir ilişki olduğunu; karşılaştırılan kategoriler ister daha yüksek, ister daha düşük bir gelişme düzeyinde olsun, aynı kalan bir ilişki olduğunu kavrayamazlar.»

Lenin, devamla, şunu da eklemektedir: «Mahut 'köy topluluğu'ndaki 'köylüler', yoksullar ve zenginler halinde, proletaryanın ve sermayenin (özellikle tüccar sermayesinin) temsilcileri halinde bölünürlerken, onlar, bunun, ortaçağa ait, tohum halindeki kapitalizm olduğunu görmeyi reddediyor ve kırsal politik - ekonomik yapısından kaçınarak, sanki bizzat 'eşitlikçi köy topluluğu' çerçevesinde köylülüğün saf bir burjuva ayrışımı tam bir gelişme halinde değilmiş gibi, 'anavatan için farklı yollar' ararken affedilmez bir biçimde ekonomik örgütlenme biçimiyle karıştırdıkları köylü toprak **mülkiyetinin** biçimindeki değişiklikler hakkında gevezelik ediyorlar.»²⁴

Narodniklerin bu asılsız savları ileri sürmeleri, köy komünlerinin sosyalizme geçişte etkin bir rol oynayabileceğine inanmalarından ileri geliyordu. Onlar, mujiği Rusya'nın gelecekteki insanı olarak gördüler. Marksistlerin aksine, doğmakta ve gelişmekte olanın —işçi sınıfının— değil, ölenin, yavaş yavaş yok olanın —mujiğin— geleceğin kurucusu olduğuna inanıyorlardı. İşçi sınıfının öncülüğünün yadsınması, bu görüşün doğal bir sonucuydu.

Komüncü köylünün, kapitalizmi atlayarak, sosyalizmi kurması kendilerine göre olanaklı olduğundan Narodnikler, siyasal özgürlüğün önemini de küçümsediler. Köylü hareketini demokra-

²⁴ Lenin, Toplu Eserler, C. 1, s. 217 ve 321; bkz. «Halkın Dostları»..., s. 102 - 3 ve 220.

tik değil, sosyalist bir hareket olarak nitelediler. Bu yanlış savlara sarılarak, küçük - burjuvazinin ideologları durumuna düştüler.

Genel olarak Narodnizmi değerlendiren Lenin şöyle yazıyordu: «Narodnizm ilk doğduğunda, özgün biçimiyle iyi kurulmuş bir teoriydi: Halka ait özgül bir yaşam biçimi görüşünden hareket ederek, 'komüncü' köylünün komünist içgüdülerine inanıyor ve bu nedenle, köylülüğe sosyalizmin doğal bir savaşçısı gözüyle bakıyordu. Ama bir yandan, Rus yaşamının gerçekleri açısından teorik hazırlıktan ve kanıttan, öte yandan da, köylünün bu varsayılan niteliklerine dayandırılmış bir politik programı uygulama açısından [gerekli] deneyimden yoksundu.»²⁵

Sonuç olarak, bu akım, teorik bakımdan küçük - burjuvazinin çıkarlarını savunan bir programı ortaya çıkardı. Pratikte ise, kendisini, önceleri, «halkın arasına gitmek», «mujiği uyandırmak» şeklinde, sonraları da komploculuk, bireysel terörizm şeklinde gösterdi. Bir zaman sonra da, gerek somut durumun zorlamasıyla, gerek Marksistlerin teorik ve politik savaşımı karşısında ve gerekse Çarlık polisinin ve provokatörlerin darbeleri sonucunda, dağılıp gitti, çeşitli akımlara ayrıldı.

Marksistlerin yürüttüğü teorik, ideolojik ve politik savaşımın başında yeralan Lenin, Narodnik savların geçersizliğini en inandırıcı biçimde kanıtladı. Köylünün kurtuluşunun; marksist program temelinde ve proletaryanın öncülüğünde verilecek çok yönlü iktidar savaşımına köylü kitlelerinin etkin bir şekilde katılmasında yattığını gösterdi.

3. RSDİP'nin Birinci Programı'nda Köylü Sorunu

Sömürünün her biçimini ortadan kaldırmayı kendine erek edinmiş olan Marksist - Leninist parti, işçi sınıfının partisi olmakla birlikte ve bundan dolayı, tüm emekçilerin çıkarlarını da dile getirmeden edemez. Öte yandan proletarya partisi, zafere ulaşmak için, tüm emekçi kitleleri kendi etrafında toplamak, en azından onların önemli bir kısmına iktidar savaşımında öncülük etmek zorundadır. Bu nedenle, proletarya partisinin programında, proletaryanın çıkarlarının yanısıra, toplumun diğer sömürülen, ezilen kesimlerinin çıkarları da yer alır. Bu cümleden olarak, kırsal alandaki tüm emekçilerin çıkarlarını, özlüklerini de dile getirir. Tarım - köylü sorunları, Marksist - Leninist partilerin programlarında önemli bir yer tutar.

Marks ve Engels, işçi sınıfı hareketinin ilk programatik belgesi olan **Komünist Manifesto**'yu kaleme alırken, ileri sürdükleri önlemlerde buna işaret etmişlerdi. En ileri ülkelerde genel

²⁵ Lenin, Toplu Eserler, C. 1, s. 275 - 6; bkz. «Halkın Dostları»..., s. 169.

bir uygulama alanı bulacağını ve uygulama biçimi açısından ülkeden ülkeye değişebileceğini belirttikleri bellibaşlı önlemler arasında şu noktalar da yer alıyordu :

Toprak mülkiyetine son verilmesi ve bütün toprak rantlarının kamu gereksinimlerine harcanması; ağır bir müterakki ya da kademeli gelir vergisi konulması; kredilerin devlet elinde toplanması; çorak toprakların iyileştirilmesi ve ekilir hale getirilmesi; bütün toprakların genel bir plan çerçevesinde iyileştirilmesi; özellikle tarım alanında sanayi orduları kurulması; tarımın imalat sanayii ile birlikte yürütülmesi; nüfusun ülke içinde daha dengeli dağıtılmasıyla, kent ve köy arasındaki ayrıma son verilmesi.²⁶

Marks ve Engels'in yılmaz bir takipçisi olan Lenin de, Marksist parti programının taslaklarını hazırlarken, Rusya'da toplumun en geniş kesimini oluşturan köylülüğe gereken önemi vermeyi bildi: «Kırsal alanın tüm kölelik kalıntılarından kurtarılması istemlerini, bağımsız politik eyleme girişmese bile, her durumda, işçi sınıfının kurtuluş savaşımını bilinçli olarak desteklemek için köylülüğün en iyi kesimini ayağa kaldırabilecek istemleri programımıza kesinlikle koymalıyız.»²⁷

İncelemelerinde Lenin'in ortaya koyduğu gibi, Çarlık Rusyası'nda hâlâ serflik kalıntıları vardı. Köylülük hem sermayenin, hem de feodal ilişkilerin baskısı altındaydı. Marksist tarım programının, bu ikili baskı ve sömürü durumu gözönüne alınarak hazırlanması gerekiyordu. Lenin, kırsal alandaki iki uzlaşmazlığa ve programatik açıdan bunlara tanınması gereken ağırlığa şöyle dikkati çekiyordu: «... birinci olarak, tarım işçileri ile mülk sahipleri arasındaki uzlaşmazlık ve ikinci olarak da, bir bütün olarak köylülük ile bir bütün olarak toprak ağası sınıfı arasındaki uzlaşmazlık. Birinci uzlaşmazlık geliyor ve daha keskin bir hale geliyor; ikincisi, yavaş yavaş azalıyor. Birincisi, bütünüyle geleceğe aittir; ikincisi, önemli ölçüde, geçmişe aittir. Ancak, buna karşın, şimdiki aşamada Rusya Sosyal - Demokratları için en dârisel ve en pratik önem taşıyan, ikinci uzlaşmazlıktır.»²⁸

Bu yerinde ve doğru çözümleme; tarım programında köylülüğün özlem ve çıkarlarının dile getirilmesi ve bu programın uygulanabilirliği açısından büyük önem taşımakta ve kırsal alandaki sınıf savaşımının, ilk elde, kavranılması gereken halkasını işaret etmekteydi.

²⁶ Bkz. Marks / Engels, Komünist Manifesto, s. 68-9.

²⁷ Lenin, Toplu Eserler, C. 4, s. 426.

²⁸ a.g.e., s. 423.

Lenin'in program çalışmaları, daha Onun sürgün yıllarına dek uzanır. Sürgüneyken ayrıntılarıyla düşünüp tasarladığı marksist partinin yaratılmasıyla ilgili çalışmalarında ve 1903 yılında toplanan —ve RSDİP'nin adeta yeniden kuruluş Kongresi olarak kabul edilen— II. Kongre'den önce *Iskra*'da yayınladığı yazılarda köylü sorununu, marksist tarım programını ve bunun odak noktası olan işçi - köylü bağlaşıklığını çeşitli yönleriyle işlemişti. Toprak ağalarına ve otokrasiye karşı başkaldıran milyonlarca köylü arasında sınıf savaşımının tohumlarını ekmek gerektiğini defalarca vurgulamıştı. Topraklarından kopup kentlere gelen kır işçilerini, kentlerdeki sınıf savaşımının meraklı bir seyircisi olmaktan çıkarıp, işçilerin bütün halkın çıkarları için savaştıklarına inandırmak ve onları bu savaşa katmak gerekiyordu. Kıscası, köylü yığınlarını işçi sınıfının savaşımına çekmek zorunludu. Bu amaçlarla bağlantılı olarak, marksist tarım programının demokratik devrimdeki ilk önerileri şunlar olmalıydı :

— Köylü ayaklanmasının kesin zaferinin sağlanması için elden gelen tüm çabanın gösterilmesi gerekir;

— Tüm politik düzen baştan aşağı demokratikleştirilmedikçe, cumhuriyet kurulmadıkça, halkın egemenliği gerçekten sağlanmadıkça mevcut kazanımları korumak ve ilerletmek olanaksızdır;

— Üçüncü ve son olarak, kent ve kır proleterlerinin, yarı - proleterlerinin kendi örgütlerinde toplanması gerekir. Hiçbir küçük mülk sahibine güvenmemek, meta üretimi koşullarında küçük mülkiyetin çekiciliğine kapılmamak zorunludur.²⁹

Lenin, 1899'da, sürgüneyken hazırladığı Program Taslağı'nda köylü - tarım sorunlarıyla ilgili olarak şu istemlere yer veriyordu :

«Mevcut duruma ve sosyal sisteme karşı her devrimci hareketi destekleyen Rusya Sosyal - Demokrat işçi sınıfı partisi, Rusya halkının haklarından yoksun tutulmasından ve Rus toplumundaki serflik kalıntılarından herkesten fazla acı çeken sınıf olarak köylülüğü, otokrasiye karşı devrimci savaşıma girişebildiği ölçüde, destekleyeceğini ilan eder.

«Bu ilkeden hareket eden Rusya Sosyal - Demokrat işçi sınıfı partisi, şu istemlerde bulunur :

«1. Toprak kefaretinin ve rant ödemelerinin ve vergi ödeyen sosyal bir tabaka olarak köylülük için zorunlu olan tüm vergilerin kaldırılması.

²⁹ Bkz. Lenin, «İşçi Partisinin Tarım Programının Yeniden Gözden Geçirilmesi», *Tarım Sorunları - I* başlıklı derleme, s. 378 - 80, Ankara, 1976.

«2. Hükümetin ve toprak sahiplerinin kefaret ödentileri biçiminde köylülerden kopardıkları meblağların halka geri verilmesi.

«3. Kollektif sorumluluğun ve köylünün kendi toprağını kullanmasını engelleyen tüm yasaların kaldırılması.

«4. İster özel yasalardan ve kuruluşlardan ileri gelsin (yani, Uralların demir - döküm bölgelerindeki köylü ve işçilerin konumu), ister köylülerin ve toprak ağalarının toprağının sınırının belli olmamasından ileri gelsin (yani, Batı bölgesindeki 'başkasının toprağından yararlanmak hakkı' yasasının kalıntıları), isterse, gerçekte eski angaryacı köylülerin umutsuz konumu içindeki köylülere toprak ağalarının bırakmış olduğu köylü topraklarının parçalanmasından ileri gelsin, köylülerin toprak ağasına feodal bağıllığının tüm kalıntılarının kaldırılması.

«5 Köylülere, mahkemelerde, aşırı ölçüde yüksek rantların düşürülmesini ve, tefeci toprak ağalarının ve genel olarak, köylülerin kötü durumunu onları kısıvrak bağlayan sözleşmeler yapmak için kullanan tüm kişilerin kovuşturulmasını istemek hakkı verilmelidir.»³⁰

Lenin, daha sonraları, partinin tarım politikasını geniş köylü yığınlarına anlatabilmek için, **Kır Yoksullarına** başlıklı bir broşürü de kaleme aldı. Kırsal alanlarda geniş ölçüde dağıtılan broşürde, kent işçilerinin ne için savaştığı ve sosyal - demokratların amaçları açıklandıktan sonra, kırdaki durum ele alınıyordu. Burada Lenin, herşeyden önce, kırsal alandaki sınıfsal güçlerin dizilişini ve bunların niteliklerini ele alıyor, toprak ağalarını, zengin, orta ve küçük köylüleri çözümlüyordu. Özellikle orta köylülüğün demokratik devrimdeki tutumu üzerinde duran Lenin, ayrıntılı bir şekilde, bunların ezici çoğunluğunun kazanılmasının mümkün olduğunu ifade etmekteydi. Büyük burjuvazi, işçilerle köylülüğün birleşmesi yolundaki her çabayı engellemek için her türlü oyuna başvuruyordu. Özellikle, bir ölçüde kararsızlığı görülen orta köylüleri devrimci hareketten yalıtılmak için, egemen çevreler, ne mümkünse yapıyorlardı. Lenin'in bu yalanlara yanıtı açıktı :

«Emekçi halkı kurtarabilecek gerçek 'birlikte çalışma' burjuvazinin tümüyle savaşmak için kır yoksullarının şehirdeki Sosyal - Demokrat işçilerle **birliğidir**. Bu birlik ne kadar hızlı gelişir ve güçlenirse, orta köylü de burjuvazinin vaadlerinin tamamen yalan olduğunu o kadar çabuk anlar ve o kadar çabuk, orta köylü bizim safımıza gelir.

«Burjuvazi bunu bilmektedir ve işte bunun için tatlı sözlere ek olarak da Sosyal - Demokratlar hakkında her türden yalan-

³⁰ Lenin, Toplu Eserler, C. 4, s. 244 - 5

ları yayıyor. Sosyal - Demokratların, küçük ve orta köylüleri mülklerinden yoksun bırakacaklarını söylüyorlar. **Bu yalandır.** Sosyal - Demokratlar, sadece büyük mülk sahiplerini, sadece başkalarının emeğiyle yaşayanları mülklerinden yoksun bırakacaklardır. Sosyal - Demokratlar, işçi kiralamayan küçük ve orta çiftçilerin mülklerini almayacaklardır.»³¹

Lenin, orta köylülerin nesnel zorunluktan dolayı işçi sınıfıyla bağlaşılabileceğini belirttiikten sonra, Sosyal - Demokratların tüm halk için ve tüm köylüler için isteklerini dile getiriyordu. «Verilmiş» topraklar için ödenen rehinlerin, para rantın ve tüm yükümlülüklerin kaldırılması, alınan tüm paraların halka geri verilmesi ve bu yolda köylü komitelerinin kurulması, köylünün kendi toprağına serbestçe sahip olmasını sınırlayan tüm yasaların kaldırılması, köylülerin soyluların ve tüccarların sahip olduğu her haktan yararlandırılması, serflik bağlarının tümüyle yok edilmesi, vb. bu istekler arasında yer almaktaydı.

Bu istemler, RSDİP Programı'nda daha derli toplu bir şekilde somutlaştı.

1903 Ağustosunda toplanan RSDİP II. Kongresi, Lenin'in taslağını ve önerilerini esas alarak, Parti Programı'nı kabul etti. Parti programı, asgari ve azami olmak üzere iki ana bölümden oluşuyordu. Partinin kırsal alandaki görevleri, bu tarihsel belgede şöyle özetlenmişti :

- Serflik ortadan kaldırılırken, köylülerden alınmış olan toprakların onlara verilmesi;
- Onlara bırakılan toprak karşılığı alınan tazminat ödentilerinin kaldırılması ve devlete ödenmiş paranın geri verilmesi;
- Toprağından yararlanma açısından köylüye zarar veren tüm yasaların kaldırılması;
- Mahkemelere, yüksek rantları düşürmek ve tek yanlı sözleşmeleri geçersiz ilan etme hakkının tanınması.

Köylüler, ivedi gereksinimlerini karşılayabilmek için köylü komiteleri kurmak zorundaydılar. Program, köylüleri, toprak ağalarına ve çara karşı devrimci savaşında yer almaya çağırıyordu.

1905 Devrimi; Parti Programı'nın bu çağrısının kırsal alanda güçlü bir yankı bulduğunu apaçık bir şekilde kanıtlamıştır.

4. 1905 Devrimi ve Köylülük

20. yüzyıl başlarında, Çarlık Rusyası'nda yükselen devrimci dalganın doruğunu 1905 Devrimi oluşturdu. Hareket grevlerden, yerel gösterilerden gelişti. Grev dalgaları birbirini kovalıyordu. Bastırılan her dalganın ardından daha güçlü bir yenisi çıkıyor-

³¹ Lenin, *Kır Yoksullarına*, s. 51, Ankara, 1974.

du. Petersburg'da, Moskova'da ve daha birçok kentte barikatlar kurulmuştu, işçiler çarlık polisiyle ve kazaklarla göğüs göğüseye çarpışiyordu. İşçi sınıfının yanısıra köylüler de birçok yerde ayaklanmalara giriştiler. Aslında, Reform sonrası dönemde Çarlık Rusyası'ndaki ilk büyük köylü ayaklanması daha 1902 baharında Poltava, Harkov ve başka yörelerde patlamıştı. Köylüler ambarlara el koyup tahılı aralarında paylaştılar. Toprakları işgal ettiler. Ancak örgütsüzlük, politik bilinç düzeyinin düşüklüğü, hazırlıksız olma, kent işçileriyle gerekli bağlantının bulunmaması nedeniyle, bu ayaklanma çok kanlı bir şekilde bastırılmıştı. Köylülere amansız işkenceler yapıldı, birçoğu öldürüldü, kırbaçlandı ve üstelik, toprak ağalarına 800.000 ruble «tazminat» ödemek zorunda bırakıldılar. Bu yenilgiye karşın, köylü ayaklanmaları asla son bulmadı. Özellikle Volga ve Baltık bölgelerinde, Transkafkasya ve Polonya'daki köylü karışıklıkları Çarlığı endişelendiriyordu. Köylüler toprak ağalarının malikanelerini yakıyor, yıkıyor, topraklarına el koyuyorlardı. Büyük toprak sahiplerinin gözü iyice korkmuştu. Hatta toprak ağalarından bazıları, çara, «baş vermeden, köylülere biraz toprak vermeyi» öğütlemek zorunda kaldılar.

Bu durumda RSDİP'nin önünde ivedi bir görev duruyordu: Yükselen devrimci dalgayı örgütlemek, kırlarda, hatta kentlerde kendiliğinden gelişen hareketleri kanalize etmek, belli bir amaca yöneltmek.

Patlayan 1905 Devrimi, niteliği bakımından bir burjuva - demokratik devrimdi. Rusya'daki bu politik ortam içinde üç ana görüş ileri sürülüyordu. Birincisi, Çar hükümetinin görüşüydü. Çarlık, bir temsilciler meclisinin toplantıya çağrılmasını kabul etmek zorunluğunu teslim ediyor, fakat bu temsilcilerin halk tarafından seçilmesini istemiyordu. Liberal burjuvazi ise, Çarlık ile halk arasında —kuşkusuz, proletarya ile köylülüğün en küçük payı alacağı— barışçı bir uzlaşmayla işi geciktirmek istiyordu. Devrimci proletaryanın istemi de, Çarlığın derhal devrilmesi, iktidarın Kurucu Meclis'e devredilmesi, gecici devrimci hükümetin ve işçi - köylü / devrimci - demokratik diktatoryasının kurulmasıydı.

Lenin, Batı Avrupa'da oluşan burjuva devrimlerin aksine, bu devrimde proletaryanın —köylü kitlelerini de yanına alarak— başı çekmesi gerektiğine inanıyordu. Devrimi değerlendiren III. Parti Kongresi'nde alınan kararlar, işçi sınıfının devrimdeki öncülüğünü özellikle belirtiyordu. Proletarya, devrimde burjuvazinin kuyruğuna takılırsa, devrim nihai sonucuna ulaşamazdı. Partinin önündeki önemli görevlerden biri de, otokrasiye karşı savaşım veren unsurların biraraya getirilmesi, örgütlenmesi, bunların

düzeyinin yükseltilmesiydi. «Böylesi unsurlara, çoğunlukla, köylüler arasında rastlanır. Büyük sosyal grupları politik eğilimlerine göre sınıflandırırken, devrimci ve cumhuriyetçi demokrasiyi, ciddi bir hataya düşmeksizin, köylü kitleleriyle —kuşkusuz, Sosyal Demokrasi'nin işçi sınıfıyla özdeşleştirilebilmesi anlamında ve aynı kayıt ve koşullarla— özdeşleştirebiliriz.» Kongre, aldığı kararlarla ve ileri sürdüğü belgilerle, «köylü kitlelerini devrimci düzeye çıkarmakta»ydı.³²

Parti çizgisinden ayrılan Menşevikler ise devrimi farklı biçimde değerlendirdiler. Onlara göre, sözkonusu devrim bir burjuva devrimiydi; öyleyse, buradaki en önemli rolü burjuvazi oynamalıydı! Kapitalizmin gelişimini hızlandıracak olan bu devrim en çok burjuvazinin işine yaramalıydı! Sosyal - Demokrasi, bir muhalefet partisi olarak kalmak zorundaydı! Lenin bu görüşleri amansızca eleştirdi. Menşevikler, ileri sürdükleri bu tezlerle, demokratik devrimde proletaryanın ve köylülüğün rolünü küçümüyor, toprak sahiplerinin ve büyük burjuvazinin çıkarlarını savunma konumuna giriyorlardı. Devrimin denetiminin burjuvazinin eline geçmesi, proletaryanın ve köylülüğün yenilgisi demektir. Bu, kuyrukçu bir politikaydı.

Lenin'in 1905 Devrimi'ne ilişkin öne sürdüğü devrimci strateji ve taktikler devrimin ve özel olarak da köylü hareketinin özünü doğru olarak değerlendirmekteydi. Bu devrimde yalnızca proletarya, ayaklanan köylü kitlelerinin basına geçebilir, demokratik devrimi başarıya ulaştırabilir ve hiç durmadan, sosyalist aşamaya devrimi yöneltebilirdi.

Köylülüğün önemini küçümseven Menşevik görüşler de Lenin'in amansız eleştirisine hedef oldular. «Tıokı başka ülkelerde olduğu gibi.» divordu Lenin, «Rusya'da da köylü hareketi, sosyal ve iktisadî muhtevasıyla burjuva olan, demokratik devrimin zorunlu bir parçasıdır. Köylü hareketi, ne burjuva düzeninin temellerine karşı, ne meta üretimine karşı, ne de sermayeye karşı yönelmiştir. Aksine, köylük bölgelerdeki eski, feodal, kapitalizm öncesi ilişkilere ve serflik kalıntılarının temel dayanağı olan büyük toprak mülkiyetine karşı yönelmiştir. Dolayısıyla, köylü hareketinin tam bir zafer kazanması, kapitalizmi ortadan kaldırmayacaktır; aksine, kapitalizmin gelişmesi için daha geniş bir alan yaratacak ve katıksız kapitalist gelişmeyi hızlandıracak ve yoğunlaştıracaktır. Köylü ayaklanmasının tam bir zafer kazanması, ancak burjuva demokratik bir cumhuriyet için sağlam bir dayanak olabilir. Bu burjuva demokratik cumhuriyet içinde, prole-

³² Lenin, İki Taktik; Seçme Eserler —tek ciltlik— içinde, s. 74, Moskova, 1971.

taryanın burjuvaziye karşı mücadelesi, ilk defa, en katıksız biçimiyle gelişecektir.»³³

Proletaryanın köylü hareketini desteklemesi elbette ki koşula bağlıydı: Bu hareket demokrasinin gelişmesine ve pekişmesine yardım ettiği, proletaryayı ve demokrasiyi ilgilendirdiği, toprak sahiplerinin iki bölümü arasında bir hesaplaşma haline dönüştüğü zaman ve ölçüde, proletarya tarafsız kalmayıp, köylülüğü desteklemelidir.

Menşeviklerin, Bolşevikler tarafından ileri sürülen proletarya ile köylülüğün devrimci demokratik diktatoryası belgisine karşı çıktıklarına işaret etmiştik. Onların bu konudaki sözümona gerekçeleri şöyleydi: Bu diktatorya, proletarya ile küçük - burjuvazi arasında irade birliğini gerektirirdi, oysa böyle birşeyin gerçekleşmesi söz konusu olamazdı!.. Onlar, demokratik devrimle sosyalist devrim arasında mantıki ve tarihi farkı unutuyorlardı. Köylülüğü, ayrımsız gerici bir kitle olarak görüyorlardı. Proletarya ile küçük - burjuvazi arasında, sosyalizm sorunlarında irade birliği, eylem birliği gerçekleşmeyebilirdi. Ama bu, demokrasi sorununda da birlik olmayacağı anlamına gelmemelidir. Otokراسiyi devirmek, karşı - devrimi ezmek için girişilen savaşında, proletarya ile köylülüğün eylem birliği mümkün ve zorunluymuştu.

Zira, hem işçi sınıfı, hem de köylülük Rus toplumunun en fazla ezilen sınıflarıydılar. Her ikisinin de baskıya son verilmesinde, çarlığın yıkılmasında, demokratik bir sistemin kurulmasında ve köklü bir toprak reformunda sayısız çıkarları vardı. Köylülük bu bağlaşımla, yüzyıllık düşünüyü, yani toprak sahibi olma ve özgürleşmeyi gerçekleştirmek olanağına kavuşurken; proletarya da, nüfusun ezici çoğunluğunun (125 milyondan yaklaşık 97 milyonu köylüydü) böylelikle desteğini kazanacaktı. Bu bakımdan, «proletaryanın liderliği ve çarlığa karşı savaşın proleter yönetimleri dolayısıyla Lenin, ilk Rus devrimini bir proleter devrim olarak tanımladı. Aynı zamanda da, bunu, bir köylü devrimi olarak niteliyordu; çünkü O [Lenin], toprak sorununun, yani toprak ağalığının ortadan kaldırılmasının, birinci Rus devriminin ekonomik temeli ve özgür bir ulusal özelliği olduğunu kabul ediyordu. Köylülerin toprak uğrındaki devrimci savaşımı, genel demokratik hareketin programının önemli bir bileşenydi.»³⁴

Ancak Lenin, köylülüğün, proletaryaya nazaran, görece istikrarsızlığını da kabul etmek gerektiğini söylüyordu. Fakat bu is-

³³ Lenin, «Küçük - Burjuva Sosyalizmi ve Proleter Sosyalizm», Toprak Me-seleleri içinde, s. 29, Ankara, 1969.

³⁴ Y. Klimov, Bolşevik Partisi ve Rusya'da Demokratik Devrim, s. 31, Moskova, 1975.

tikrarsızlık, liberal burjuvazinin istikrarsızlığından temelden farklıydı.

Demokratik ve sosyalist devrimler, gerek amaçları, gerekse katılan sosyal güçlerin bileşimi bakımından birbirinden ayrılır. «Biri, özgürlük için (burjuva toplumunun özgürlüğü için), demokrasi için, yani halkın mutlak egemenliği için bütün halkın verdiği savaştır; öteki, toplumun sosyalist örgütlenmesi için proletaryanın burjuvaziye karşı giriştiği sınıf mücadelesidir.»³⁵

Dolayısıyla, proletaryanın her iki devrimdeki bağlaşıkları da birbirinden farklıdır: Birinde, köylülüğün büyük çoğunluğuyla birlikte, her türlü kölelik zihniyetine, zorbaca baskıya, tarım feodallerine karşı savaş; diğerindeyse, kır proleterleriyle ve yarı - proleterleriyle birlikte, tüm burjuva unsurlara, burjuva düzeninin temellerine karşı savaş gündemdedir. 1905 Devrimi'nde Rusya proletaryası, bunlardan birincisini başarmak göreviyle karşı karşıyaydı. Proletarya, bu savaşı yürütürken kendi ideolojik ve örgütsel bağımsızlığını ve öz sınıfsal çıkarlarını korumak, burjuvaziye ve bazı durumlarda da küçük - burjuvaziye karşı sınıf savaşımı vermek gerektiğini unutmamalıydı. Birinci Rus devriminde proletaryanın üstlendiği görev, geçici bir görevdi. Ancak bunu küçümsemek, görmezlikten gelmek, ya da mutlaklaştırmak, proletaryanın nihai hedefinin —sosyalist devrimin— yerine koymak gericiliğe hizmet olacaktı.

1905 Devrimi, Çarlık ile liberal burjuvazi arasında bir uzlaşmayla sonuçlandı denilebilir. Çarlık rejiminin temellerini sarsan devrimci dalga bastırıldı. Çünkü o aşamada sosyal - demokratların proletarya kitleleri üzerindeki etkisi henüz yetersizdi. Köylü kitleleri üzerindeki etkisiyse çok azdı. Lenin, «proletarya, özellikle de köylülük, korkunç dağınık, geri ve cahildir» diye yazmaktaydı. Fakat devrimin eğitici ve toparlayıcı işlevine olan inancını da dile getirerek, şunları ekliyordu: «Devrimin gelişimindeki her adım, kitleleri uyandırır ve onları, gerçek ve yaşamsal çıkarlarını tam ve tutarlı bir şekilde dile getiren biricik program olan devrimci programın safına doğru, karşı konulmaz bir kuvvetle çeker.»³⁶

Gerçekten de, Birinci Rus devriminin yenilgisi bile halk kitleleri arasındaki devrimci ateşi söndüremedi, yalnızca —ilerde yeniden ve daha canlı olarak ortaya çıkmak üzere— küllledi. Devrimci dönemdeki kısa ve görece özgürlük ortamının ardından, uzun gerici yıl dönümü geldi.

³⁵ Lenin, «Sosyalizm ve Köylüler», İşçi ve Köylü İttifakı içinde, s. 15, Ankara 1970.

³⁶ Lenin, İki Taktik; aeg. s. 82-3.

5. Gericilik Dönemi ve Stolipin «Reformları»

Çarlık hükümeti, Sosyal - Demokratların da yer aldığı 2. Duma'yı dağıttıktan sonra, 3. Duma'yı topladı. Bu Duma'da, Kara Yüzler denilen aşırı gerici blok ve Anayasacı - Demokratlar (Kadetler) çoğunlukta idi. Bunlar, çarlığın iç ve dış politikasını destekliyorlardı. Kara Yüzler ve diğer gericiler, işçi ve köylülerin azılı düşmanıydılar. Köylü hareketi bastırılırken binlerce köylüye meydan dayağı çektirmişler, köylü militanları kurşuna dizdirmişler, pogromlar ve yağmalar düzenlemişler, devrime katılan işçi ve köylüleri kırıp geçirmişlerdi. Bu halk düşmanlarından halk yararına birşey beklemek olanaksızdı.

İkinci Duma'yı dağıtan ve Sosyal - Demokrat grubun varlığına (sürgün, zindan, vb. yoluyla) son veren Çarlık hükümeti baskıyı yoğunlaştırmaktaydı. Proletaryanın politik ve ekonomik örgütlerini şiddet yoluyla dağıtmayı tasarlıyordu. Ülkede baştan-başta darağaçları kuruldu. Binlerce işçi, köylü idam edildi.

Fakat, «işçilerin, köylülerin devrimci hareketlerini bastırma çabalarında Çarlık hükümeti, sadece baskı ve şiddet kullanmakla, imha hareketleriyle, kurşuna dizmelerle, zindanlarla, kürek cezalarıyla kalamazdı. Çarlık hükümeti, köylülerin 'Çar baba'larına karşı saf inançlarının gitgide zayıfladığını endişeyle görüyordu. Bu yüzden büyük bir hileye başvurdu: Köylük bölgelerde kalabalık bir sınıf olan köy burjuvazisinin —kulakların— kişiliğinde kendisine sağlam bir destek yaratmayı tasarladı.»

Böylelikle, Stolipin tarafından 9 Kasım 1906 tarihinde bir toprak reformu yasası çıkarıldı. 1906 - 1910 arasında iki aşamada gerçekleştirilen bu yasayla,

— Topraktan ortaklaşa yararlanma sistemi ortadan kaldırıldı;

— Her köylü hissesine düşen toprağı özel olarak işleyecek ve köy komününden çekilebilecekti;

— Ayrıca köylü kendi toprağını satma hakkına da sahip olacaktı.

Sonuçta, zengin köylüler, kulaklar, hali vakti yerinde olan köylüler yoksul köylülerin topraklarını, yok pahasına ele geçirmeye başladılar. Birkaç yıl içinde bir milyondan fazla köylü, toprağından atıldı, yıkıma uğradı. Kulakların toprakları genişledi. Bazı kulaklar, çok sayıda işçi çalıştırmaya başladılar. Ayrıca hükümet, köy komününe ait en iyi, en verimli toprakların kulaklara verilmesini de şart koşmuştu. Yine hükümet, toprak satın almaları, çiftlik kurmaları için onlara önemli ölçüde kredi verdi.

1906'dan 1915'e değin geçen 9 yıl içinde, iki milyondan fazla köylü ailesi köy komünlerinden ayrıldı.

Stolipin'in toprak politikası, kırsal alandaki ayrışımı hızlan-

dirdi. Kulaklarla yoksul köylüler arasındaki sınıfsal çelişkileri keskinleştirdi. Kısacası, «Birinci Rus devriminden sonra Çarlık hükümetinin uyguladığı toprak reformu, yalnızca kulakların konumunu güçlendirdi ve, yoksul ve orta köylüleri yıktı.»³⁷

1917 Şubat'ına gelindiğinde, gerek Çarlığın yıllardır uygulayageldiği baskı ve terör politikası nedeniyle, gerekse sürüp giden savaş nedeniyle, yoksul köylülerin hoşnutsuzluğu son haddine varmıştı. Köylülüğün ezici çoğunluğu, artık daha güçlü bir şekilde, köklü değişiklik istemlerini dile getirmekteydiler.

6. 1917 Şubat Devrimi ve Sonrasında Köylülük

1917 Şubat'ında gerçekleştirilen devrim, 1905'de bastırılan burjuva demokratik devrimi sonuçlandırmış oldu. İktidar, burjuvazinin ve burjuvalaşmış büyük mülk sahiplerinin eline geçti. Devrimden sonra kurulan yeni hükümet, iktidarı ele geçirir geçirmez, halk yığınlarının devrimci atılımını bastırmak, iktidarın «aşağıdan» gelen bir hareketle ele geçirilmesini engellemek için türlü önlemler almaya başladı. Hükümet, bir yandan Kurucu Meclis'in toplanmasını engellemekte, öte yandan da büyük toprak mülkiyetine, feodal kalıntıların bu maddi temeline dokunmamakta diretiyordu. Oysa, Şubat Devrimi'nde etkin bir rol oynayan proletarya ve yoksul köylüler bu köklü değişikliklerin bir an önce gerçekleştirilmesinden yanaydılar. İktidarı elinde tutan burjuvazi ve ona yardım eden Menshevikler, sağ Sosyalist - Devrimciler ise bir oyalama taktiği güdüyorlardı.

Burjuvazi ve yandaşları, diğer konularda olduğu gibi, tarım alanında da hiçbir köklü önlem almadılar. Aksine, devrimin yarattığı İşçi, Köylü ve Asker Vekilleri Sovyetleri'nin etkinliğini azaltmak, yönetimi ve denetimi tümüyle kendi ellerinde toplamak için çeşitli yöntemler deniyorlardı.

Devrimi sonuna kadar götürmek ve onu sosyalist bir devrimle taçlandırmak görevinin proletaryaya ve partisine düştüğü açık ortadaydı. RSDİP'nin Nisan Konferansı işte böylesi bir atmosfer içinde toplandı. Lenin, gerek Bolşevik yayın organlarında yayınlanan yazılarında, gerekse Parti Konferansı için hazırladığı ünlü 'Tezler'de, alınması gereken önlemleri ayrıntılarıyla işledi. Kırsal alanda partinin görevleriyle ilgili olarak da sunuları belirtiyordu: «... proletaryanın partisi olarak bizim mutlak ödevimiz, hemen bugünden bir tarım programı sunmak değildir: sadece, aynı zamanda derhal gerçekleştirilebilir ve Rusya'da köylü toprak devriminin çıkarının emrettiği pratik tedbirleri öne sürmektir.»³⁸

³⁷ Tarım - Köylü Sorununda Leninizm, s. 27.

³⁸ Lenin, Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi, s. 48, Ankara 1975.

Proletarya partisinin öne sürdüğü önlemler, Nisan Konferansı tarafından alınan kararlarda ifadesini buldu. Konferans kararlarında tarım sorunuyla ilgili olarak şu noktalar yer alıyordu:

✘ Proletarya partisi, Rusya'daki bütün büyük toprak mülkiyetine el konulması için savaşım verecektir;

✘ Parti, bütün toprakların hemen Köylü Temsilcileri Sovyetleri'nde ya da demokratik bir şekilde seçilmiş, büyük toprak sahiplerinden ve memurlardan bağımsız olan diğer bölgesel idari organlarda örgütlenmiş köylülere devredilmesini savunacaktır;

✘ Parti, bütün toprağın millileştirilmesini ve toprağın idari hakkının bölgesel demokratik kuruluşlara verilmesini ister;

✘ Parti, köylüleri oyalayan, onlara büyük toprak sahiplerinin uygun gördüğü bir toprak reformunu dayatmaya çalışan Geçici Hükümete, Narodniklerin ve Menşeviklerin küçük - burjuva bocalamalarına karşı savaşacaktır;

✘ Parti, köylülere, derhal toprağı devralmalarını ve üretimi artıracak önlemler almalarını öğütler;

✘ Bir toprak reformu, ancak bütün ülkenin demokratikleştirilmesiyle başarılı ve kalıcı olabilir;

✘ Tarım proletaryasının ayrı ve bağımsız örgütlenmesi sağlanmalıdır;

✘ Parti, Rusya'nın bazı yerlerinde büyük toprak sahiplerinin hayvanlarının ve aletlerinin komitelerde örgütlenmiş köylülere devredilmesini ve bu komitelerin insiyatifinin desteklenmesini ister;

✘ Parti, köy proleterlerine ve yarı - proleterlerine orta büyüklükte örnek çiftlikler örgütlemeye çalışmalarını önermelidir.³⁹

Bu kararlar ışığında çalışmalarını yürüten Bolşevikler, kısa zamanda birçok Sovyet'te etkin bir konum sağladılar. Bolşeviklerin çalışması Geçici Hükümetin gerçek amacını, Menşeviklerin ve sağ Sosyalist - Devrimcilerin içyüzünü gözler önüne serdi.

Burjuvazi, bir yandan işçi, köylü ve asker kitlelerini oyalamaya çalışırken, öte yandan da karşı - devrimi örgütliyordu. Kornilov ayaklanmasını tezgahlıyordu. Bolşeviklerin yaynevleri dağıtılıp, kapatıldı. Lenin hakkında soruşturma açıldı. Kornilov'un başı çektiği sağcı generaller Kadetlerle anlaşarak karşı - devrimci ayaklanmayı başlattılar. Ancak, Petrograd'a saldıran gericiler güçlü bir darbe yediler. Ağustos sonuna doğru devrim yeni bir döneme girdi. Geçici Hükümetin kimler hesabına çalıştığı ortadaydı. Devrimin yeni bir atılımla başarıya ulaşması, halk kitlelerinin Geçici Hükümeti devirip devirememesine, Bolşeviklerin iş-

³⁹ Lenin, «Toprak Meselesi İle İlgili Karar», Toprak Meseleleri içinde, s. 138 - 9.

çi, köylü ve askerler arasındaki ajitasyon, propaganda ve örgütlenme çalışmalarına bağlıydı. Yoksul köylüler ve öteki emekçiler, ancak, sağ Sosyalist - Devrimci ve Menşevik partilerden koparak, burjuvazi ile her türlü uzlaşmayı reddederek ve kararlı bir şekilde proletaryanın yanında yer alarak kendilerini kurtarabileceklerini anlamışlardı. Öte yandan, işçi sınıfının iktidarı alması da, yoksul ve küçük köylüler tarafından desteklenmesine bağlıydı. «Yalnız devrimci işçiler, eğer en yoksul köylüler tarafından desteklenirse, burjuvazinin direncini kıracak, halkı toprağın (tazminatlı) kazanılmasına, tam bir özgürlüğe, açlığa karşı zafere, savaşa karşı zafere ve adil ve sürekli bir barışa götürecektir.»⁴⁰

7. Demokratik Devrimde Toprağın Millileştirilmesi Sorunu

Burada, toprağın millileştirilmesi sorununun ekonomik görünümüyle değil, politik görünümüyle ve esas olarak da, Çarlık Rusyası'nda yeralan demokratik devrim koşullarındaki konumuyla ilgileneceğiz.

Çarlık Rusyası'nda köylü kitlelerinin önemli bir kısmı az topraklı köylülerden oluştuğu için, toprak özlemi, toprağa duyulan açlık işçi sınıfı partisinin görmezlikten gelemeyeceği bir olgu durumundaydı. «Köylünün bütün görebildiği, büyük toprak sahibinin latifundiasının kendi ellerine geçmesidir.» Köylü bu isteği küçük ölçekli tarımın canlanmasını, güçlenmesi, yayılması ve egemen sistem haline gelmesi için ileri sürüyordu. Ancak öte yandan, topraksız kitlelerin genişliği, daha hızlı bir tarımsal gelişim için gereken koşulları destekleyen unsurların varlığı anlamına gelmekteydi.

Demokratik devrimde yeralan burjuvazinin bazı kesimleri ile köylülüğün büyük kısmı arasında bu bakımdan belirgin ayrılıklar vardı. Sözkonusu burjuva kesimler, genellikle toprağın millileştirilmesinden yana değillerdi; çünkü hem kendileri toprak sahibi olmuşlardı, hem de toprağa yapılan «saldırının» bütün özel mülkiyete yönelebileceğinden korkuyorlardı. Oysa, Rusya'da burjuva - demokratik devrim döneminde, henüz kendisi topraklandırılmamış olan ve bu yüzden de millileştirmeyi destekleyen geniş bir radikal burjuva kesimi vardı: Rusya köylülüğü.

Toprağın millileştirilmesi, kuskusuz, kapitalizmin temellerine karşı yöneltilmiş bir önlem değildi. Tersine, mevcut koşullarda, Çarlık Rusya kırında kapitalizmin daha hızla yayılmasının ön koşullarından biri ve en önemlisiydi. Lenin, toprağın millileştiril-

⁴⁰ Lenin, «Devrimin Öğrettikleri», Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi içinde, s.

mesiyle ilgili olarak şu noktayı özellikle vurgulamıştı: «... toprakta özel mülkiyetin kaldırılması, toprakta sermayenin serbestçe yatırımasının ve sermayenin üretimin bir dalından diğerine serbest akışının bütün engellerinin kaldırılması için, burjuva toplumunda yapılabileceklerin en azamıdır. Kapitalizmin özgür, yaygın ve hızlı gelişmesi, sınıf mücadelesi için tam özgürlük, tarımı 'az gelir getiren' endüstrilere döndüren lüzumsuz bütün araçların ortadan kaldırılması — işte kapitalist üretim sistemi altında toprağın millileştirilmesinin anlamı budur.»⁴¹ Bu bakımdan, millileştirme, kapitalizmin hızlı gelişiminin bir sonucu değil, bir koşuluymuştu.

Rusya kırında görülen ve bölüm başında değindiğimiz toprak açlığı, millileştirmenin toprağın bölüştürülmesine bir geçiş olması durumunu yaratabilir miydi? «Köylü yığınlarını, millileştirme için mücadele etmeye zorlayan gerçek ekonomik ihtiyaç, bütün eski toprak ilişkilerinin tamamen yenilenmesi ihtiyacı, toprağın tümünü 'temizleme' ihtiyacı, toprağı yeni tarım sistemine uydurma ihtiyacıdır. Durum bu olduğuna göre, besbelli ki, kendini yeni tarım sistemine uydurabilmiş olan, bütün toprak mülkiyeti sistemini yenilemiş olan köylüler, yeni tarım sisteminin sağlam temellere oturtulmasını, yani devletten kiraladıkları tarlaları kendi mülkleri haline getirilmesini isteyebilirler.»⁴²

Lenin, bu durumda proletaryanın tutumunun ne olacağını araştırmış ve şu sonuca varmıştır: «Proletarya, feodalizme karşı, gerçekten devrimci bir mücadele yürüttüğü zamanlarda, militan burjuvaziyi destekleyebilir ve desteklemelidir. Ama burjuvazi yatışırken onu desteklemek, proletaryanın işi değildir. Toprağın millileştirilmesi olmaksızın Rusya'da muzaffer bir burjuva devriminin mümkün olmadığı kesin ise, o zaman, belirli miktarda bir 'geriye - dönüş' olmaksızın, köylüler (ya da, varsayılan ilişkiler açısından daha doğru olarak: çiftçiler) karşı - devrime doğru yönsemeksizin, toprağın bölüşülmesine yönsemenin mümkün olmadığı daha da kesindir. Proletarya, bütün bu çabalara karşı, devrimci gelenekleri savunacak ve bu çabaları ilerletmeyecektir.»⁴³

Lenin tarafından kaleme alınan ve Nisan Konferansı tarafından kabul edilen Toprak Meselesi İle İlgili Karar'da, toprağın millileştirilmesinin, bir burjuva önlem olmakla birlikte, sınıf savaşımı için en geniş özgürlüğü yaratacağı, toprak tasarrufunun burjuva olmayan unsurlarının kapitalist toplumdaki mümkün en

⁴¹ Lenin, «Birinci Rus Devrimi'nde (1905 - 1907) Sosyal - Demokrasinin Toprak Programı», Toprak Meseleleri içinde, s. 49.

⁴² age, s. 56 - 7.

⁴³ age, s. 58 - 9.

geniş biçimde ortadan kaldırılmasını sağlayacağı ve üretim araçlarının özel mülkiyetine ağır bir darbe indireceği için, proletarya partisi tarafından her yoldan desteklenmesi gerektiği bir kez daha vurgulanmaktaydı.

Lenin'in, toprağın millileştirilmesini incelerken, toprağın bölüştürülmesinden ziyade, millileştirilmesi ve büyük ölçekli üretimin uygulanması önlemlerini desteklemesi, Rusya'daki somut durumun somut çözümlemesinden kaynaklanıyordu. Nitekim, toprak açlığının çok daha büyük, «bir parça toprağa sahip olmak» özleminin çok daha şiddetli ve özel mülkiyet geleneğinin daha yaygın olduğu Doğu Avrupa ülkelerinde uzun yıllar sonra uygulanacak olan tarım politikası, bu açıdan, Marksist tarım programının daha farklı bir biçimde somutlaşmasını temsil edecekti.

8. 1917 Ekim Devrimi ve İşçi - Köylü Bağlılığı

1917 Ekim'ine gelindiğinde, ülkenin önünde iki yol kalmıştı: Ya burjuvazinin izlediği baskı ve sömürü politikasına boyun eğmek, ya da bu baskı ve sömürü sistemini ortadan kaldırmak. Proletarya, ikinci yolu seçti. Önce Petrograd'da ve Moskova'da başlayan ayaklanmalar, sonunda, tüm ülkeye yayıldı. Sovyetler, yönetimi ele geçirdiler. Geçici Hükümetin üyeleri tutuklandı. Dünyanın ilk işçi - köylü devleti kuruldu. Devrim, Lenin'in ve Bolşevik Partisi'nin önderliğinde zafere ulaşmıştı.

Yeni kurulan Sovyet devleti, ivedi çözüm bekleyen sorunları hemen, sırayla ele almaya başladı. İktidarı elinde tutabilmesi, devrimi sonuna değin götürmesi ve kırsal alana da yayması açısından, proletaryanın geniş köylü kitleleriyle bağlarını pekiştirmesi zorunluydu. Bu zorunlulardan ötürü, devrimden 24 saat geçmeden Toprak Kararnamesi yayınlandı. Bu kararname, Tüm Rusya Köylü Temsilcileri Sovyeti'nin organı olan *İzvestia*'da 19 Ağustos'ta yayımlanan Köylü Mandatı temelinde hazırlanmıştı. Genel olarak, «tüm Rusya'nın sınıf - bilinçli köylülerinin büyük çoğunluğunun mutlak iradesini»⁴⁴ dile getiren Köylü Mandat'ında başlıca şu istemler yer alıyordu :

- Toprakta özel mülkiyet hakkının ebediyen kaldırılması;
- Tüm yeraltı zenginliklerinin devlet mülkiyetine geçmesi; küçük akarsu, göl, kuru, vb.'nin köy komünlerine bırakılması;
- Müsadere edilen topraklar üzerindeki tüm üretim araçlarının (hayvanlar dahil) devlete ya da komünlere aktarılması;
- Yüksek bir gelişim düzeyine ulaşmış işletmeleri barındıran toprakların, bahçelerin, plantasyonların, tohumlukların, serlerin, vb. paylaşılmayarak, örnek işletmeler haline getirilmesi;

⁴⁴ Lenin, *Toplu Eserler*, C. 26, s. 260.

— Rusya devletinin bütün vatandaşlarının topraktan yararlanma hakkına sahip kılınması ve ücretli emeğin yasaklanması;

— Bir kez kamulaştırıldıktan sonra, tüm toprağın halk tarım kooperatiflerine geçmesi.

Köylü Temsilcileri Sovyetleri'nin toprak sorunuyla ilgili olarak ileri sürdüğü bu köklü önlemler ışığında hazırlanan Toprak Kararnamesi ise şu noktaları içermekteydi :

1. Büyük toprak mülkiyeti, hiçbir tazminat ödenmeksizin, şu andan itibaren kaldırılmıştır.

2. Büyük toprak sahiplerinin malikaneleri, ve aynı şekilde, prenslerin, manastırların ve kilisenin toprakları, tüm hayvanları, binaları ve demirbaşlarıyla, yapıları ve müstemilatıyla birlikte, bunların tasarrufunu Kurucu Meclis açılana dek elinde tutacak olan o bölgenin tarım komitelerine, o bölgenin Köylü Temsilcileri Sovyeti'ne geçer.

3. Müsadere edilmiş ve bundan böyle bütün ulusun mülkiyetine geçmiş olan malların zarara uğratılması, devrim mahkemesi tarafından cezalandırılması gereken ağır bir suçtur.

4. Görev Belgesi (Mandat), Kurucu Meclis en son kararı alana dek, büyük tarım dönüşümlerinin gerçekleştirilmesinde her yerde rehber görevi görmelidir.

5. Yoksul köylülerin ve sıradan kazakların (eskiden Orta Rusya'da göçebe ve yarı göçebeler) toprakları müsadere edilmeyecektir.

Toprak Kararnamesi, proletaryanın tarım sorunundaki azami programı değildi. Hatta, Sosyalist - Devrimcilerin tarım programında yer alan ve küçük köylüler tarafından desteklendiği görülen bazı istemleri de içeriyordu. Lenin, devrimci pratiğin sorunu çözeceğine inanıyordu. Şunları söylüyordu: «Demokratik bir hükümet olarak biz, proleter sınıfların aldıkları kararlarla anlaşma halinde olmasak bile, bunları bir kenara atamayız. Kararnameyi fiilen ve yerinde uygulayarak, gerçeğin nerede olduğunu köylüler kendileri anlayacaklardır.»

Pratik tarım sorunlarının çözümlenmesinin yanısıra, Parti'nin genel politik tutumunun belirlenmesi açısından da, köylülüğü oluşturan kategorilere karşı proletaryanın yaklaşımının açıkça belirginleştirilmesi zorunluymdu. Lenin, konuyu özel bir dikkatle inceledi ve Çarlık Rusyası'ndaki koşullardan hemen olduğu gibi devralınmış olan Rusya kırındaki sınıfsal yapıyı ve bu unsurlara karşı proletaryanın tutumunu ortaya koydu :

1. **Tarım proletaryası.** Kapitalist tarım işletmelerinde çalışmak üzere yıllık ya da mevsimlik olarak işe alınan emekçilerdir. Geçimlerini, işgüçlerini satarak sağlarlar. Bu kategorinin diğer-

lerinden ayrı ve bağımsız olarak örgütlenmesi gerekir. Parti'nin bunlar arasında yoğun bir propaganda ve örgütlenme çalışması yürütmesi zorunludur. Devrimci proletaryanın, kırsal alandaki uzantısı olmakla birlikte, öznel bakımdan ondan ayrı bazı özellikler gösterir.

2. Yarı - proletarya ya da yarı - köylüler. Küçük bir toprak parçasına sahip olup, geçimlerini kısmen bu topraktan, ama çoğunlukla da ücretle çalışarak sürdürürler. Proletarya partisi, bu köylü kategorisi arasındaki çalışmalarına ağırlık verirse, bunların desteğini alabilir. Sovyet devleti, devrimden hemen sonra bu unsurlara ölçsüz yararlar getirmiştir.

3. Küçük köylüler. Bu grupta yeralan köylüler işgüçlerini kiralamadan, kendi topraklarında ya da kiraladıkları toprakta çalışarak, geçimlerini sağlarlar. Bir bütün olarak bunlar, devrimden kazançlı çıkarlar. Ancak, aynı zamanda bunlar, sınırlı da olsa tüketim maddeleri sattığından, spekülasyon ve mülkiyet alışkanlıklarıyla yozlaşmışlardır. İşçi sınıfı partisi, tutarlı bir politika izleyerek, büyük toprak sahiplerine karşı kesin bir tavır alarak, küçük köylü yığınlarının çoğunu kazanabilir ve kazanmalıdır.

4. Orta köylüler. Çok büyük sayılmayacak toprak parçalarına sahip, bazen (2-3 işletmede bir) ücretli işgücüne başvuran köylülerdir. Bu gruba karşı Parti'nin tutumu çok esnek olmak zorundadır. Devrimden hemen sonra, orta köylülüğü kazanmak değilse bile, onu etkisiz kılmak, tarafsızlaştırmak için çaba harcanması gerekir. Bu yüzden Sovyet iktidarı, devrimden hemen sonra, özel mülkiyeti derhal ve tümüyle ortadan kaldırmamıştır.

5. Büyük köylüler. Tarım alanındaki kapitalist müteşebbislerdir. Yanlarında genellikle çok sayıda ücretli işçi çalıştırırlar. Parti, köye yönelik çalışmalarında bu sömürücülerin ideolojik ve politik etkisinden köylüleri kurtarmayı amaçlamalıdır. Ancak, bazı durumlarda, devrimden sonra **hemen** bunlara vurmak gerekmez. Fakat, kırsal alanda sosyalizm ilerledikçe bu unsurların karşı koyması kaçınılmaz olacaktır ve ilk karşı koyma girişiminde de, bunlara en amansız ve en ağır darbeyi vurmak gerekir. Bu bakımdan, kırsal alanda, içinde proleterlerin ve yarı-proleterlerin ağır basacağı komitelerin örgütlenmesi zorunludur.

6. Toprak ağaları, derebeyleri. Hiçbir iş yapmamalarıyla ayrılan bu büyük toprak sahipleri gurubuna, devrimden sonra darbe vurmak, topraklarına el koymak ve bunları millileştirmek; yerine göre, ya devlet çiftlikleri, örnek işletmeler kurmak, ya da bu arazileri küçük köylülere, tarım emekçilerine dağıtmak ve gönüllülük ilkesi temelinde kooperatifleşmeye gitmek gerekecektir.

Oktobr Devrimi'nin ardından Parti, köylülüğün değişik kesimlerinin kazanılması, tarafsızlaştırılması ya da yıkılması için çok yönlü bir çalışmaya girişti.

Devrim'den sonra toplanan Tüm Rusya II. Sovyetler Kongresi diferansiyel toprak rantının devlet tarafından alınmasını, büyük devlet çiftliklerinin örgütlenmesini, toprak dağıtımında komünlere ve derneklere öncelik verilmesini, ücretli emek kullanılmasının yasaklanmasını karara bağladı. Toprak dağılımında yoksul ve az topraklı köylülerin yanısıra, tarım emekçilerine de öncelik tanındı.

1918 ortalarından itibaren her yerde yoksul köylü komiteleri kurulmuş ve bunlar, tarımın yeniden örgütlenmesine etkin olarak katılmaya başlamışlardı. 5 aylık bir geçmişleri olmakla birlikte, bu komiteler, devrimin kırdaki gelişiminde etkin bir rol oynadılar. Çarlık Rusyası'nda kırsal alanda önemli bir yer tutan zengin köylüler, kulaklar yavaş yavaş yalıtılıyor ve üst konumlardan uzaklaştırılıyorlardı. Parti'nin büyük çabasıyla, yoksul köylüler, kulaklarla savaşta orta köylülüğün büyük kısmını kazanmayı başarmışlardı.

Devrim, kır emekçilerine, az topraklı köylülere büyük yararlar sağladı. El konulan 150 milyon hektarlık ekilebilir alan köylülere verildi. Devrimden önce, Sovyetler Birliği'ni oluşturacak topraklarda yaşayan köylüler 215 milyon hektar toprağa sahipti ve bunun 80 milyonu kulakların, 135 milyonu da —kulakların sayısının çok üstünde olan— yoksul ve orta köylülerindi. Devrimden sonra, el konulan toprakların devredilmesiyle bu sayı 365 milyon hektara çıktı. Kulaklar topraklarının yüzde 60'ını yitirirken, yoksul köylülerin toprakları 3 misli, orta köylülerin toprakları ise üçte bir kadar arttı. Toplam artış, yüzde 150'ydı.

Yoksul köylüler, toprağın yanısıra başka kazanımlar da elde ettiler. Tamamı yaklaşık 350 milyon altın rubleyi bulan ve bazı kulaklardan alınan çok sayıda çekim ve sağım hayvanına sahip oldular. Devrimden önce köylülerin, Köylü Toprak Bankası'na (1 Ocak 1916 itibarıyla) 1 milyar 398 milyon altın ruble tutarında borçları vardı. Köylülük bu borçlardan da kurtarıldı. Yine köylüler, devrimden önce, yılda 215 milyon altın rubleyi toprak alımına yatırıyor, yüksek bir rant ödüyorlardı. Oktobr'dan sonra, köylülerin toprak satın alma ya da kiralama için verdikleri yıllık ödentilerin kaldırılması, onlara 740 milyon altın ruble kazandırdı.⁴⁵

Yoksul köylülerin elde ettiği bu kazanımlar, onların kulakların etkisinden kurtulmasında, proletaryanın yanındaki tarih-

⁴⁵ Bkz. Tarım - Köylü Sorunu Üzerine Leninizm, s. 33-4.

sel ve doğal yerlerini almasında önemli bir rol oynadı.

Lenin, devrimin kırsal alandaki evrimiyle ilgili olarak şunları yazmıştır: «...1917 Ekimi'nde biz, iktidarı bütün köylülükle birlikte ele geçirdik. Sınıf mücadelesinin köylerde henüz gelişmemiş bulunması ölçüsünde bu, bir burjuva devrimiydi. Daha önce söylediğim gibi, gerçek proletarya devrimi, köylerde ancak 1918 yazında başladı. Eğer bu sonuncu devrimi başlatamasaydık, yaptığımız iş eksik kalmış olacaktı. İlk aşama, kentte iktidarı ele almaktan, iktidarın Sovyet biçimi örgütlenmesinden ibaretti. İkinci aşama, bütün sosyalistlerin esas saydıkları, bu olmayınca sosyalistlerin artık sosyalist olamayacağı şeydi: köylerde proleterlerle yarı-proleterlerin ayrılması, bunların köylerde burjuvaziye karşı mücadele etmek için kent proletaryasıyla ittifakı.»⁴⁶ Bu, esas olarak 1919 başlarında tamamlanmış bulunuyordu.

*
**

Bolşevik Partisi'nin hazırlamış olduğu tarım programı, Çarlığın ve daha sonra da burjuvazinin devrilmesinde, sosyalizmin kurulmasında ve sağlamlaşmasında muazzam bir rol oynadığı gibi, gelecekteki devrimlerde de önemli bir tarihsel ders görevi gördü, işçi sınıfı partilerine ışık tuttu.

Rusya'da, RSDİP tarım programının devrimde oynadığı rol; Marks ve Engels'in yıllarca önce işaret ettikleri, Lenin'in her fırsatta yazdığı şeyi, yani, işçi sınıfı partisinin köylülüğe karşı doğru bir politik tutum takınmadıkça, yoksul ve küçük köylü kitleleriyle bağlaşma kuramadıkça, orta köylülüğe karşı titiz bir politik yaklaşım yapamadıkça, devrimi başarıya götüremeyeceği gerçeğini doğruladı.

Günümüzde de, temelleri Marks, Engels ve Lenin tarafından çizilen Marksist-Leninist tarım programı devrimci süreçte büyük bir rol oynamaya devam etmektedir. Yeni koşullarda, dünya sosyalist sisteminin gelişip güçlendiği, emperyalizmin gerilediği, kapitalist ülkelerde işçi sınıfı hareketinin yeni konumlar kazandığı ve ulusal kurtuluş akımlarının yaygınlaştığı şimdiki durumda, işçi sınıfının genel olarak tüm emekçi kitlelerle, özel olarak da köylülükle daha geniş çaplı bir bağlaşıklık kurmasının nesnel olanakları ortaya çıkmıştır. Gelişmiş ve gelişmekte olan kapitalist ülkelerdeki komünist ve işçi partileri, genel ilkeleri kendi ülkelerinin özgül koşullarıyla ustaca kaynaştırarak, bu olanakları mümkün olduğunca geniş ölçüde kullanmaya çalışıyorlar ve çalışmalarını gerekiyor.

⁴⁶ Lenin, «RK(B)P VIII. Kongresi; Köylerde Çalışma Üzerine Rapor», İşçi ve Köylü İttifakı içinde, s. 87.

Sosyalist ülkeler köyü, kırsal emekçileri gelişmiş ve gelişmekte olan kapitalist ülkeler köylülerine esinlendirici bir örnek oluşturuyorlar. Ezilen köylülerin savaşımına ışık tutması gereken Marksist-Leninist tarım programının, günümüz kapitalist dünyasında nasıl bir uygulama biçimi aldığını incelemek için, sözkonusu ülkelerin tarımsal özgüllüklerini kısaca ele almak gerekecektir. Bu, ileriki yazıların konusu olacaktır.

TEMEL DAĞITIM

* * *

BARIŞ ve SOSYALİZM SORUNLARI DERGİSİ
TÜRKİYE DAĞITIMI

* * *

ÜRÜN DERGİSİ TÜRKİYE DAĞITIMI
KONUK, ÜRÜN, TEMEL, SORUN, ÖNCÜ, KIZILIRMAK,

* * *

VARDİYA YAYINLARININ TÜRKİYE DAĞITIMI

* * *

- **Merkez** : Divanyolu, Klodfarer Cad. 38/2
Cağaloğlu - İSTANBUL
- **Ankara ve yöresi** : Necatibey Cad. Bilecik Pasajı,
27/29 Yenişehir - ANKARA
P.K : 309 Bakanlıklar - ANKARA
- **Diyarbakır ve yöresi** : Ali Emiri Cad. 2. Sokak, No: 8
DİYARBAKIR
- **İzmir ve yöresi** : 3. Beyler, 850. Sokak, No: 31/201
Kemeraltı - İZMİR

Kırsal Alanda Politik Örgütlenme

K. AKSU

1. Örgütsel Çalışmanın Nesnel ve Öznel Temelleri

Günümüzde, ülkenin sanayi kesiminde önemli olaylar gelişmektedir. Ulusal üretimin yüzde 27'sini veren sanayi kesimi, endüstriyel üretimin yüzde 64'ünü sağlayan 5 yörede toplanmıştır. Bu yöreler, büyük işçi yataklarıdır. İşçi sınıfının politik ve sendikal çıkışları, eylemleri, özellikle buralarda belirgindir. Bu eylemlerde işçi sınıfı partisinin militanlarına ve sempatizanlarına büyük görevler düşüyor. İşçi sınıfının politik örgütü, bu eylemlere yol göstermek, öncülük etmek, uyumlandırmak ve bir bütün olarak hareketin düzeyini yükseltmek durumundadır. Bu ise, işçi sınıfı partisinin örgütlerini yaygınlaştırmakla ve asıl önemlisi, daha da etkinleştirmekle mümkün olabilir.

Farklı biçim ve düzeylerde olsa bile, benzeri süreçler kırsal alanda da kendisini hissettirmektedir. Kırsal kesimde de kapitalist sömürü alabildiğine tırmanmakta, geri üretim biçimlerinin ezgisiyle birlikte yürümekte, demokratik ve ekonomik istemleri boğmaya çalışmaktadır. Ancak, emek-sermaye çelişkisi biçiminde somutlaşan temel çelişki, kırsal alanda daha da karmaşık bir görünüm sunmaktadır. Bir bütün olarak köylülerin büyük toprak sahiplerine, ağalara karşı savaşımı bu karmaşıklığın dikkate değer bir yanıdır. Derebeylik artığı ilişkilere karşı savaş da sürüyor. Bütün bunlar, kırdaki süregiden keskin çelişki ve çatışmaların birer belirtisidir. Köylüler yığınsal eylemlere geçiyorlar. Özellikle 1971 Mart'ı öncesinde hızlanan köylü hareketi, köyde önemli bir demokratik potansiyelin yattığını göstermiştir.

Bu eylemlerin demokratik niteliği, devrimin şimdiki aşamasına bağlı olarak, işçi sınıfı partisinin kırsal alandaki eylemlerle bağlantı kurmasını, bunları örgütlemesini, yönetmesini ve düzeylerini yükseltmesini zorunlu kılmaktadır.

Bir bütün olarak köylü hareketinin demokratik bir hareket olduğunu söylemek bile gereksiz. Ancak bu, partinin ve işçi sınıfının köylü eylemleriyle gerektiği gibi ilgilenmemesi anlamına gelmiyor. Lenin, köylü hareketi ile ilgili olarak, bir keresinde şöyle demiştir: «Bu hareket, devrimci demokratik bir hareket olduğuna göre onu mutlaka desteklemeli ve ileriye doğru itmeliyiz.» Köylü hareketinin demokratik çerçevesini küçümseyen kişi; salt,

işçi sınıfının görevinin her demokratik hareketi desteklemek ve geliştirmek olduğunu unuttuğu için değil, aynı zamanda, işçi-köylü bağlaşıklığı gibi devrimin temel ve stratejik bir sorununu gözardı ettiği için de, bir Marksist olamaz. Elbette, «Köylü hareketi, ne burjuva düzeninin temellerine karşı, ne meta üretimine karşı, ne de sermayeye karşı yönelmiştir. Aksine, köylük bölgelerdeki eski, feodal, kapitalizm-öncesi ilişkilere ve serflik kalıntılarının temel dayanağı olan büyük toprak mülkiyetine karşı yönelmiştir.»¹ Bununla birlikte, devrimimizin şimdiki aşamasında köylü hareketini desteklemek, dahası, örgütlemek ve geliştirmek zorunlu gözükmektedir. Bunun yanısıra, kır proleter ve yarı-proleterlerinin öz sınıfsal çıkarlarını, ideolojik ve politik bağımsızlıklarını koruyan bir başka örgütlenme, parti örgütlenmesi de gerekmektedir. Demokratik ve devrimci örgütlenmeler birbiriyle bağlantılı, içiçe gelişecektir. Lenin, yukarıda anılan yazısına şöyle devam etmekteydi: «Ama öte yandan biz kendi proleter sınıf görüş açımıza sıkı sıkıya bağlı kalmalı, tarım proletaryası ve şehir proletaryası örneğine uygun olarak ve onunla birlikte bağımsız bir sınıf partisi içinde örgütlendirmeli, tarım proletaryasına kendi çıkarlarıyla burjuva köylülerin çıkarları arasındaki çelişkiyi açıklamalı, onu sosyalist devrim için mücadeleye çağırmalı, zulmün ve yoksulluğun bazı köylü tabakalarını küçük-burjuva haline getirmekle sona ermeyeceğini, bunların ortadan kalkması için sosyalist düzenin, burjuva düzeninin tümünün yerini alması gerektiğini göstermeliyiz.»²

İşçi sınıfı partisinin bu ikili görevi, onun, kırsal alandaki örgütlenme çalışmalarına ışık tutmaktadır.

Partinin kırsal alanda vurguladığı en temel demokratik belgilerden biri ve belki de birincisi, köklü bir toprak reformu ve demokratikleşmedir. «İşçi sınıfı ve onun politik örgütü TKP, demokratik bir toprak reformu fikrinin öncülüğünü yapmaktadır. Bu sorun hâlâ gündemdedir.» (Plâform Tezleri'nden)

Bu istem, haklı bir istemdir. Bugün kırdaki demokratik, âdil bir toprak mülkiyeti rejimi olduğundan sözetmek olanaksızdır. Hiç toprağı olmayanlar köy hane halkının yüzde 22'sini bulmaktadır ve bunların sayıları 1 milyon 268 bindir. 50 dönümden az toprağa sahip, yani optimal bir işletme niteliği taşımayan³ işletmeler, hane halkının yüzde 78'ini barındırmakta, oysa bunların elindeki toprak tüm tarımsal toprağın ancak yüzde 27'sini bul-

¹ Lenin, «Küçük - Burjuva Sosyalizmi ve Proleter Sosyalizmi», Toprak Me-seleleri s. 29.

² Lenin, «Proletarya ve Köylüler», İşçi ve Köylü İttifakı, s. 8.

³ Bkz. K. Aksu, «Türkiye Tarımında Toprak Mülkiyeti Rejimi ve Sınıf Sa-vaşımı», Ürün, S. 38, s. 56-7, dipnot.

maktadır. Öteki kutupta yeralan, 100 dönümden fazla toprağa sahip işletmeler, hane halkının ancak yüzde 6'sını oluşturdukları halde, toprağın yüzde 34'ünü elleri altında tutmaktadırlar. Bu kutbun zirvesinde bulunan 1000 dönümden fazla toprağa sahip işletmeler, hane halkının ancak yüzde 0,12'sini bulmakta, toprağın ise yüzde 5'ine sahip bulunmaktadırlar.⁴

Burada, toprak reformu sorunu üzerinde durmak niyetinde olmadığımız için, yalnızca, kırsal alanda öne sürülen demokratik istemlerin haklılığına ve bunların maddi temelinin varlığına işaret ederek, konuya devam ediyoruz.

Demokratik istemlerin gerçekleşmesi için gereken öznel temeller de giderek genişliyor. Bu istemler, daha geri köylü yığınlarına malolmakta, gelecekteki yeni köylü eylemlerinin oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Köylüler arasında, demokratik istemler üzerinde temellenmiş örgütlenmeler henüz pek yetersiz ve zayıf olmakla birlikte, çoğu kez örgütsüz, kendiliğinden çıkışlar halinde görülmekle birlikte, bu istemler için belli öznel potansiyellerin varlığı tartışma götürmez bir şeydir. Son zamanlarda çeşitli nedenlerden dolayı (baskı, terör, «reform» yutturmacaları, örgütsüzlük, vb.), belli ve —inanıyoruz ki— geçici bir zayıflama gösteren toprak işgalleri bunun en belirgin kanıtıdır. Konferans Raporu'nda bu olgu şöyle betimlenmekte: «Köylü jandarmayla her zaman karşı karşıyadır. Hükümeti onda görüyor. Kini, nefreti onun üzerinde toplanıyor. Son zamanlarda uyandıkça, köylü jandarmanın arkasında hükümetin, ağanın, burjuva-ağa partilerinin olduğunu, giderek seçmeye başlıyor. Ağaların topraklarına dalıyor. Bu toprağı hemen kollektif işlemeye koyuyor. Geri vermemek için kazmayla, sopayla, varsa silahıyla karşı koyuyor. Jandarmayla açık çatışmaya giriyor.»

Öte yandan kırsal alanda kapitalizm geliştikçe sınıfsal ayrışım da netleşmektedir. Köy emekçilerinin durumu daha da zorlaşıyor, sömürü artıyor, işsizlik ve yoksulluk büyüyor. Feodal kalıntıların hâlâ ayakta olduğu yörelerden farklı olarak, özellikle Batı ve Çukurova yörelerinde gelişen kapitalistleşme bir kırsal proletaryanın doğuşunu muştuluyor. Yoksul ve küçük köylüler, hattâ bazı orta köylüler proleterleşme «tehlikesi» ile karşı karşıyadır. Tarım işçilerinin doğup güçlenmesi, kırdaki sınıf savaşımı için belirgin nesnel temeller yaratmıştır. Bu durum, işçi sınıfını, devrimci sınıf savaşı ülkülerini köye yayma göreviyle karşı karşıya getiriyor.

⁴ İstatistikler 1973 yılına aittir; Bkz. DPT, Kırsal Refah Politikaları Özel İhtisas Komisyonu Destekleme Politikaları Alt Komisyon Raporu, Ekim 1976, s. 6.

Görelî dağınıklığı, bilinç ve örgütlenme düzeyinin düşüklüğü, vb. ile kent proletaryasından hayli farklı davranış biçimleri gösteren kırsal proletarya ve yarı-proletarya arasında sınıf savaşımının gelişmesi bazı özel zorluklar taşımaktadır. Bu bakımdan, kırdaki proleter sınıf savaşımının öznel faktörleri şimdiki aşamada henüz çok sınırlı ve yetersizdir. Bunları geliştirmek ve güçlendirmek gerekmektedir.

2. Kırsal Alanda Örgütlenmeyi Zorlaştıran Etmenler

Köylülerin örgütlenmesinin ana zorluğu, onların sınıfsal konumlarından ileri gelmektedir. Kapitalizmin gelişimiyle bütünsel bir sınıf olmaktan çıkan köylülüğün büyük bir kesimi, sınıflar yelpazesinde küçük-burjuva bir konum işgal etmektedir. Optimal olmamakla birlikte, küçük de olsa bir toprak parçasına sahip olan, bir çift öküzü bulunan, vb. köylü, küçük-burjuva davranışlar göstermenin nesnel temellerine az çok sahip bulunmaktadır. 5 dönümden fazla toprağı olan köylü ocakları, tüm köylülüğün yüzde 67,5'idir. Hiç toprağı olmayanlar yüzde 22 oranındadır. Ayrıca, bir bölüm köylünün toprak-dışı kaynaklardan (hayvancılık, küçük zanaatlar, vb) gelir sağladığını, bazı topraksızların da ortakçılık, kiracılık yaptığını hatırlatmak gerekir.

Kırsal alandaki işçilerin bile, bazı durumlarda, tam bir mülksüz olmadığı, bu bakımdan da sözün tam anlamıyla bir proleter olmadıklarını belirtmeliyiz. Tarım işçisi olarak çalışanların yaklaşık yüzde 62'sinin 0-30 dönüm arasında değişen bir toprak parçasının sahibi oldukları biliniyor.

İkinci olarak, kırsal alanda örgütlenme geleneği de zayıftır. Dinsel eğilimlerin ağır basması, kadercilik, üretimin dağınık ve bireysel oluşu, yerleşme birimlerinin küçüklüğü burada olumsuz bir rol oynamıştır. Üstelik, eşkiyanın ve başıbozuk asker gruplarının saldırılarından korunmak, salgın hastalıklardan uzak kalmak, merkezi feodalitenin baskısından bir ölçüde kurtulmak için köylüler sarp dağlar arasındaki düzlüklere kaçmak zorunda kalmışlar ve bu da örgütlenmeyi olumsuz etkilemiştir. Hayvancılık uğraşı da böylesi yerleşmelere bir neden oluşturmuştur. Nihayet kan dâvaları, mezhep ayrılıkları, aile çatışmaları da bu durumda olumsuz bir rol oynamışlardır.

Üçüncü olarak, köylülerin hâlâ dağınık ve üretimin küçük birimlerle sınırlı olması köylünün örgütlenmesini zorlaştırmaktadır. Tarımsal işletmelerin yüzde 51,5'i 6 ve daha fazla parçadan oluşan arazilerdir. İşletme boyutları açısından üretimi toplulaştırması sözkonusu olan 50 hektardan büyük işletmelerin —ki bunların sayısı yaklaşık 16 bindir— 10 bininden fazlası, 10'dan daha fazla parçalardan oluşmaktadır. Başka sonuçlarının yanı-

sıra, böylesi bir durum, emek sürecinin kesintisizliğine sekte vurmakta, işbirliğini ve toplu hareket etme duygusunu zayıflatmakta, örgütlenme için gerekli öznel itilerin gücünü törpülemektedir. Bu, kırsal alandaki kapitalist gelişmenin yetersizliğinin, geriliğinin ve çarpıklığının bir sonucudur. Söz konusu olgu, kırsal alandaki sınıfların henüz gelişme süreci içinde bulunmalarıyla da kendisini ortaya koymaktadır. Kırsal sanayi ise henüz oluşum aşamasındadır. «Türkiye’de son senelerde yavaş da olsa köyde sınıflar belirmeye başlamıştır. Bunlar küçük el sanatları ve esnafların belirmesi şeklinde görülmektedir. Teşkilatlanma ihtiyacını kamçılayıcı, çiftçinin kudretini arttırıcı ve iktisadi gelişmeyi teşvik edici bu hareketlerin düzenlenmesi şarttır.»⁵ Kır proleteriyasının durumu da yetersiz kalmaktadır.

Üretim sürecinin yanısıra ve buna paralel olarak, köy birimleri de hayli dağınık bir görünüm sunmaktadır. Ülkedeki 35640 yerleşim birimi Köy Yasası’na göre köy sayılmaktadır, yani nüfusu 2000’den azdır. Ancak 38360 yerleşim birimi, köylere bağlı çiftlik, mahalle, kom, mezra, oba, divan, vb. bağlantılılardır. Nüfusu 500’den az olan köylerin toplam köylere oranı yüzde 58, nüfusu 1000’den az olan köylerin toplam köylere oranı ise yüzde 87’dir.

Dördüncü bir etmen, kırsal alandaki **bilinç ve kültür düzeyinin** görece düşüklüğüdür. Kırsal alanda okuryazarlık oranı hâlâ çok yetersizdir. Okuryazar oranı yüzde 15 olan köyler vardır. 1974-75 yılında 3719 köyün okulu hâlâ yoktu. Mevcut 41060 okulun 13057’si tek öğretmenli olup, bunun 12928’i köylerdeki. Köyde ilkokul açılması için nüfusun 250’nin üstünde olması zorunlu tutulduğuna göre,⁶ nüfusu 250’den az olan ve toplam köy sayısının yüzde 22’sini bulan köylerde okuldan umudu kesmek gerekmektedir.

Köylerde bulunan 4424 okuma odasına karşılık, 35687 cami vardır. Ayrıca mevcut okuma odalarına ilginin pek az olduğu da kaydedilmelidir. 1968 yılında yapılan bir DPT Araştırmasına göre, köylülerin yüzde 31’i din, yüzde 24’ü kahramanlık konularındaki kitaplara ilgi duymaktadırlar.

Radyo dinleme ve gazete okuma alışkanlığı da yeni yeni yerleşmektedir ve henüz yetersizdir. Aynı araştırmaya göre, köylünün yüzde 36’sı hiç radyo dinlememekte, yüzde 10’dan biraz fazlası haftada bir ya da daha seyrek radyo dinlemekte, yüzde 0,1’i ise radyo denen şeyi bilmemekteler. Hergün radyo dinlediğini

⁵ TMMOB ZMO I. Teknik Kongresi Tebliği, No. 6: H. Ayhanlı, «Çiftçinin Teşkilatlanması», s. 12.

⁶ C. Geray, Planlı Dönemde Köye Yönelik Çalışmalar, s. 101.

söyleyen köylülerin oranı yüzde 40 civarındadır. Ancak, 1962 yılında (Frey Araştırması) bu son oranın yalnızca yüzde 19 olduğu da hatırlatılmalı ve mevcut gelişim teslim edilmelidir.

Aynı şekilde, gazete okuma açısından da belli bir gelişim gözlenmekteyse de, bunun da yetersiz ve çok yavaş olduğu bilinmektedir. 1968'de gazete okuyanlar, okuryazar köylülerin yüzde 59'udur. Bunların yüzde 20 kadarı ise hiç gazete okumadıklarını söylemişlerdir. Okuma-yazma bilmeyenlerin yaklaşık yarısı, gazete okuyanı dinlemektedir. Bu oranlar bölgeden bölgeye büyük değişiklikler göstermektedir.

1968 yılında yapılan **Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması**'nda, bölgelere göre köylülerin bazı özelliklerini gösteren diziler düzenlenmiştir. Bunların kente yerleşme, okuryazarlık, gazete okuma ve radyo dinleme ile ilgili olanlarını aşağıya alıyoruz:

Bölgelere Göre Köylülerin Bazı Özellikleri

Köylüler	Ege	Marmara	Orta - Kuzey	Akdeniz	Karadeniz	Orta - Güney	Doğu - Kuzey	Doğu-Güney	Orta - Doğu	TÜRKİYE
Kente yerleşmek isteyen	20	26	11	14	17	13	11	17	10	15
Okuryazar	53	49	41	40	35	41	40	21	37	39
Haftada bir ve daha sık gazete okuyan	67	68	40	45	57	43	22	26	34	46
Haftada bir ve daha sık radyo dinleyen	72	63	65	60	62	60	52	33	55	59
Geliri yetmeyen	42	29	42	44	63	41	73	77	55	52

Doğu-Güney bölgesinin geriliği kendisini hemen ortaya koymaktadır. Dikkati çeken bir nokta, bu bölgenin okuryazarlık, gazete okuma ve radyo dinleme bakımından son sıraları alırken, geliri yetmezlik bakımından «ilk sırayı» aldığıdır. Bu durum, yoksulluk ile bilgisizlik (bilinçsizlik) arasında doğru bir orantı olduğunu kanıtlamaktadır. Bu yüzden, kitlelerin bilinç düzeyinin yükselmesi, onların içinde buldukları amansız yoksulluğun kışkacından, bir parça da olsa, kurtulmalarına bağlı görülmektedir.

Köylüler, giriştikleri basit, mesleki örgütlenmelerin nimetlerinden aslan payını hemen tümüyle ağaların, büyük toprak sahiplerinin, zenginlerin aldığı görmekte ve kendileri için pek yararlı bulamamaktadırlar. Bu, köylü örgütlenmesini güçleştiren beşinci etmendir. Yönetim, köylünün elinden çıkmıştır. «Bu sureyle idarenin kendi menfaatlerinden uzaklaştığını görmek çiftçiyi içine dönük, kapalı ve şüpheli bir hale getirmektedir.»⁷

⁷ H. Ayhanlı, age, s. 11.

İlerde yeniden değineceğimiz gibi, köylü bu duygusunda pek de haksız değildir. Ancak bu olguyu genelleştirmesi ve örgütlenmenin olanaklarını yeterince değerlendirememesi, köylünün gücünü azaltmakta, onun sömürülmesi için yeni olanaklar yaratmaktadır. Köylülüğün bazı kesimleri arasında yavaş yavaş etkisini yitiren, bazı kesimleri arasında ise hâlâ canlı olan bu duygu, kırsal alandaki politik çalışmaları hayli güçleştirmektedir.

Altıncı bir etmen, yasal güçlüklerden ileri gelmektedir. Kırsal alanda parti örgütü açmak, yürürlükteki burjuva yasalarına göre suçtur (Siyasi Partiler Yasası, Md. 17). İşbirlikçi burjuvazi, böylelikle, geniş köylü yığınlarının politik savaşımdan uzak kalmasını sağlamaya, onların ekonomik istemlerinin politik istemlerle kaynaşmasını engellemeye çalışmaktadır. Mesleki örgütlenmelerde dahi ağır bir bürokrasi mekanizmasının olumsuz etkileri göze çarpmıyor. Mevzuat ve yetkili kuruluş çokluğu, sürekli yakınılan bir sorun halindedir.⁸ İlgili yasa ve kararların uyumsuzluğu, çelişkili olması, kuruluşlar arasındaki yetki ve görev çatışmaları ve sistemin bürokratik bir tarzda merkezileştirilmesi saplantısı belli-başlı sorunlar olarak kalıyorlar. «Yapılan etüdlere göre bugün (1965) Türkiye'de 30 kadar daire ve bunlara bağlı 70.000'den fazla eleman çiftçilerle ilgili işlerde çalışmaktadır. Bu daireler ve görevliler arasında sıkı bir işbirliği olmadığı için hizmetler yeteri kadar hızlı yürütülmemekte ve etkin olmamakta, hattâ bazen olumsuz sonuçlar alınmakta, çok kere de ihmal edilmiş bir şekil almaktadır. Bazı işlerde köylünün fikrini almaya lüzum görülmediğinden direnme ile karşılaşılmaktadır.»⁹

Sözkonusu yasal engeller, görüldüğü gibi, politik çalışma bir yana, demokratik örgütlenmeleri bile baltalamakta, «ehlileştirmeye» çabalamaktadır.

3. Tarım İşçileri Sendikasının Geliştirilmesinin Zorunluluğu

Bu ve benzeri başka etmenler, kırsal alandaki örgütlenme çalışmalarını daha da zorlaştırmaktadır. İşçi sınıfı partisi, bütün bu zorlukları göğüslemek, geri püskürtmek zorundadır. İşçi-köylü bağlaşmasının tabanı, köyde örgütlenmeye dayanıyor. Konferans Raporu, bu bakımdan gayet açıktır: «Böylesi bir gelişmede İŞÇİ-KÖYLÜ BAĞLAŞIKLIĞI sorunu daha kesin partimizin önüne dikiliyor. Bu, ana sorundur. Programın temel sorunlarından biridir. Bunu çözülmeden birşey yapılamaz. (...) İşçi-Köylü bağlaşıklığı laftan, kağıttan çıkıp somut savaş alanına girmelidir.»

⁸ age, s. 36.

⁹ age, s. 11.

Önceden de belirttiğimiz gibi, son yıllarda köylü hareketinde geçici bir yatışma göze çarpıyor; 1971 öncesinin köylü hareketlerini hatırlayanlar bunu teslim edeceklerdir. Bu geçici yatışmanın nedenleri çeşitlidir: Baskı, terör, örgütsüzlük ve eylemlerin kendiliğindenci karakteri, «reform» yutturmacaları, vb. Geçmişte, işçi sınıfı partisinin bu eylemlerde yeterince etkin davranmadığını, olayların başını çekemediğini kabul etmek gerekiyor. Partinin zayıf yönlerinden birisi köylü arasında yaygın bir örgütlenme yapamamasıdır. Bu gerçeği artık genç kuşaklar, parti miitanları görmeye başlıyor. Bu durumun üstesinden gelmek zorunludur.

Burjuvazinin bazı yüzeysel önlemlerle, uydurma «reform»larla yoksul köylüleri uyutmaya, zengin köylüleri ise daha da palazlandırmaya çalıştığı bir dönemde, kırsal alandaki parti çalışması, hem daha bir çetinleşmekte, hem de daha bir zorunlu hal almaktadır. Lenin şöyle der: «Hükümetin köylülük içindeki tutucu unsurlarla anlaşmaya varması ne denli kolaylaşırsa; bizim çabalarımız da o denli büyük olmalı, köylülüğün devrimci unsurları ile daha çabuk anlaşmak için uğraşmalıyız.»¹⁰

Kırsal alanda partinin örgütlenmesi için, en azından bu doğrultuda adımlar atılması için bir ilk nesnel potansiyel vardır; bu, hayli eşitsiz ve zayıf bir potansiyel olsa bile, üzerinde durulması zorunlu bir birikimdir. Bunu yadsımak gerçekçi bir tutum sayılmaz.

Elbette, «kırsal alanda komünist örgütlerin güçlenmesi, komünist kırsal faaliyetlerin başarısı açısından belirleyicidir. Ancak, bazı Komünist Partilerin belgelerinde de işaret edildiği gibi, kırsal alanda böylesi örgütlerin toplam sayısı, köylüler arasında komünist çalışmanın artan olanaklarını ve görevlerini karşılamak bakımından henüz pek azdır. Bazı Komünist Partiler, henüz köylülüğün büyük kesimlerini kendi yanlarına kazanamamış ve, gerici ve dinci çevrelerin kır işçileri üzerindeki etkisini kıramamışlardır. Köylüler arasındaki çalışmaya ve onların gereksinimlerine karşı bazı bireysel komünistlerin yanlış ve ilgisiz tutumunun, pek sık olmasa bile, örnekleri olmuştur. Komünist Partiler, köylü sorunundaki sektör hataları düzeltmek ve kırsal alandaki politik ve örgütsel çalışmayı iyileştirmek için gayretle çalışıyorlar.»¹¹

Şimdiki aşamada, kırsal alandaki parti çalışmasının, köydeki en devrimci, en uyanık unsurları kapsayan parti birimlerinin

¹⁰ Lenin, «Rus Sosyal - Demokrasininin Tarım Programı», Tarım Sorunları - I, s. 279 - 80.

¹¹ Zagladin, vb., Dünya Komünist Hareketi, s. 257 - 8.

örgütlenmesinin yanısıra, kitlesel örgütler ve özellikle de, kır işçilerine, yoksul ve küçük köylülere seslenen kitlesel örgütler içinde parti birimleri kurmakla sıkı sıkıya bağlı olduğu anlaşılmaktadır.

Bu açıdan, tarım işçileri sendikasının taşıdığı büyük olanaklar açıktır. Sendikalar örgütlenme hem tarihsel bakımdan, hem de çalışması için geniş bir alan ve «materyal» sağlamak bakımından, üzerinde durulması gereken bir ön çalışma durumundadır. Bu; önce sendikalar örgütlenmede «belli» (?) bir düzeye ulaşma, sonra da, politik çalışmaya girişme şeklinde bir mekanikliğe düşme olarak alınmamalıdır. İşçi sınıfının tüm savaşım biçimleri, birbiriyle bağlantılı olarak gelişebilir.

Platform'un belirttiği gibi, «tarımda kapitalistleşmeyle birlikte tarım işçilerinin sayısı da artmaktadır. Tarım işçileri işçi sınıfının en az sosyal ekonomik haklara sahip olan bölümünü teşkil etmektedir. Sendikalarda örgütlenen tarım işçileri işçi-köylü bağlaşıklığında önemli bir rol oynamaktadır.»

Ne var ki, bugün Türkiye'de kırsal alanda kitlesel, etkin bir sendika yoktur. Bu yolda etkili bir çalışma yürütülmesi zamanı çoktan gelmiştir. Örgütlenme için propaganda, etkin bir propaganda için örgütlenme gerekiyor. Özellikle kırsal alanda yürütülecek ajitasyon ve propagandanın belirli bazı özellikleri olacaktır. Ajitasyon kitlesel ve açık olmalı, kırsal proletaryayı ve yarı-proletaryayı küçük mülkiyete bağlayan bağları dikkate almalı, işçi-köylü bağlaşıklığına yönelik olmalı, bölgenin ve yörenin somut sorunlarından hareket etmeli, yöredeki ilişkiler hakkında esaslı bir bilgilenmeye dayanmalıdır. Propaganda çalışması da gerekecektir. «Şüphesiz propaganda gereklidir ve tekrarlamalardan korkmamalıyız; çünkü bize tekrar gibi görünen, yüzlerce ve binlerce köylü için tekrar olmayacaktır, onlar için bu yeni bir açıklama niteliği taşıyacaktır. Ve eğer 'propagandaya gerektiğinden çok dikkatimizi harcıyoruz' gibi bir fikre kapılıyorsak, belirtilmelidir ki, doğru davranış, bu dikkati yüz misline çıkarmaktır.»¹² Propaganda ve ajitasyon, köylünün pratik ilgilerine yanıt vermeli, günlük yaşamıyla ilintili olmalıdır.

Kırsal alandaki sendikalar çalışması da bazı özgüllükler gösterecektir. Bunların en bellibaşlıları şöyle sıralanabilir:

Tarım işçileri sendikası,

— Tarım işletmelerinde ücretli olarak tamamen, hatta kısmen çalışanları kapsamalıdır;

¹² Lenin, «Tarım Komünleri ve Tarım Artelleri Birinci Kongresi'nde Verilen Söylev». İşçi ve Köylü İttifakı, s. 124.

— Kent işçileri ile köy işçileri arasındaki bağları güçlendirmelidir;

— Çalışma koşullarının iyileştirilmesi, işgününün düzenlenmesi, konut, yaşama ve beslenme koşullarının düzeltilmesi, ücret artırımı, sosyal hakların sağlanması, sigorta güvencesi uygulanması için çaba harcamalıdır;

— Feodal ve yarı-feodal ilişkilerle özel bir şekilde ilgilenmelidir (marabacılık, ortakçılık, vb);

— İşçilerde, «kendiliğinden sınıf» bilincinin yerini, «kendisi için sınıf» bilincinin alması yönünde çalışmalar yapılmalıdır;

— Tarım ve toprak reformunda işçilerin ve yoksul köylülerin çıkarlarını saptamalı ve korumalıdır;

— Emekçi köylülüğün mesleki-tarımsal örgütleriyle işçi sınıfının yararına ilişkiler kurmalıdır;

— Köylülüğün köy komitelerinde örgütlenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır;

— Partinin çalışma koşullarını kolaylaştırmalıdır.

Parti çalışması yalnızca tarım işçileri sendikasıyla sınırlı değildir, kırsal alandaki mesleki örgütlerde de —kuşkusuz özgül biçimlerde— böylesi bir çalışma yürütmek zorunludur.

4. Kırsal Mesleki Örgütlerde Parti Çalışması

Kırsal mesleki örgütler deyince, akla, kooperatifler başta olmak üzere, Ziraat Odaları ve Çiftçi Birlikleri geliyor.

Bugün Türkiye'de, Köy İşleri Bakanlığı'na bağlı kooperatiflerin sayısı, 1975 sonu itibarıyla, 8.906 ve bunların ortak sayısı da 1.463.882'dir. Ancak bunların tümünün reel olarak çalıştığı iddia edilemez. Örneğin 6.247 Köy Kalkınma Kooperatifi'nden yalnızca 402'sinin faaliyet halinde olduğu bilinmektedir. (2.549'u hakkında tam bilgi alınamamıştır).¹³

Ticaret Bakanlığı'na bağlı olan Tarım Kredi Kooperatifleri'nin sayısı 2.055, bunların ortak sayısı da 1.308.580'dir. Yine aynı bakanlığa bağlı olan Tarım Satış Kooperatifleri'nin sayısı (Birliğe bağlı ve bağımsız toplamı) 658, bunlara ait ortak sayısı ise 330.416'dır.¹⁴

Hayli geniş bir kitleyi kapsamalarına karşın, yoksul ve orta halli köylülerin yararına çalışma yapmayan kooperatiflerin, mevcut düzende bir kurtuluş olmadığı iyi bilinmektedir. Ama bu, işçi sınıfının tarım kooperatifleriyle ilgilenmeyeceği anlamına gelmez. Böylesine kitlesel bir örgütlenmeyle proletarya ilgilen-

¹³ Bkz. Köy İşleri Bakanlığı'na Bağlı Kooperatiflerin Faaliyetleri İle İlgili Araştırma Sonuçlarının Ön Değerlendirmesi, Ankara, 1976, s. 11.

¹⁴ TC Ziraat Bankası Kooperatifler Müdürlüğü 1975 Çalışma Raporu, s. 3 ve 36.

meden edemez. Proletarya, «kooperatiflerde, baştaki toprak ağalarının, tefecilerin egemenliğini kırma savaşında köylüleri destekliyor.» (Platform Tezleri)

Kooperatif örgütleri içinde politik çalışma olanaklarının genişletilmesi gerekiyor. KÖY-KOOP ve benzeri birkaç kooperatif yönetiminin dışında, hemen bütünüyle gerici denetiminde olan yönetim kadrolarının bu noktada büyük güçlükler oluşturacakları kesindir. Yönetimdeki gerici çevre, tabandan tümüyle kopmuştur. «Uygulamada kooperatif ortaklarının yönetimde etkili olamadığı» herkesçe biliniyor.¹⁵ Genel müdürler ya Ziraat Bankası (tarım kredi koop.), ya Ticaret Bakanlığı (tarım satış koop.), ya Şeker Fabrikaları A.Ş. Yönetim Kurulu (pancar ekicileri istihsal koop.), ya da benzeri «üst kademe yetkilileri» tarafından atanmakta yahut onaylanmaktadır.

Bürokratik müdahalelere karşın, kooperatif birlikleri içinde örgütlenmek, yönetimin iyyüzünü açığa çıkarmak, onun erkini sarsmak ve yerine, demokratik bir yönetimin gelmesini sağlamak ile kooperatifler içinde örgütlenmek atbaşı gidecek süreçler olarak görünmektedir. Bu yolda tabanda yürütülecek ısrarlı bir çalışma ve bu çalışmanın miting, gösteri, ajitasyon bildirileriyle desteklenmesi sonucu, üyelerin desteği kazanılarak, başarıya ulaşmak mümkündür. Ancak gerici çevrelerin bu kaleyi kolayca teslim edeceklerini sanmak da büyük yanılğı olacaktır.

Ziraat Odaları ve Z. O. Birliği, 4 milyondan fazla çiftçiyi kapsayan ve büyük toprak sahipleri-burjuvazi karması tarafından yönetilen bir başka tarımsal örgüt: İktidarı elde tutan çevrelerin, büyük burjuvazinin tam denetimi altındadır. «Yani Bakanlık [Tarım Bakanlığı], Odalar ve Birliğe vesayet eder. Bu sebepten Odalar ve Birliklerin yönetim kurulları kanun hükümlerine uygun olarak devlet memurlarından müteşekkil bir komite şekline getirilmiştir. O kadar ki, bugünkü haliyle Odalar ve Birlik yönetim kurulları bir kamu kuruluşları temsilcileri kurulu halini almıştır.»¹⁶ Bu örgütlerin yönetim kurullarındaki memur üyelerin sayısını azaltmak, yerine ilerici unsurları getirmek, örgütü burjuva devlet mekanizmasının uzantısı olmak durumundan ve büyük toprak sahiplerinin denetiminden kurtarmak için yürütülecek savaşım, kırsal alandaki örgütsel çalışmalarla sıkı sıkıya bağlanabilir.

¹⁵ «Türkiye'de Tarımsal Kooperatiflerin Genel Durumu», Kooperatif Dünya-sı, S. 36, s. 9.

¹⁶ H. Ayhangil, age, s. 33-4.

Başka bir tarımsal-mesleki kuruluş da, «daha ziyade büyük çiftçilerin organı» olduğu¹⁷ herkesçe bilinen Çiftçiler Birliği ve Çiftçi Teşekkülleri Federasyonu'dur.

Kooperatifler ve Ziraat Odaları gibi kitlesel kuruluşların, burjuvazinin ve toprak ağalarının kaleleri haline getirilmiş olmasına şaşmamak gerek. Çünkü bu durum hemen bütün kapitalist ülkelerde aynıdır. Burjuvazi, eline geçirdiği kitlesel-mesleki kuruluşlarla geniş köylü yığınlarını etkisizleştirme, uyutma ve zengin köylüleri palazlandırma çabasıdadır. «Mevcut köylü örgütleri, genellikle, politik bağımsızlıktan yoksundur ve birçok durumda da, burjuva-toprak sahibi ve zengin köylü partilerine ve Katolik örgütlere bağlıdır.»¹⁸

Gerek kırsal alanda sınıf savaşımını yoğunlaştırma ve bu savaşımın geniş köylü yığınları yararına sonuçlanmasını sağlama, gerek sözkonusu örgütleri burjuvazinin ve toprak ağalarının tasallutundan kurtarma ve koruma, gerekse kırdaki parti birimlerini oluşturma, güçlendirme ve yaygınlaştırma açısından, kırdaki yeni türden bir kitlesel örgütlenme geliştirilmelidir. Bu, topraksız ve az-topraklı köylülerden oluşan **Köy Komiteleri**'dir. Köy Komiteleri, yeni bir kırsal örgütlenme tarzı değildir. Özgül bazı görünüşler barındırmakla birlikte, köy komitelerinin örgütlenmesi daha 1905'lerde, RSDİP III. Kongresi için tartışılması önerilen karar taslağında ortaya atılmıştır: «RSDİP, köylü arasında ajitasyon çalışması için ve köylü hareketini en yüksek bilinç derecesine ulaştırma aracı olarak, bütün demokratik dönüşümleri bir bütün olarak destekleyecek olan ve bunları bütün ayrıntılarıyla uygulayacak olan devrimci köylü komitelerinin kurulmasını pratik slogan olarak önerir.»¹⁹

Köy Komiteleri, ülkemizde de gündemde yer almalıdır. Bunlar, geniş köylü yığınlarının kitlesel örgütü haline getirilmeli, köy yaşamı ile ilgili faaliyetlerde söz ve karar sahibi kılınmalıdır. Toprak reformu istemi, böylesi komitelerin kurulması için somut bir platform sağlayabilir.

5. Kent ve Köy Arasında Bağlantı Sağlayan Bazı Unsurlar Yardımıyla Kırsal Alanda Parti Örgütlenmesi

Tarım işçileri sendikası, köy komiteleri ve kitlesel tarımsal-mesleki örgütler yoluyla parti birimlerinin örgütlenmesi ve çalışması dışında, başka bir biçimin de varlığından söz edilebilir. Bu, kent ve köy arasında bağlantı sağlayan unsurların yardımıyla yürütülmesi öngörülen örgütsel faaliyet biçimidir. Kırdaki böy-

¹⁷ age.

¹⁸ Zagladin, vb., age, s. 257.

¹⁹ Lenin, «Proletarya ve Köylüler», age, s. 13.

lesi bir işlev yürüten en bellibaşlı unsurlar arasında öğretmenler, tarım teknisyenleri, veterinerler, ebeler, gezici kurs öğretmenleri ve kentte çalışmakla birlikte, köyle bağlarını henüz tam anlamıyla kesmemiş olan işçiler ve devrimci aydınlar sayılabilir. Bunlar kentle ilişkilerini hâlâ sürdürdükleri için işçi sınıfının ideolojisiyle ve devrimci partisiyle bağlantı kurmak açısından köylülerden daha fazla olanaklara sahiptirler. Öte yandan, köyde buldukları ya da köyle bağlantılarını korudukları için de, köylüleri örgütlemek açısından, aynı düzeydeki ve konumdaki kentlilerden daha fazla yararlı olabilirler.

Burada özellikle köy öğretmenlerinin durumunu ele alacağız. Öğretmenlerin üzerinde durulmasını gerektiren iki ana neden var: Birinci olarak, bunlar, genellikle ilerici eğilimler taşıyan, yurtsever kişilerdir. Düzeyleri yükseltilecek işçi sınıfı ideolojisini benimseyen ve bu yolda savaşıyor köy öğretmenlerine düşen pek önemli görevler vardır. Konferans'a sunulan Rapor'daki şu satırlara dikkat etmek gerekiyor: «Köyde örgütlenmek ortamı vardır. Tarım işçileri, köy proleterleri, köyde çalışan bir öğretmen yiğini vardır...»

İkinci olarak, köy öğretmenlerinin niceliği önemli boyutlara varmaktadır. Bu bakımdan, köydeki kamu görevlileri arasında öğretmenler ilk sırada gelir.²⁰

Köyde niceliksel açıdan önemli bir yer tutmalarına karşın, öğretmenlerle köylüler arasındaki ilişkilerde henüz istenen düzeye gelinmemiş olduğunu gösteren bazı belirtiler vardır. Nitekim, 1968 yılında yapılan **Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması**'na göre, köylü ile hiçbir anlaşmazlığa düşmediğini söyleyen öğretmenlerin oranı ancak yüzde 31 civarındadır. Yüzde 61'i arasına, yüzde 6'sı da sık sık köylüyle anlaşmazlığa düşmektedir. Bu durumun en bellibaşlı nedeni, toprak ağalarının, tefecilerin köylünün dinsel inançlarını sömürerek, onu öğretmene karşı düşürmeleri ve genellikle aceleci, sabırsız, deneysimsiz olan genç öğretmenlerin bazı yöntem hataları yapmalarıdır. Bazı öğretmenlerin ağaların tarafını tuttuğu görülmekteyse de, bu küçük bir azınlıktan öteye gitmemektedir. Gerçekten de, ağadan destek aldığını söyleyen öğretmenlerin oranı ancak yüzde 2,5'dur. Çoğunlukla, köylünün uyanmasını istemeyen toprak ağaları öğretmene güçlük çıkarmaktadırlar.

Köy öğretmenlerine devrimci fikirler aşılacak, bunların en devrimci, en etkin ve en özverili kesimlerini proletarya ideolojisiyle donatmak gerekiyor. Devrimci öğretmenlere bu noktada

²⁰ O. Çiftçi, «Toplum Kalkınması ve Köy Görevlileri»; zikr. Geray, age, s. 106.

önemli sorumluluklar düşmektedir.

Örgütçülük, propaganda ve ajitasyon alanlarında yetkinleşen partizan ya da sempatizan köy öğretmeni, halk kitleleriyle pratik eylemlerde birleşmenin yollarını bulacak, onların inanç ve güvenini kazanabilecek, böylelikle ağaların, köy zenginlerinin uydurmalarını, köylülerin dinsel duygularını sömürme çabalarını boşa çıkaracak, köylülerin demokratik örgütlerde, köy komitelerinde birleşmesini sağlayacak ve partinin kırsal alandaki örgütlenme çalışmalarına katkı yapacaktır.

Parti saflarına katılan, proleter ideolojisiyle donanmış enternasyonalist ve yurtsever köy öğretmenleri, doğru bir politik çizgi izleyerek ve doğru bir örgütsel çalışma yürüterek, yöntemsel hatalarını düzeltme yoluna gireceklerdir. Bunlar, yerel ölçüdeki birçok potansiyel köylü önderini de ortaya çıkarmaya yardım edeceklerdir.

Parti örgütlenmesinde, bu sonuncuların da belli bir yeri ve rolü olduğu ortadadır. Partinin daha sonraki yerel kadroları ve yöneticileri, bunlar arasından çıkabilir.

6. Sonuç Yerine

Kırsal alanda parti çalışması için belirli olanaklar vardır. Köyde demokratik savaşımın geliştirilmesi açısından önemli bir nesnel temel bulunuyor. Bu nesnellik, bazen kendiliğinden çıkışlar, patlamalar halinde ortaya çıkmaktadır. İşçi sınıfı partisinin acil ve zorunlu görevi bu çıkışları örgütlemek, tek bir demokratik savaşım kanalına bunları yöneltmek ve bu süreç içinde de, kendi örgütsel birimlerini oluşturmak, güçlendirmek ve yaygınlaştırmaktır.

Tarım işçilerinin sendikal örgütlenmesi ve mevcut tarımsal mesleki örgütlerde yürütülecek devrimci çalışmalar, kırsal alanda parti birimlerinin örgütlenmesi ve etkinleşmesi açısından önemli bir rol oynamak durumundadır. Ancak yeni tipten kitlesel bir örgütlenmeye, köy komitelerini kurmaya ve güçlendirmeye duyulan gereksinim de açıktır.

Partinin örgütsel, propagandif ve ajitatif çalışmalarında, köy öğretmenleri başta olmak üzere, köy ile kent arasındaki bağlantıyı sağlayan unsurlara, yani, köyle ilişkisini henüz tümüyle yitirmemiş devrimci işçilere ve aydınlara, ilerici tarım teknisyenlerine, vb. önemli görevler düşmektedir.

Kırsal alanda parti çalışması, mevcut koşullar altında zor olmakla birlikte ve aynı ölçüde, zorunlu olan bir görev niteliği taşımaktadır. İşçi-köylü bağlaşıklığını kurmanın, devrimci savaşımın bu stratejik görevini başarmanın başkaca bir yolu yoktur.

BÜYÜK SOSYALİST EKİM DEVRİMİ'NİN 60. YILI

« Bağımsızlığın Güvencesi »

TKP Politbüro Üyesi A. Saydan'ın «Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi ve Günümüz Dünyası» Konulu Uluslararası Prag Konferansı'nda Yaptığı Konuşmanın Özeti*

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nden bu yana geçen 60 yıllık zaman şu gerçeği doğruladı: Büyük Oktobr ile başlayan kapitalizmden sosyalizme geçiş çağında dünya devrim süreci 60 yıl boyunca durmadan gelişti, güçlendi, yeni yeni zaferlere ulaştı. Bu çok yönlü devrimci süreç devam ediyor. Çünkü bu süreç, sosyalist ülkelerde sosyalizmin geliştirilmesinde, komünizmin maddesel temellerinin atılmasında, dünya sosyalist sisteminin güçlenmesinde, dünya komünist ve işçi hareketinin, ulusal kurtuluş hareketlerinin kuvvetlenmesinde, barış ve güvenlik politikasının üstün gelmesinde, enternasyonal işbirliğinin genişlemesinde beliriyor...

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin başta gelen ilkelerinden biri de proletarya enternasyonalizmidir. Yaşam, bilimsel komünizmin teori ve pratiğinin özünü yansıtan bu ilkelerin doğruluğunu ispatlamıştır.

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin belirttiği gerçeklerden biri de işçi sınıfının elde ettiği kazanımların korunması ve kapitalizmden sosyalizme, oradan komünizme geçiş aşamasında proletarya diktatörlüğünün zorunlu olduğudur. Bu aşamada sosyalist üretim ilişkileri ve sosyalist toplum düzeni kurulduğu ve komünizme geçişin hazırlıkları yapıldığı gibi, halklar arasında eşitlik ve özgürlüğe dayanan ilişkiler de kuruluyor, ulusal baskı ve sömürünün her biçimine son veriliyor. Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin koyduğu ilkelerle Sovyetler Birliği çok uluslu bir sosyalist devlet olarak güçlendi. Uluslar bu düzende özgürlüğe, hak eşitliğine, kardeşçe bir yaşama ve uygarlığa kavuştular.

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi, Türkiye'yi yakından etkilemiştir. Bunda iki ülkenin kapı komşusu olmasının rolü vardır. Bilindiği gibi, Oktobr Devrimi'ni izleyen yıllarda, yani 1919'da Türkiye'de emperyalist işgale karşı ulusal kurtuluş savaşı başladı. Bu savaşım içinde, yani 1920'de Türkiye Komünist Partisi doğrudan doğruya Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin etkisiyle

* Bu yazı, World Marxist Review dergisinin Eylül 1977 sayısından çevrilmiştir.

ve onun ilkeleriyle kuruldu. Genç Sovyet devleti çok büyük zorluklar içinde olmasına rağmen, Lenin, Türkiye halkına yardım elini uzattı...

Türk-Sovyet dostluğu, Sovyetler Birliği'nin Türkiye'ye yardım ve dayanışması, Türkiye'nin bağımsızlığını emperyalizme karşı koruyabilmenin bir garantisi olarak belirdi. Türkiye burjuvazisinde beliren emperyalizme bağımlılık, Türkiye'yi Sovyet dostluğundan uzaklaştırdı. Türkiye bu dostluktan uzaklaştığı oranda emperyalizmin etki çerçevesine girdi. Emperyalizmin ekonomik, politik, askersel sistemlerine bağlandı, kalkınma ve sanayileşme programları emperyalizmin ve büyük burjuvazinin çıkarlarına göre ayarlandı. Türkiye, komşularına karşı NATO'nun bir üsler şebekesi haline geldi. Silahlanma yarışının bütün ağırlığını çekmek ve kapitalizmin bütün bunalımlarını geniş ölçüde yüklenmek zorunda bırakıldı. Bugün Avrupa'da işsizliğin, enflasyon hızının en çok olduğu memleket Türkiye'dir. Türkiye işbirlikçi burjuvazinin sınıfsal egemenliğini pekiştirmek, sömürü düzenini daha da sertleştirmek, faşist yöntemleri uygulamak, işçi hareketini ve demokratik gelişmeyi bastırmak için anti-Sovyetizmi ve anti-komünizmi geniş ölçüde kullandı ve kullanmaktadır. Buna karşılık Sovyetler Birliği'nin Türkiye ile ilişkilerini genişletmesi, geniş bir yardım programı uygulaması büyük burjuvazinin bu tutumunu demaske etmekte, anti-Sovyetizmi, anti-komünizmi geniş ölçüde geriletmektedir.

TKP, deneylerden şu sonucu çıkarıyor: emperyalizmin Sovyetler Birliği'ne ve öteki sosyalist ülkelere karşı saldırısı eskidir. Bu saldırılar Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi ile başlar ve zamanın şartlarına göre uygulanır. Son zamanlarda emperyalizmin Sovyetler Birliği'ne ve öteki sosyalist ülkelere karşı ideolojik saldırıları daha da yaygınlaştı. Emperyalizmin bu saldırıları yalnız Sovyetler Birliği'ne ve öteki sosyalist ülkelere karşı değil, aynı zamanda kapitalist ülkelerin işçi sınıfına, emekçi halkın demokratik bir düzen kurma, sosyalist düzene geçme savaşımına, halkların ulusal kurtuluş hareketine de karşıdır. Yani, büyük burjuvazinin işçi sınıfına ve halklara karşı sürdürdüğü sınıf savaşımını desteklemek amacını da gütmektedir.

Bundan ötürü emperyalizmin Sovyetler Birliği'ne ve öteki sosyalist ülkelere karşı sürdürdüğü saldırıları demaske etmek, onlara karşı savaşmak, ülkemizde bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm için yürütülen savaşıma yardımcı olmak anlamına gelir.

Türkiye Komünist Partisi, anti-Sovyetizme ve anti-komünizme karşı bu savaşımı, programının, güncel politikasının temel dayanaklarından biri haline getirerek onu işçi sınıfına, emekçi yığınlara maletmek çabalarında önemli başarılar elde etmiştir...

Devrim, Ahlâk ve Politika*

Profesör BORIS LEIBZON

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nden kısa bir süre önce Lenin, Bolşevik Partisi'ni, daha sonra aksiyom haline gelecek olan, «zamanımızın zekası, onuru ve bilinci» sözcükleriyle tanımlamıştı.

Toplumun Ahlaki Gücü

Komünistler, Rusya'da, birinci emperyalist savaş taraflarından kanı akıtılan ve sömürücü sınıfların suçlu politikalarıyla ezilen bir ülkenin toplumsal gelişmesinin nesnel zorunluklarını bütünüyle kavrayan tek politik güçtüler. Tehdit eden ulusal yıkımın nasıl defedilebileceğini bir tek Bolşevik Partisi biliyordu; tek başına o, yalnızca ülkeyi kurtarmak için değil fakat aynı zamanda onu köklü bir biçimde yeniden inşa etmek için geniş yığınları esinlendirebilir ve harekete geçirebilirdi. Bu yıl 60. yıldönümünü kutlayan Sovyet devletinin tarihsel yolu, Komünist Partisi'nin yaratıcı, yapıcı zekâsının parlak bir ifadesidir. Zekâ, onur ve bilincin yanısıra, Lenin'in, Parti'nin dikkate değer ahlâki gücünü aldığı bu en yüksek düzeydeki ahlâki kategorilerin üzerinde durması raslantı değildi. İlkelerine sadık kalan Parti, simgesi işçi sınıfı olan sosyalist devrim çağının en güzel insan nitelikleriyle birleşerek tüm ağırlığını kapitalizm koşullarında kaçınılmaz olan ahlâki düşmeye karşı koymaya verdi.

Ekim Devrimi'nin ve onu izleyen öteki ülkelerin deneyiminin gösterdiği gibi, Komünist ideolojinin çağrısı, yalnızca emekçi yığınlarının karşılaştığı sorunları kendi çıkarlarına çözmeleri için yol göstermek olgusunu değil fakat aynı zamanda onların ahlâki saflığını da içerir. Daha Ekim 1917'nin arefesinde, Rusya'da işçiler ve askerler arasında devrimci bilincin büyümesine, kamu yaşamında ilerici ahlâki ölçülerin ortaya çıkışı ve burjuva-toprak ağası sistemi tarafından aşılana kavramlara karşı bir savaşım eşlik etti. Devrimin araçları olarak ortaya çıkan Sovyetler, fabrika komiteleri ve ordu birliklerindeki komiteler aynı zamanda yeni bir ahlâki ortam yarattılar.

Arşiv belgeleri, fabrika komitelerinin, kuruluşlarının ta başından başlayarak işçileri ve yönetimleri «yeni tarzda yaşamayı öğrenmeye ve bu yolda kendilerini eğitmeye» yönelttiklerini, hırsızlık, kaytarma, kabalık, vb. davranışları denetlemeleri ve «eski

* Bu yazı, NEW TIMES dergisinin 36/1977 sayısından çevrilmiştir.

rejim koşullarında hiç görülmedik biçimde ciddi yargıdan, bilinçli yargıdan» geçirmeleri gerektiği konusunda uyardığını göstermektedir.

Asker komiteleri, «sınıf-bilinçli olmayan yoldaşlara», «rüşvetçiliğin eski otokratik rejimin lanetli kalıntısı olduğunu» açıklayan belgeler yayınladılar. Rüşvetçilik olayları «özgür devrimci Rusya'da yeri olmayan şeyler olarak» lanetlendi, «...Rüşvet teklif etmek kişinin kendi bilincini kirlletmesi, ötekilerin en güzel itici güçlerini kirlletmesi, herşeyden de fazla sanki bunlar kişinin seçilmiş temsilcileriymiş gibi göstermesidir.»

Onurdan yoksun, çürümüş yönetici sınıflar, muazzam bir devrimci rol oynayan, davasının haklılığına güvenen ve ahlâk bakımından dayanıklı işçi sınıfının öncülüğündeki emekçi halk tarafından kapı dışarı edildiler. Ekim ayaklanmasından kısa bir süre önce yazdığı «Bolşevikler Devlet İktidarını Elde Tutabilirler mi?» adlı broşüründe Lenin, devrimin utkusunun, tersine, eski hükümetin «tam bir ahlâki ve politik iflasını» ve Bolşeviklerin, haklı davasını savunduğu yığınların payına kesin bir tavrını gerektirdiğini yazdı.

Başlangıcından itibaren yeni toplum, kapitalizm karşısında kendi ahlâki üstünlüğünü gösterdi. İlk Sovyet bildirgesi, Lenin tarafından hazırlanan ve 8 Kasım (eski takvime göre 26 Ekim) 1917'de kabul edilen Barış Bildirgesi, tüm ötekilerden ayrıca muazzam bir ahlâki etki yaptı. Dış politikada emperyalist aldatmacaya, savaşı uzatan, yağmayı ve fethettiklerini her türlü yollarla gizlemeyi düşünenlerin entrikalarına ve «adalet» lafları gevelenlere karşı bu bildirge, savaşa katılmış ulusların halklarına ve hükümetlerine, geciktirmeden gerçekten adaletli ve demokratik bir barışı sağlamaları için doğrudan, içten bir çağrı sundu. Sovyet hükümeti, «güçlü ve zengin ulusların fethettikleri zayıf milliyetleri aralarında nasıl paylaşacakları üzerinde olan bu savaşı sürdürmenin insanlığa karşı işlenen suçların en büyüğü» saydı. Bildirge, yabancı topraklarına el koymaksızın, yabancı ulusları zor yoluyla kendisine katmadan ve tazminat ödemediğin barışın sağlanması için çağrı yaptı ve savaşa katılan ülkelerin işçilerini, «insanlığı savaşın dehşetinden ve bunun sonuçlarından kurtarmak» için savaşmaya, barış için savaşımı sonuna dek sürdürmeye yöneltti.

Emperyalist hükümetler kendi gizli diplomalarında hiç görülmemiş olan böyle bir belgeyi gözardı ettiler. Ancak o, kendisinde işçi sınıfının çıkarlarını, engin enternasyonalizmi ve sosyalizmin gücünün büyümesiyle güçlü bir uluslararası etki yapacak konuma gelmiş olan gerçek insanlığı birleştirerek yeni tipten, açık ve hilesiz bir dış politikaya yol açtı.

Böylece, Bolşeviklerin tarihe yaptıkları büyük politik katkı, ahlâken çürümüş kapitalist toplum karşısında bir dizi yeni ahlâki ilkeler, yüksek idealler, insanlık uğruna ilerleme kaydetmiş, insanın iyiliği için gerçek bir çaba göstermiş olan bir devlet yaratmış olmalarıdır. Bu ilkeler Sovyet devletinin tüm dış ve iç politikasını kapsamaktadır.

Gelişmiş sosyalist toplumun 60. yıldönümü, bu ilkeleri, yaratıcı güçlerinin en üstünde bulmaktadır. Leonid Brejnev, «Biz tarihte şimdiye dek görülmemiş, muazzam bir manevi zenginlik biriktirdik» dedi. «Toplumumuzda ahlâki normların ve toplumsal değerlerin en ileri ve en insanca sistemi biçimlendi... Bizim komünist ahlâkımız, adaletli olanı alır ve insanlık tarafından işlenen ahlâkın insancıl normlarını geliştirir.»

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nden doğmuş olan toplum, her taraftaki onurlu ve acık görüşlü insanların kalplerinde ve kafalarında güçlü bir etki yaparak, kapitalist adaletsizlik ve ahlâki soysuzlaşma dünyası karşısında yükselmektedir.

Kapitalizmin Bir Özelliği : Ahlâki Kriz

Bugün kapitalist dünya, büyük güçlüklerle kuşatılmıştır ve bunlar yalnızca ekonomik güçlükler değildir. Burjuva basını, sistemin krizlerinin nedenlerini batıl inançlarla geçiştirmesine karşın, bu krizlerin somut belirtilerini, özellikle politika pratiği alanındakileri gizlemeye muktedir değildir.

Şu veya bu kapitalist ülkede tek bir hafta bile yoktur ki herhangi önemli bir suistimal ortaya çıkmasın. En yüksek kişileri de içine alan skandallar birbirini izlemektedir. Başkanlar ve başkan yardımcılar, başbakanlar ve bakanlar, yüksek memurlar, çürümüş olaylara karışma, vergi kaçırma, mali hileler, rüşvet alma ya da bir başka türlü iğrenç hareketlerin ortaya çıkmasıyla politika sahnesini terketmeye zorlanmaktadırlar.

Batı dünyasının liderliği iddiasını öne süren Amerika Birleşik Devletleri bu bakımdan öncülüğünü açıkça göstermiştir.

Watergate rezaleti, Washington için hâlâ acı bir andan daha fazla bir şey ifade etmektedir. Bu olay demokratik bir görünüm ardında öyle bir politik pislîği, öyle bir rezaleti ortaya çıkarmıştır ki, uzun bir süre milyonlarca insanın gözünde, bunu tezgahlayan burjuva politikacılarının saygınlığını törpülemekten başka bir şey yapamaz.

Kollarını tüm batı dünyasına uzatan ve günlük pratiği, göz altında tutma, politik cinayet, provokasyon ve tahrip olan CIA'nın faaliyetlerinin son teşhirleri tüm dünyayı sarstı. Veya ABD uçak şirketi tarafından toptan ve perakende satışlarda bir çok ülkenin parlamenterleri ve yüksek memurlarıyla yapılan işbirli-

ği skandalını ele alalım. Bu örnek de rüşvetin kapitalist iş ve politika dünyasında alışılmış şeyler olduğunu gösterdi.

Bunlar ayrı ayrı olaylardan meydana gelmiş hatalar değil, tüm kapitalist toplumun trajedisi, sistemin ve ahlâki ilkelerinin bir yozlaşmasıdır. Toplumsal ve ekonomik soysuzlaşmanın sonucu olan ahlâki çökme çoğunlukla halk protestosunun münferit patlamalarını ateşlemektedir. 1960 yıllarının sonlarında bir çok Batı ülkesini harabeye çeviren gençlik eylemleri büyük ölçüde, kapitalist sistemin ahlâki değerlerindeki büyüün bozulmasındandır ve bugün genç insanların pek seyrek olmayan gösterileri de bu yüzdendir. Batı'daki ahlâkın açıkça düşüşünün yanısıra, Fransız gazetesi **Le Monde**'dan bir alıntı yaparak söylersek, «ahlâki ilkelerin saflığı için canlandırıcı bir ilgi gösteren devrimci partilerin çekici gücünün» büyümesi özellikle çarpıcı bir biçimde kendini göstermektedir. Burjuva basın organlarının şu türden görüşleri yükseltmeleri gerçekten bir göstergedir: «Ahlâki ilkeler bir kez daha önemli bir devrimci sav haline geliyorlar» ve «erdem, yeniden tüm yıkıcı gücünü kazanıyor.»

Marksistlerin, bireyin ahlâki yetkinliğini toplumsal değişimin kaçınılmaz önkoşulu sayan kavramları reddettikleri bilinen bir şeydir. Lenin, sosyalizmin kaçınılmazlığını toplumsal gelişimin emrettiği tarihsel zorunluluğa değil de bir takım üstün, mutlak, ebedî ahlâki ilkelere bağlayan çabaların yanlışlığını göstererek bu türden tartışmalara karşı daima savaştı. Aynı zamanda o, daima, yalnızca yüksek ahlâk ölçülerine bağlı kalmanın, devrimcilere yığınları yönetmek için manevi hakkı verdiği önermesinden hareket etmiştir.

Bugün kapitalist ülkelerdeki Komünistler, suçların yavılması, en küçük bir bahaneyle şiddete başvurma, uyuşturucu madde alışkanlığı ve toplum yaşamını aşındıran öteki olaylar karşısında seslerini yükseltiyorlar. Örneğin, Mart 1975'de toplanan İtalyan Komünist Partisi'nin 14. Kongresi'ne sunduğu, ideolojik savaşıma ve ahlâka çok önem veren raporda, Parti Genel Sekreteri Enrico Berlinguer şöyle dedi: «Emekçi halkın ve ulusun billincini daha sağlam bir temel üzerinde biçimlendirmeye yardım etmek için elimizden geleni yapmak bizim acil görevimizdir. Ancak bu temel ne olmalıdır? Açıktır ki, herşeyin üstünde haksızlığın ve suistimallerin tümüyle kabul edilmemesi ve yeni toplumsal ilişkilerin yaratılması için kollektif bir savaşım yürütmek gerektiğine olan inançtır.»

İtalyan Komünistleri 1975 belediye seçimleri kampanyasını «Onurlu, etkin ve demokratik yönetim» belgisi altında yürüttüler. Böyle bir yönetime gereksinimin ne denli acil olduğu, çürümenin yerel hükümetin her deliğine nüfuz etmiş olduğu Napoli

örneğinden görülebilir ve bir çok basın yorumcusunun gözlemlediği gibi, dürüstlük, ilk kez bir Komünist başkanın seçildiği belediye yönetiminde en şaşırtıcı yeniliktir.

Sömürü toplumunda çeşitli yönetici konumlarında yuvalanmış çürümüş politikacıların dürüst bir hükümet düşüncesi, dürüst bir belediye yönetiminin gelip çatması karşısında titremeleri yalnızca doğaldır. Bundan dolayı, gerçeklerin, hiç bir Komünist Partisi'nin hiç bir zaman sahtekarca ya da yalnızca kendi çıkarını gözeterek kendisini lekelemediğini östermesine karşın, anti-komünistler Komünistleri gözden düşürmek için her yola başvuran çabalar harcadılar. Bu, tüm anti-komünistlerin birey olarak şerefsiz olduğu anlamına gelmez; bu daha çok, anti-komünist olmakla, kişilerin doğruluktan yoksun kalması demektir.

Böylece, önemli toplumsal değişikliklerin yaklaşmasıyla ahlâki sorunlar politik savaşımın yörüngesine artan ölçüde çekilirler ve işte burada komünistlerin doğal bağlaşıkları, politik ve günlük yaşamda çürümeye, şerefsizliğe hoşgörü göstermek istemeyenlerin tümüdür.

Amerikan «Ahlâk Oyunu»

Burjuvazi daima işçi sınıfının ahlâki üstünlüğünden korkmuştur ve bu nedenle çoğu kez, kendi kötü alışkanlıklarını ona yüklemeye aldatmacasına başvurmuştur. Gecen yüzyılın hemen hemen ortasında Marks ve Engels, Komünist Manifesto'da, Komünistleri ahlâksızlıkla suçlayarak kendi ahlâksızlığını gizlemeye çabalayan burjuvazinin ikiyüzlülüğünü teshir ettiler. «Aile yıkıcıları», «kadınların ortaklığı»nı savunanlar, vb., onlara yüklenmeyen günah yoktu. Komünistleri ahlâktan ve onurdan yoksun kişiler, insandaki insan olan herseyi boğmaya çıkmış fenatikler olarak tanımlamak için gerici burjuvazi tarafından kim bilir bugüne kadar kaç tane yeni-eski hikaye uydurulmuştur.

Kuskusuz yaşamın kendisi bu türden uydurmaları sürekli valanlamaktadır. Bugün herhangi bir kişiye, Komünistin, dışlarının arasında bir bıçak taşıyan, bebek yiyen ve kiliseleri yıkan bir canavar olduğunu betimleyen eski ilkel klişelere inandırmaya çalışmak zordur. Zaman değişmiştir ve gericiler nağmelerini değiştirmek zorunda kalmışlardır. Bundan dolayı, Komünistlerin yönetiminde bulunduğu ülkelerdeki Komünist «demokrasi hoşgörü-süzlüğü», «insan haklarının çiğnenmesi», vb. hakkında çok iyi orkestra edilmiş şiddetli şağanak karışımları görülmektedir.

Kapitalist sistemin sürekli derinlesen ahlâki bunalımını denetim altına alamayan sözkonusu güçler, ahlâksızlığa karşı gerçek savaşımın yerine ahlâk dersi vermevi, kendilerini kapitalizmin hastalıklarından kurtarmış olan toplumlarda ahlâkın ve insanlığın çiğnendiği savlarıyla dikkatleri gerçek toplumsal kötü-

lüklerden başka yerlere çekmeyi denemektedirler. Sosyalist ülkeler için uydurulmuş sözümona insan hakları sorununun, en büyük kapitalist ülkenin dış politikasının temel dayanağı olmasının nedeni bu değil midir?

Politik hileler ve vatandaşlık haklarının çiğnenmesine karşı savaşmak, iç ve dış politikanın yürütülmesinde ahlâki ilkelere dayanmak için verilen seçim sözleri, doğal olarak dürüst bir hükümet özleyen Amerikan seçmenine seslenmektedir. Ancak, kişinin, erdem hakkında konuşmaktan çok yaptığı işlerde erdemli olması gerektiği konusundaki Demokritus'un sözleri, günümüz kapitalizminin politik liderleri arasında izleyici bulamamıştır.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yüksek düzeydeki yetkililer, birçok Latin Amerika ülkesinde hüküm süren polis terörü ve işkencesi karşısında timsah gözyaşları dökerken, insan, kesinlikle Amerika Birleşik Devletleri'nin acentaları tarafından bu ülkelerin bazılarının büyük birer işkence odasına döndürülmüş olmasını, işkencecilerin, insanları en son tekniklerle işkenceden geçirmek için Amerikan uzmanları tarafından eğitildiğini ve başlıca bir ihracat malı haline gelmiş olan Amerikan baskı aracınının 20. yüzyıl engizisyoncuları tarafından kullanıldığını anımsamaktan kendini alamıyor.

Ve, ABD'nin dünyadaki silahlanma yarışında yeni bir raundu zorlama kararının en ilkel ahlâk anlayışı ile ilişkisi nedir? Kesinlikle açıktır ki, bir ekonomik politikanın ahlâktan yoksun olması, gerçekte, Büyük İş çevrelerinin yararına bir düzeyde istihdamı «dondurmakta» ve bu yüzden de kasıtlı olarak, hiç bir istihdam kolaylığının hafifletemeyeceği milyonlarca ciddi toplumsal zarara neden olmaktadır.

Bu, kesinlikle, Beyaz Saray ahlâk savunuculuğu ve öteki ülkelerin kendi kendini atamıs akıl hocalığı rolünü oynamayı seçmiş olmasından dolayı, Amerikan gerçekliğinin çok fazla sayıda ve ağır, endişe ve protesto nedenleri ortaya çıkarmış ve çıkarmakta olmasındandır. İkiyüzlülüğün erdem karşılığında verilen haraç olduğunu söyleyen bir atasözü vardır. Verili durumda ikiyüzlülük, aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri'nin iç ve dış politika sorunlarının keskinliği karşısında alarına geçmiş olan seçmenlerin huzursuzluğunu körletmeye hizmet etmektedir.

Kuşkusuz, samimiyetsizlik ve ikiyüzlülük her zaman şu ya da bu Batılı politik liderin bireysel özellikleri olmazlar. Bunlar burjuva ahlâkının bir özelliği, özellikle büyüyen güçlüklerin bağlamında kritik durumlarda ortaya çıkan bir özelliktir. Ancak ikiyüzlülük politik bakımdan kalıcı değildir. Yaşam, kendini demagojiye adanmış olanlara uluslararası politika sahnesinde manevra

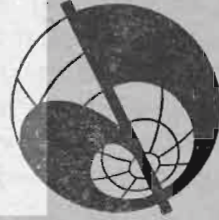
için daha az yer bırakarak maskeleri düşürmekte ve yanlısamları parçalamaktadır.

Lenin, «politikada dürüstlük güçlülüğün sonucudur; ikiyüzlülük ise zayıflığın sonucudur.» dedi. Sovyet devleti daha ta başlangıcından bu yana dürüst bir dış politika izledi. Bu politikanın hedeflerini saklamadı, yeni Anayasa'nın koyduğu gibi o, «SSCB'de komünizmi inşa etmek için elverişli uluslararası koşulları sağlamayı, halkların ulusal kurtuluş ve toplumsal ilerleme için savaşmalarını destekleyerek, saldırganlık savaşlarını engelleyerek ve farklı toplumsal sistemlere sahip devletlerin barış içinde yan yana yaşaması ilkesini ardıcıl olarak uygulayarak dünya sosyalizminin konumlarını güçlendirmeyi hedeflemiştir.»

Bu politikanın temel ilkeleri Büyük Ekim Sosyalist Devrimi tarafından ilan edildi; bunlar Sovyet devletinin tüm tarihi boyunca ileriye doğru götürüldü, anın çıkarlarına, hükümetin bileşimine ya da herhangi bir türden geçici koşullara bağlı kılınmadı.

Sosyalist dış politikanın büyük ahlâki gücü işte buradadır; o, ahlâksız kapitalizm karşısında sosyalist sistemin üstünlüğünün bir yansımasıdır.

Barış ve Sosyalizm Sorunları

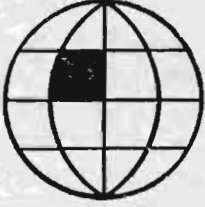

dergisi Ekim'de çıkıyor

BARİŞ VE SOSYALİZM SORUNLARI, dünya işçi sınıfı partilerinin aylık teori ve enformasyon dergisidir. 32 dilde 50 ayrı baskı yapan, 150'ye yakın ülkede okunan derginin toplam sürümü yarım milyonun üzerindedir. Başeditörlüğünü Konstantin Zarodov'un yaptığı dergiyi ortak bir yazı kurulu çıkarmaktadır.

Ekim'de aylık olarak çıkacak olan **BARİŞ VE SOSYALİZM SORUNLARI** dergisini en geniş ölçüde okumak, okutmak, yaymak, mali katkıda bulunmak için şimdiden seferber olalım.

Yazışma adresi:
P. K. 41 Sirkeci - İstanbul

dünya işçi sınıfı partileri üzerine bilgiler

Barış ve iyi komşuluk çıkarlarının tersine olarak*

Japon Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin Bir Açık Mektubu Hakkında

Bir kaç gün oluyor ki, Japon Komünist Partisi M.K.'si, SBKP M.K.'ne hitabeden ve JKP yönetiminin «toprak sorunu» üzerindeki görüş noktasını açıklıyan bir açık mektup yayınladı.

Mektup, bilindiği gibi, Sovyetler Birliği'nin toprağının bütünleyici parçası olan Kuril adaları konusunda yasal olmayan istemleri ortaya sürmekte ve SSCB'nin bu toprakları «yasal olarak» elinde tuttuğunu kanıtlamayı denemektedir.

JKP yönetimi, haksız ve objektif olmayan bir kanıtlama ile, gerçekte, İkinci Dünya Savaşı'nın sonuçlarını tartışma konusu yapmaktadır.

Bu konuda ne denilebilir?

İki ülkenin toprak sınırlamasına bağlı Sovyet-Japon ilişkilerinin tarihinin derin bir çözümlemesine davranmaya, muhtemeldir ki, hiç gerek yoktur. Fakat JKP yönetiminin, uzak geçmişin tarihine başvurarak Sovyet toprağından istemler üzerine temellendirdiği tehlikeli girişimler yoluna girdiği veri olduğuna göre, Japon militarizminin, bir yarım yüzyıl boyunca Rusya da dahil olmak üzere Asya'da ve Uzak-Doğu'da uçsuz bucaksız toprakları eline geçirerek silahlı yayılışını bütün dünyanın bildiğini hatırlatmak zorunda kalındı.

Japon militarizminin yenilgisi ve Sovyetler Birliği'nce bu yenilgiye yapılan çok büyük katkı, ezilen Asya halklarının kurtulu-

* Bu yazı, *Bulletin d'Information* dergisinin 11/1977 sayısından çevrilmiştir.

şunu ve Japon halkının faşist militarist rejimin yükünden kurtulmasını sağlayan dünyasal ve tarihsel değerlerde etkenlerdir.

Japon militarizminin yenilgisinden sonra, yeterince uzun bir zaman süresi boyunca Japon Komünist Partisi, bu tarihsel olayın bütün önemini ve ülkesinde militarizmin ve intikamcı zihniyetin yeniden doğuşunun tüm tehlikesini gerektiği gibi değerlendirdiyordu. JKP, ülkenin demokratikleştirilmesi, Japonya'nın Sovyetler Birliği de dahil olmak üzere komşu ülkelerle normal ilişkilerinin yeniden kurulmasını ve güçlenmesini frenlemeye özlem duyan iç ve dış gerici güçlerin dolaplarını kararlı bir biçimde mahkum etti. Japon komünistler, özellikle Japon-Amerikan askersel bağlaşıklığının, Japonya'nın bağımsızlık, barış, tarafsızlık ve Sovyetler Birliği ile iyi komşuluk ilişkilerinin kurulması yolunda gelişmesinde belli başlı engellerden biri olduğunu dikkate alarak, bu bağlaşıklığa karşı savaşımın öncüsü olarak ortaya çıkıyorlardı.

Bu çağda, Japon Komünist Partisi M.K. Genel Sekreteri Miyamoto, S.S.C.B. ile bir barış anlaşmasını imzalamayı geri çevirişli haklı göstermeyi denemek için çoğu kez Sovyetler Birliği'nin, Japon tarafının toprak işlemlerini reddetmesine bağlayan Japon yönetici çevrelerindekiilere, bir çok kez kararlı bir şekilde karşılık vermişti. JKP M.K.'nin 1959'daki 5. oturumunda, Miyamoto, hiçbir ikili anlam taşımayan sözlerle şöyle bildirmişti: «Japonya, Japon militarizmini önlemeyi hedefleyen Potsdam bildirgesini hiç koşulsuz kabul etti ve böylece de, Güney Kuriller de dahil olmak üzere Kuril adalarından vazgeçti.» Daha ileride şöyle açıklıyordu: «Japon hükümeti tarafından Sovyetler Birliği'ne sunulan toprak istemlerinin, Amerikan emperyalistlerinin gönlünü alarak Sovyetler Birliği ile barış anlaşması imzalanmasını başka bir zamana bırakmak amacı vardır, bu istemler, Japonya ile S.S.C.B. arasındaki anlaşmazlıkları korumayı ve Sovyetler Birliği karşısında düşmanlık vavan Amerikan politikasına kanal hizmeti görmeyi hedeflemektedirler. Bu istemler, Güney Kuril'leri A.B.D.'nin askeri üssü, atomik savaş için üs durumuna dönüştürme niyetiyle ortaya sürülmüştür.» (Akahata, 25 Mart 1959)

Daha sondaki bir dönemde, özellikle de SBKP'den kaynaklanmayan nedenlerle SBKP ile ilişkilerin bulandığı yıllarda bile, Japon Komünist Partisi, Sovyetler Birliği karşısında yasal olmayan toprak istemleri lehine her türlü kampanyaların, ayrıca dıştan da cesaretlendirilerek tahrik edilen kampanyaların temsil ettiği tehlikeyi gerçekçi bir tarzda anlıyordu. Japon muhalefet partilerinin bazı kişilerinin 1964'te Çin'e gitmelerinden Mao Çe-tung'un tavsiyesi üzerine S.S.C.B.'ye karşı düşmanca bir kampanyaya başlatmalarından sonra, Akahata, bu kişilerin anti-Sovyetik

müdahalelerini mahkum etmişti. Bu çağda gazete, «kuzey topraklarının geri dönüşü»nü dirimsel bir gereksinim niteliğinde ile ri sürme girişimlerinin «Japon-Amerikan gericiliğinin ve onların düzen ve dolaplarının işine yaradığı»na haklı olarak işaret ediyordu. (3 Ekim 1964 tarihli Akahata)

JKP M.K.'sinin açık mektubunun yayınlanması, Japonya'nın iç ve dış durumunda meydana gelen hangi temel değişikliklerin Komünist Partisi'nin yönetimini, konumunu köklü bir biçimde yeniden gözden geçirmeye itilediğini sormaya zorlamaktadır. Militarizm güçleri Japonya'da daha şimdiden yok mu olmuşlardır? Japonya'nın A.B.D. ile bağlaşıklığı artık yok mudur? Ya da başka bir karakter mi kazanmıştır? Hiçbiri değil. Tersine, JKP'nin belgelerinin altını çizdiği gibi, «Japon-Amerikan bağlaşıklığının saldırganlığı ve Japonya'daki Amerikan askeri üsleri daha da artmıştır». Ve Japon hükümeti, «gerçekte, A.B.D. ile anlaşmasının etki alanını sınırsız bir tarzda genişletmiştir.» (JKP'nin 12. Kongresi Kararı). Geçen sonbaharda Sovyet uçağı olayı sırasında, Akahata, ülke kamuoyunun dikkatini, Japon militarist çevrelerinin eylemlerinin artması üzerine, Japon hükümetinin «temelde Sovyetler Birliği'ne karşı yönelik stratejinin bulunduğu A.B.D.'nin askersel strateji sistemi»ne hiç durmaksızın artan katılığı üzerine çekerken, tüm nedenlere sahipti.

Şu halde, tek bir sonuç kendini dayatmaktadır: Değişen objektif durumlar değildir, fakat JKP'nin yöneticilerinin görüş noktaları ve politikası yeniden gözden geçirilmiştir. JKP yöneticileri, bir dönemeci gerçekleştirmektedirler: intikamcı zihniyetin, milliyetçiliğin ve anti-sovyetizmin çeşitli belirtilerine karşı savaşımdan, şoven ve milliyetçi görüşlere, Japonya'da Sovyet halkına karşı düşmanca duyguların «kuzey topraklarının geri dönüşü için» vd. gibi sözde kitlesel kampanyaların örgütlenmesi ve para ile desteklenmesi vasıtasıyla kitle iletişim araçlarının yardımıyla yapay bir biçimde geliştirilen ve körüklenen duyguların yerleştirilmesine geçmektedirler. Hatta, JKP yöneticilerinin sosyalist devlete sunulan yasal olmayan toprak istemlerinde, iktidarda bulunan Liberal Demokratik Parti'yi asmaya bile gayret ettikleri söylenebilir. Onlar, uluslararası hukuku, Uzak-Doğu'da savaş sonrası düzenlemeyi belirleyen devletlerarası belgeleri, özellikle de Japon hükümeti tarafından imzalanan belgeleri bütünüyle bilmezlikten gelmektedirler. Bundan da başka, San Fransisco anlaşmasına uygun olarak Japonya tarafından Kuril adalarına karşı alınan yükümlülüklerin tek yanlı olarak kaldırılması üzerinde sıklıkla ısrar etmektedirler.

Bütün dünyada proleter dayanışması günü olarak kabul edilen 1 Mayıs'ın bu yılki kutlanması nedeniyle, JKP yönetiminin,

birinci belgeleri arasına «Japonya'nın Kuril adalarındaki haklarından vazgeçmemek» çağrısını koyması bir küfürden başka bir biçimde kavranabilir mi?

JKP yönetiminin burjuva milliyetçi eğilimler karşısındaki hoşgörüsünün ve özellikle de açık mektubun yayınlanışının, bu partinin iç ve dış konumlarını güçlendirebileceği kuşkuludur. Bu, daha çok, tersine olacaktır. Japon Komünist Partisi'ninki de dahil uluslararası deneyim, Marksizm-Leninizm'e göre, gerilemenin, burjuva ideolojisine ödünlerin ve kendini burjuva ideolojisine uyarılmanın Parti'nin saygınlığına gölge düşürmekle, emekçi kitleler arasındaki etkisini zayıflatmakla ve onu ülkesinin işçi sınıfından uzaklaştırmakla sona erdiğine tanıklık etmektedir.

JKP yönetimi, açık mektubunda, «toprak sorunu» konusunda tahrik ettiği anti-sovyetik kampanyayı haklı göstermek için Marksizm-Leninizmin klasiklerine başvurmaktadır. Fakat, önyargısı olmayan her okur, bu mektubun yazarlarını, klasiklerin devletlerarasındaki ilişkiler sorunları üzerindeki bildirgelerinin anlamını kendi tarzlarında yorumlamayı denediklerini görecektir.

Gerçek Marksist-Leninistler, sınır sorunlarının komünistler arasında bir tartışma konusu olamayacağını her zaman dikkate almışlardır. «Proletarya diktatörlüğü için sermayenin boyunduruğuna karşı savaşımında birleşmiş olan komünistler, ulusal sınırlar sorunları üzerinde bölünmeyeceklerdir.» diye altını çiziyordu Lenin. Ve eğer, JKP yöneticileri, açık mektubun gösterdiği gibi, toprak anlaşmazlıklarını körükleme yolunu seçtilerse, bu konum Marksizm-Leninizme aykırı bir konumdur, bu proletarya enternasyonalizmine göre, bir gerilemeden başka türlü kavranılamaz.

Yazarların Japon kamuoyunu inandırmayı denedikleri gibi, gerçekten de «çözümlememiş bir toprak sorunu,» var mıdır? Hayır böyle bir sorun yoktur. Bu, mektuptan da çıktığı gibi, Japon Komünist Partisi yöneticilerinin de şimdi birleştikleri gerici çevreler tarafından yapay bir biçimde yaratılmıştır.

Bilinmektedir ki, ve bu savaş sonrası döneminin uygun uluslararası belgelerinde özel koşulla açıkça bildirilmiştir ki, Japonya, İkinci Dünya Savaşı'nın sonucu olarak, Kuril adaları ile ilgili tüm haklardan, hukuksal gerekçelerden ve istemlerden vazgeçmiştir. Sovyetler Birliği, A.B.D. ve Büyük-Britanya tarafından 11 Şubat 1945'de imzalanan Kırım Anlaşması, Kuril adalarının Sovyetler Birliği'ne geçtiğini özel bir koşul olarak açıkça bildirmektedir. Japonya, San Fransisko Anlaşması'nı imzalarken, açıkça ve hiçbir ikili anlam taşımaksızın, bu özel koşulu doğruladı.

Sovyetler Birliği ile Japonya arasında, özellikle sınır çizgisini belirlemek zorunda olan bir barış anlaşması sorunu, elbette ki

vardır. Bununla beraber, bu, iki ülke arasında «askıda olan bir toprak sorunu» var olduğunu düşünmeye izin vermemektedir. Bu yorum düzmedir. Anlaşmanın imzalanmasında Sovyetler Birliği'nin herhangi bir toprak ödünü vermek zorunda olduğunu bildiren her türlü sav, tek yanlı bir karakter taşır ve İkinci Dünya Savaşı'nın sonuçlarını tartışma konusu yapar. Bilindiği gibi, Sovyetler Birliği Japonya ile bir barış anlaşması sonuçlandırmaya hazırdır. Bu, eğer Japon tarafı İkinci Dünya Savaşı sonucunda yaratılan gerçekleri dikkate alarak bu soruna yaklaşırsa, çabucak yapılabilir.

Avrupa örneğinden görüldüğü gibi, savaş sonrası sınırlarının dokunulamazlığı ilkesi, bu günkü uluslararası ilişkilerde kesinleşmiş ve tanınmıştır. Bu, elbette ki, Asya'ya da bütünüyle uygundur. Sovyetler Birliği, bu sorunlar üzerindeki ilkesel konumunu sadece Japon hükümetine değil, fakat Japon Komünist Partisi yönetimine de bir çok kez açıkladı. Sovyet tarafı, mektupta yazıldığı gibi, SBKP ile JKP arasında herhangi başka bir anlaşmadan söz edilmesine olanak veren hiçbir neden sağlamadı. JKP yönetiminin «toprak sorunu» konusundaki tek yanlı bildirgelerini bir «anlaşma» gibi göstermek daha da az temelsiz değildir.

JKP'nin bu tür kampanyalara ilk kez başvurmadığını da hatırlatmak yerindedir. 1971'de SBKP ve JKP delegasyonlarının görüşmelerinden sonra, **Akahata** gazetesi, bu görüşmeler sırasında barış anlaşması üzerine görüş değişik tokuşunun içeriğini tahrif eden bir dizi yazı yayınladı. Bu gazetenin Moskova'daki sürekli muhabinine bu konuda bir bildirimde bulunuldu. Burada, özellikle, «toprak sorunu'nun bir çeyrek yüzyıl önce çözümlendiği ve bunun uygun uluslararası belgelerde özel bir koşulla açıkça belirtildiği söylendi. İşte bu nedenle JKP tarafından mesele olarak çıkarılan bu sorun devletlerarasındaki ilişkilere ilişkin olduğundan partilerarasındaki görüşmeler de incelenemez.»

1973-1975'de barış anlaşması üzerine Japon devlet adamları ile yüksek bir düzeyde yapılan görüşmelerde, Sovyet tarafı, Japonya'nın Sovyetler Birliği'ne karşı ileri sürdüğü yasal olmayan toprak istemlerinin, anlaşma konusunda uyuşmaya varmak için bir temel olamayacağını açıkça bildirmişti. Japon Komünist Partisi yöneticileri, Japon hükümetine görüş değişik tokuşunda bulunmak ve güvensizlik kalıntılarının tasfiyesi anlamında ve karşılıklı olarak yararlı çok biçimli bir işbirliğini geliştirmek ereğiyle iki ülke arasındaki ilişkilerde köklü bir dönemeci sağlayacak bir iyi komşuluk ve işbirliği anlaşması imzalamak şeklindeki önerimizi muhtemelen bilmektedirler.

Bazı JKP yöneticileri, uzlaşmazlık konusu olan sorunları «uluslararası adalet» temeli üzerinde çözümlemeye çağrıda bu-

lanmaktadır. Bununla beraber, unutmamak gerekir ki, «adalet» terimi bir sınıfsal karakter taşır. Antagonist sınıflara bölünmüş bir toplumda soyut adalet yoktur ve olamaz. «Uluslararası adalet» belgisi örtüsü altında JKP yöneticileri, gerçekte, bu toprağın ve Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerin güvenliği zararına Japon-Amerikan gericiliği tarafından kullanılacağını önceden bilerek, komşu sosyalist devletin toprağının bir burjuva devleti lehine ilhakını istemektedirler. Sınıf çıkarları gözetilmeden uluslararası sorunların çözümü, Japonya'nın ilerleme güçleri de dahil, uluslararası komünist harekete ve genel demokratik harekete büyük bir zarar verebilir.

Japon Komünist Partisi yöneticileri, dünya ilerici güçlerini birliğe çağrılarda bulunmakta sakınmamakta ve bu birliğe, şu ya da bu sorunlar üzerinde görüş ortaklığının belirlenmesi ile varılması gerektiğinin altını da çizmektedirler. Ne yazık ki, bu çağrılar eylemler tarafından desteklenmemektedir. Bu, özellikle Sovyet-Japon ilişkilerinin çeşitli yönlerine ilişkin sorunlarda parlak bir biçimde belirlemektedir. JKP yöneticileri bu son yıllarda, bu ilişkilerin gelişimindeki olumlu öğeleri suskunlukla geçiştirmeye gayret etmektedirler. Tersine, ülkelerimiz arasında farklı görüş noktalarının bulunduğu konusundaki sorunları öne sürmekte ve keskinleştirmektedirler. Bu neye hizmet eder? Elbette ki, Sovyetler Birliği ile iyi komşuluk ilişkileri için müdahalede bulunan Japonya'nın geniş halk ve politik çevrelerine değil, fakat Japon gerici güçlerine ve dışarıda SSCB ile Japonya arasındaki ilişkileri sürekli gerilim ve çatışma durumunda görmeyi arzulayanlara. JKP'nin bu konumu, barış ve dostluk içinde yaşamaya özlem duyan ne Japon halkının çıkarlarına, ne de Sovyet halkının çıkarlarına yanıt vermektedir. Bu, Uzak Doğu'daki ve Asya'daki güvenliğin çıkarlarına da yanıt vermemekte, uluslararası yumuşama ve uluslararası işbirliği kurulması sürecinden de ayrılmaktadır.

[temel] **yayınlar**

K. Marks, F. Engels, V. İ. Lenin
BİLİMSEL SOSYALİZM ÜZERİNE

12,5 TL.

Yazışma : P.K. 102 KIZILAY-ANKARA
Genel Dağıtım : TEMEL DAĞITIM

TÜSTAV

YIL 1975 10 TON PAMUK 1 TRAKTÖR
YIL 1976 20 TON PAMUK 1 TRAKTÖR
YIL 1977 30 TON PAMUK 1 TRAKTÖR